

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Percepce rodinného prostředí vojákem po návratu z mise

Miroslava Nestávalová

vedoucí práce: Mgr. Magdalena Koťová

Praha 2011

Prague college of psychosocial studies

Bachelor thesis

Perception of family environment by a soldier after returning from a mission

Miroslava Nestálová

The Diploma Thesis Supervisor: Mgr. Magdalena Koťová

Praha 2011

ANOTACE

Práce se zabývá percepcí rodinného prostředí vojákem, který se vrátil ke své rodině po půlročním odloučení z mírové mise v Afghánistánu. V teoretické části se autorka zabývá rodinou, a to zejména specifiky rodin vojáků a nastiňuje též problematiku pobytu na zahraniční misi. Stěžejním podkladem jsou polostrukturované rozhovory s respondenty, kteří popisují své postavení v rodině před jejich odjezdem na misi, jejich podíl na chodu rodiny v průběhu mise a pocity při návratu domů. Narativní analýzou rozhovorů bylo zjištěno, že dlouhodobé odloučení i stresové bojové prostředí, neprospívají rodinným a partnerským vztahům. Z tohoto důvodu autorka doporučuje systematickou psychoterapeutickou i sociální práci s rodinami vojáků, kterých se problematika dotýká.

Klíčová slova

Vojenská psychologie, armáda, stres, zahraniční mírová mise, rodina

ABSTRACT

The study deals with a perception of family environment by a soldier, who returned from peace keeping mission in Afghanistan to his family after six months separation. In the theoretical part the author deals with the family, particularly with families of soldiers and introduces the issue of participation on a mission abroad. The key resource data consists of semi-structured discussions with respondents describing their position in the family before their departure to the mission, their share of the family operation and functioning during the mission and feelings after the return home. It was found by means of narrative analyses of the discussions, that long term and stress combat environment do not agree with family and partner relationship. For the reason the author recommends systematic psychoterapeutic and social work with the families of soldiers in question.

Keywords

Military psychology, army, stress, international peace mission, family

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne 21. 7. 2011

Miroslava Nestávalová

Poděkování

Děkuji vedoucí práce, paní Mgr. Magdaleně Koťové, za odborné vedení mé práce, pplk. Kolářovi, že mi umožnil provést výzkumnou sondu s vojáky své roty a děkuji vojákům za vstřícný postoj. Děkuji ing. Mlejnkovi za odbornou konzultaci. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu.

OBSAH

1. RODINA JAKO SYSTÉM	8
2. SPECIFIKA RODIN VOJÁKŮ	10
• 2.1. Spokojenost vojáků se svým povoláním v souvislosti s rodinou	11
3. PROBLÉMY, SE KTERÝMI SE VOJÁCI NA MISI A PO NÁVRATU Z NÍ POTÝKAJÍ	
• 3.1. Život vojáka během zahraniční mise	13
• 3.2. Život vojáka po návratu ze zahraniční mise	17
4. VÝZKUMNÁ SONDA	
• 4.1. Cíl výzkumné sondy	20
• 4.2. Výzkumná metoda	20
• 4.3. Popis skupiny respondentů	20
• 4.4. Sběr dat a jejich zpracování	22
• 4.5. Validita, reliabilita, předporozumění problematice	24
5. ANALÝZA ROZHOVORŮ	26
• 5.1. Příběh vojáka	33
• 5.2. diskuse	47
6. NÁVRH INTERVENČNÍHO PROGRAMU	48
7. ZÁVĚR	50

Tato práce je zaměřena na zmapování situace vojáků, kteří odcházejí od rodin plnit své povinnosti v rámci tzv. mírových misí do zahraničí. V soukromém životě se tito lidé nezdá potýkají s překážkami, které jiné rodiny většinou neznají. Voják byl po staletí symbolem odvahy, hrdinství, ochrany před nebezpečím. Bránil vlast i za cenu nasazení vlastního života. Je zpravidla zvyklý plnit rozkazy a „fungovat“ v rámci systému, v němž jsou nastavena jasná pravidla a hierarchie. S profesionalizací armády České republiky stoupají nároky na výcvik vojáků, jejich odborné kompetence a jazykovou vybavenost. Součástí práce pro armádu je též povinnost absolvovat zahraniční vojenské mírové mise, jenž bývají velkou psychickou zátěží nejen pro samotného vojáka, ale též pro jeho rodinu.

Tato práce si klade za cíl zmapovat subjektivní prožívání situace odloučení od rodiny během zahraniční mise a návratu k ní. Pojednává též o problémech, se kterými se vojáci na misi potýkají, neboť i tyto se odrážejí v jejich chování a pocitech po návratu k blízkým.

Informace, které ve své práci uvádím, jsem získávala převážně rozhovory s vojáky, účastníky misí, neboť v České republice tato problematika není knižně zpracována. Byly provedeny průzkumy, týkající se kvality jejich života a spokojenosti vojáků s jejich profesí či účastí v misi. Výzkumy, zabývající se rodinným prostředím vojáků v českém kontextu zcela chybí. Zahraniční, zejména anglo-americká literatura, se zabývá problematikou válečných veteránů, ale vychází z jiných poznatků. Tyto armády jsou nasazovány v době válečných operací do bojové linie a převážně jde o osoby, které nejsou profesionálními vojáky, ale bývají povolávány z řad civilistů.

V první kapitole pojednávám o teorii rodiny, kterou můžeme též definovat jako systém, jehož nedílnou součástí jsou vztahy jednotlivých členů. Druhá kapitola se zabývá odlišnostmi a specifiky vojenských rodin, včetně spokojenosti vojáků se svými pracovními podmínkami v návaznosti na rodinu. Ve třetí kapitole předkládám čtenáři náhled na problémy, se kterými se vojáci na misi a po návratu z ní potýkají, zejména v kontextu s rodinou. Výzkumná sonda, která mapuje vnímání rodiny vojákem po návratu z mise je součástí čtvrté kapitoly. Analýza rozhovorů je obsahem páté kapitoly. Šestá kapitola se zaměřuje na možnosti řešení stávající situace vojáků a jejich rodin. V příloze jsou zaznamenány rozhovory s jednotlivými respondenty.

1. RODINA JAKO SYSTÉM

Rodinu chápeme jako základní jednotku společnosti, která má své nezastupitelné postavení a plní určité funkce – sociální, ekonomickou, biologickou, kulturní. Každý člen je nedílnou součástí tohoto společenství a má svou úlohu. Za tímto účelem si rodina vytváří svůj vlastní řád, který je ale ovlivňován vnitřními i vnějšími skutečnostmi a tím dochází k vývoji této jednotky. V tradičním pojetí rodiny jsou jednotliví členové chápáni jako samostatné elementy, které rodinu tvoří. V rámci systemické perspektivy nazíráme na rodinu jako na systém, v rámci něhož chování a jednání jednoho člena ovlivní ostatní a tím i fungování rodiny jako celku. Každý člen rodiny vnímá svou rodinu jinak než ten druhý, a stejně tak i cizí lidé nahlíží na stejnou rodinu jiným úhlem pohledu (Sobotková, 2007). Zde hraje také velkou úlohu historický společenský vývoj rodiny. Dnes dochází k uvolnění rodinných vazeb, kdy páry nežijí v úředně potvrzeném svazku, a přesto vychovávají společně své děti. Zde můžeme jen spekulovat o tom, proč zvolily právě tuto formu soužití. Je to skrytá nebo zřetelná obava z rozpadu manželství nebo je to strach ze závazků, z odpovědnosti? Dnes také není výjimkou, že rodinu tvoří homosexuální pár, vychovávající dětmi nebo rozvedený otec či matka pečuje o nezletilé potomky bez podpory partnera. Tyto skutečnosti byly ještě v nedávné době zcela společensky nemyslitelné a takové rodiny byly stigmatizovány, pokud děti nepocházely „z manželství“. Není výjimkou, že některé osoby zakládají dvě i více rodin. Společnost si ale stále cení stálého partnerství, jež touží po dětech, které se z těchto svazků narodí (Matoušek, 2008). Zde hraje také velkou roli podpůrná státní sociální politika.

Tak, jak člověk prochází životními peripetiemi, mění se také jeho rodina. Tyto změny jsou neustálé, neboť na ně působí řada sociálních i psychologických faktorů. Rodina se rozrůstá nebo naopak přichází o své členy a tím se vždy posunuje do další fáze svého vývoje. Dochází rovněž k proměnám v partnerských vztazích, jež mají na vnímání kvality rodinného prostředí zásadní vliv. Rozhodnutí, která činíme v rámci rodinného systému nemohou být zcela svobodná a sobecká. Vždy musíme mít na zřeteli zájmy všech členů. (Gjuričová, Kubička 2009). Ve skutečnosti se mnohdy setkáváme s rodiči, kteří řeší své spory prostřednictvím a na úkor svých dětí.

Na kvalitu života nahlížíme skrze své vlastní prožívání. Vnímáme, jak jsme spokojeni se svou rolí v rámci rodiny i společnosti. Od rodiny zpravidla očekáváme jistotu, bezpečí a sounáležitost. Je to prostor, ve kterém bychom měli být sami sebou. Doma odpočíváme, ale i čerpáme síly. Vzájemně si dáváme lásku, ale i zpětně očekáváme, že i my budeme milováni. Rodina je také místem, kde nejvíce projevujeme svoji emocionalitu, se kterou se také učíme zacházet. Rovněž sem vnášíme určitý díl odpovědnosti a snažíme se přispět dle svého názoru k co nejlepšímu vybudování rodinného zázemí.

Rozdíly v percepci rodiny se mohou projevit z genderového pohledu. Dle tradičního modelu žena pečuje o chod domácnosti a vychovává děti, muž by měl rodinu zabezpečit finančně. V soudobé společnosti dochází ale i v této sféře nazírání na rodinu ke změnám. Čím dále častěji muž zůstává v domácnosti a žena plní úlohu ekonomickou. Zároveň si v sobě neseme modely chování z původních rodin, které bývají často zcela odlišné. I to bývá zdrojem prvotních nepochopení a nespokojenosti s vývojem nového systému.

Přizpůsobování se jeden druhému, hledání společného fungování rodiny, vyrovnávání se s těžkostmi, které život přináší, bývá zátěží pro jednotlivce i celý rodinný systém. A právě stabilita tohoto systému je základem pro zdárné překonávání překážek.

Na spokojenost rodinného soužití má vliv mnoho aspektů, které mohou vyvolat problém. Mohou to být nedostačující ekonomické prostředky, nevyhovující bydlení, odlišnost rodinných tradic nebo frustrace z neuspokojení vlastních potřeb v rámci vztahu. Nedílnou součástí spokojenosti je také pracovní zařazení partnerů, které může velmi významně zasahovat do chodu domácnosti. Na druhou stranu nezaměstnaný člen rodiny, zejména pokud jde o jediného finančního přispěvatele, je až ohrožujícím faktorem pro celý systém.(Gjuričová, Kubička, 2009). Ve vojenských rodinách se setkáváme s problematikou, která vyplývá z charakteru povolání jednoho z manželů a významně ovlivňuje chod celé domácnosti.

2. SPECIFIKA RODIN VOJÁKŮ

Dnešní podoba armády je reálným odrazem současné společnosti, ve které role ženy nabývá čím dál tím většího významu. Přesto, že se společnost snaží i právně ukotvit větší podíl zastoupení žen v řídicích funkcích ve všech oblastech života, se doposud nepodařilo tuto skutečnost zcela naplnit. Tak je tomu i v ozbrojených složkách. Proto se ve své práci zaměřuji na většinovou skupinu, tzn. muže. Zatím tradiční model vojenské rodiny tvoří muž-voják, jeho žena a děti.

Voják je na výkon své profese připravován tvrdým a náročným výcvikem. Motto celé průpravy lze definovat: kdo chce vykonávat tuto práci, musí potlačit emoce a zvýšit předpřipravenost k agresivnímu jednání. Zejména v době přípravy odjezdu na misi toto platí dvojnásob. Uvedená skutečnost může zasahovat do rodinného soužití, kdy se voják pod tlakem či v rámci frustrace z nedostatečného ocenění, chová dle naučeného vzorce. Také ne každá žena, která se vdá za profesionálního vojáka, si zcela uvědomuje, co vlastně takové soužití obnáší. Zpočátku v něm vidí hrdinu, později možná zdroj problémů.

Rodina vojáka se od běžné rodiny liší tím, že do jejího života zasahují vnější vlivy více než u ostatních a mnohdy ve větší míře, než je pro ně únosné. Vojenská služba je nadřazena životu rodinnému, či spíše určuje jeho chod. Častá nepřítomnost vojáka v rodinném kruhu zpravidla narušuje základní vztahy v rodině, nutné stěhování rodin z důvodu přerazení vojáka k jinému útvaru, sebou přináší i narušení vazeb na širší rodinu či přátele. Zaměstnání musí změnit i manželka, děti střídají školní prostředí i kamarády. Jde o velkou zátěž pro celý rodinný systém, a pokud se manželka a děti neztotožní s těmito změnami, může dojít až rozpadu partnerských a rodinných vztahů. Často praktikovaným modelem rodinného soužití bývá i situace, kdy vojáci pracují v jiném městě, než v jakém žije jejich rodina. K té se vrací podle vzdálenosti většinou jen na sobotu a neděli. Takže v podstatě fungují jako víkendoví partneři a rodiče. Vojáci jsou také často pod vlivem velkého stresu, souvisejícím s výkonem jejich povolání a ten si samozřejmě přináší i do svého domácího prostředí.

2.1. Spokojenost vojáků se svým povoláním v souvislosti s rodinou

Spokojenost jednotlivců v rámci rodinného systému se odráží i na jejich pracovní výkonnosti v zaměstnání a zase naopak. Pokud v zaměstnání nastává neuspokojivá situace, je tato zpravidla vnášena do rodinných a partnerských svazků. Naposledy v roce 1998 byl proveden průzkum, jehož zadavatelem byl sociální odbor Ministerstva obrany České republiky. Průzkum byl zaměřen mimo jiné na zjištění míry spokojenosti a potřeb vojenských rodin. Týkal se zejména finančního zajištění, dojíždění do zaměstnání a motivace k výkonu vojenské služby. Vojáci z povolání stanovili jako hlavní měřítko spokojenosti vnitřní chod jejich rodin, jako je soulad a kvalita partnerského soužití. Ocenili své vztahy se širším okolím a také kladně ohodnotili svou psychickou a fyzickou kondici. Ukázalo se, že dokonce ani jejich bytová situace včetně pravidelného dojíždění ze vzdálené posádky nepředstavuje pro ně samotné zase tak velký problém, jak bychom se mohli domnívat.

Na druhou stranu se v průzkumu ukázalo, že příslušníci armády ČR jsou znepokojeni možnostmi pracovních příležitostí pro své partnerky nebo partnery, zejména při změně bydliště. Respondenti vnímali negativně ekonomickou situaci své rodiny a s tím související celkovou životní úroveň. Jejich finanční ohodnocení není na takové úrovni, aby dostatečně zabezpečili svou rodinu. Odpovědi respondentů vycházely ze srovnání s jejich profesemi v rámci civilního života, kde stejná úroveň vzdělání i délka praxe je podstatně lépe finančně ohodnocen. Desetina dotázaných uvedla, že je závislá na další podpoře svých rodičů či příbuzných. Některé rodiny jsou ovšem už v tak kritické situaci, že aby rodina mohla materiálně fungovat, pobírá státní sociální podporu. To se týká 14,1% respondentů z celkového počtu 1526 osob dotazovaných v rámci studie (Jandová, 1998).

Na rodinu mají také vliv různé reorganizace v rámci armády a s tím související určitá profesní nejistota, spojená s dalším působením v armádě. Přesto u vojáků mnohdy převládá očekávání, že se v armádě situacelepší. Pro setrvání v pracovním poměru v rámci armády hraje také důležitou roli věková hranice odchodu do výsluhy a tím získání určité sociální výhody.

V armádě též narůstá i strach ze sociálně-patologických jevů, jako je užívání drog mezi vojáky z povolání a také šikana. V rámci průzkumu vyjádřili vojáci i znepokojení nad současnou sociální politikou, korupcí v armádě a malou společenskou prestiží u ostatní veřejnosti.

Vojáci si svých rodin velmi cení. Proto se i ve volném čase se věnují nejčastěji jí, dětem a domácnosti. Jen málokdy volí individuální koníčky, na kterých se ostatní členové rodiny nepodílejí (Jandová, 1998).

Tento průzkum byl proveden naposledy v roce 1998 a z finančních důvodů nebyl opakován. S ohledem na rozhovory s vojáky, které jsou v celém znění uvedeny dále, se domnívám, že by dopadl stejně, ne-li hůře.

3. PROBLÉMY, SE KTERÝMI SE VOJÁCI NA MISI A PO NÁVRATU Z NÍ POTÝKAJÍ

3.1. Život vojáka během zahraniční mise

Válečné konflikty provázejí lidstvo od pradávna. Jen se mění cíle a způsoby bojových operací v návaznosti na stupeň společenské vyspělosti země, která konflikt vyvolává. V novodobých válkách se také odráží politická situace a rozdělení světa na státy bohaté a chudé, demokratické a totalitní režimy. Dnešní ozbrojené konflikty nejsou zpravidla vedeny snahou o získání nového území, ale zejména jde o určitou „nápravu“ chování protivníka., o ochranu obyvatel před terorizujícími vládami, a pokud je to možné, zasazení se o demokracii při správě země. Vzhledem k tomu, že dnešní války jsou stále složitější a sofistikovanější, je pro veřejnost složité pochopit jejich důvod a průběh. Pro média je to zajímavý námět na reportáže, ale vojáci se setkávají s odvrácenou stranou – s bolestí, se stresem, se smrtí (Labanca, 2009). To vše má velký vliv na jejich psychické prožívání a následné chování po návratu do domácího prostředí.

Se vstupem Armády České republiky do struktur NATO a zároveň s její profesionalizací, dochází k restrukturalizaci armády a mění se její náplň a program. Vojáci se stávají součástí mezinárodních jednotek, zabezpečujících mírové operace v zemích, které prošly nebo procházejí válečným konfliktem. Ve válce je přesně označen nepřítel a vojáci využívají všech dostupných prostředků k jeho zneškodnění nebo zničení. Vojáci, kteří jsou součástí mírových misí, se těchto bojových akcí neúčastní. Jejich činnost směřuje ke kontrole agresivních reakcí místního obyvatelstva nebo bývalých nepřátelských frakcí. Vojáci se také podílejí na humanitárních projektech, spojených s rekonstrukcí země. Zároveň využívají svých schopností v oblasti diplomacie a persuaše. Přesto tato činnost není bez rizika. Dle informace vojenského specialisty a válečného veterána od roku 2001 zemřelo při mírových operacích více než 1700 vojenských i civilních účastníků těchto misí v rámci spojených armád NATO. Pro průběh mise je důležité, zda je místní obyvatelstvo spojeneckým vojskům nakloněno a podporuje je. Běžně je ale ignoruje nebo naopak provokuje autoritu vojáků a tím ohrožuje jejich vojenskou sílu. Ztráta této síly může vést k pocitům frustrace z neschopnosti kontrolovat konflikt a úspěšně zvládnout misi. Tím může dojít k rozvoji zloby u vojáků. Tato zloba pak může vyústit v agresivní

jednání. Pocity ohrožení vedou rovněž ke vzniku negativních postojů vůči jiným skupinám. Vojáci se také podílejí na humanitárních projektech, spojených s rekonstrukcí země.

Vojáci, kteří jsou vysíláni na mírovou misi, jejíž délka trvá 4-6 měsíců, procházejí podle jejich zařazení důkladnou odbornou a psychologickou přípravou. Jsou vyškoleni a připravováni na všechny možné situace, které mohou v průběhu jejich působení v misi, nastat. Taková intenzivní příprava je dlouhodobá a trvá rok. S ohledem na náročnost výcviku, je nutné již při přijímání nových adeptů do řad vojenských odborníků přihlížet ke všem předpokladům pro výkon tohoto specifického povolání. Je to nejen morální a občanská bezúhonnost, specifické vědomosti, znalosti a dovednosti, inteligence, ale také pracovní způsobilost a psychická odolnost, nutná pro výkon tohoto zátěžového povolání. K tomu se také váží předpoklady pro zvládnutí fyzické zátěže. (Dziaková, 2009).

Voják musí být psychicky odolný vůči jakékoli zátěži, která s výkonem jeho povolání souvisí. Musí být schopen vydržet velké psychické vypětí, musí odolat nepříjemným a nebezpečným situacím. Na toto je připravován výcvikem. V případě jednotek Armády České republiky je to výcvik velmi tvrdý a náročný, který se zaměřuje na psychiku i fyzickou přípravu. Všechny úkony a procedury musí být dokonale secvičené. Tento soubor úkonů je vlastně nácvik reakcí. Cvičí se různé scénáře tak, aby ve chvílích vypjatého stresu, reagoval voják automaticky, mechanicky. Protože v operacích na misích není čas na důkladné promyšlení jednotlivých kroků určitých činností. Zde je nutná velká míra spolupráce v rámci skupin, vojáci se spoléhají jeden na druhého a tím také vzniká velká vazba jednoho na druhého. V důsledku toho vznikají opravdová přátelství, která zde opravdu můžeme označit jako přátelství „na život a na smrt“.

Přestože je voják důkladně připravován na pobyt a práci v misi, mohou u něho nastat problémy, se kterými není možné dopředu počítat. Vojenský profesionál prochází v průběhu mise čtyřmi fázemi, které působí na jeho psychiku i chování. První fáze je tzv. adaptační. Trvá 1-6 týdnů. Je to období, kdy se voják seznamuje s novým místem, prací a celkovým životem u jednotky. Objevuje novou kulturu, zpravidla zcela odlišnou od té „naší“, je nezřídka konfrontován s chudobou a s žebrotou. Seznamuje se s jinými normami a hodnotami, je nucen zaujímat nové postoje. Vojáci, kteří se nesžijí s novým prostředím a

nerespektují kulturní odlišnosti, se mohou dostat do sociálně-psychologické pasti, jejímž výsledkem jsou nacionalistické a xenofobní projevy v chování. Tady nastává prostor pro vojenského psychologa, který je součástí každé mise a měl by zachytit tento stav v počátku, aby nedocházelo k dalším závažným psychickým problémům.

Druhá fáze mise je označována jako „normalizační“ a řadí se mezi 6. až 12. týden. V této fázi se voják maximálně soustředí na svou práci, nedopouští se zbytečných chyb. Pracovní i rodinné vztahy jsou nezřídka funkční, bez konfliktů. V této fázi převážně nedochází k žádným problémům.

Třetí fáze pobytu na misi již přináší nutnost vyrovnat se jistým stereotypem života. Většinou nastává v období mezi 4. a 5. měsícem. V tomto čase se vojáci musí vypořádat s tzv. ponorkovou nemocí. Na misi jsou dostatečně dlouho, aby zvládali své poslání, panuje zde přesný režim a řád, voják přesně ví, co, kdy a jak bude dělat. Den po dni. Snadno se tak s tímto denním schématem ztotožní. Dá se ovšem říci, že působením nedostatku soukromí, snáze propadne stereotypu a nesnášenlivosti. Zde je důležité narušit nějakým způsobem zažitý stereotyp vyhledáním nové aktivity nebo přátel z řad jiné jednotky, pokud je to možné. Stereotyp může být velmi ubíjející a je zpravidla způsoben uzavřeností vojenských enkláv, bezpečnostními nařízeními, nemožností svobodného pohybu, styku se stále stejnými osobami a nedostatkem kontaktu s rodinou či „světem tam doma“. Život na misi s sebou zpravidla nese i výrazné omezení možnosti věnovat se některým zálibám a zájmům.

Jak jsem již zmínila, vojáci trpí nedostatkem soukromí. Je to dáno tím, že všichni žijí v tzv. „korimeku“, což je vlastně velký stan, rozdělený plentami na „dvoulůžkové pokoje“. Oddělení je pouze vizuální, nikoli sluchové. A tak nikdo není sám a spolubojovník je i účastník např. soukromých hovorů s rodinnými příslušníky. V tomto období se začínají objevovat problémy, související s blízkými z domova. Komunikace mezi partnery často vážne z nedostatku společných aktivit, objevuje se žárlivost, hádky. Vojáci si nezřídka nepřipustí, že se během jejich nepřítomnosti oni sami nějakým způsobem změnili nebo že se i vyvíjí a mění jejich rodina, kterou doma zanechali.

Čtvrtá fáze je poslední a týká se šestého měsíce. Pro toto období je charakteristická vysoká chybovost vojáků v jejich pracovních činnostech a upínání se k odjezdu domů. V této fázi pobytu často nastává určité uvolnění pracovní i vojenské morálky, což může mít tragické následky (Dziaková, 2009).

Jedním ze základních problémů, se kterým se musí voják na misi vypořádat, je strach. Je to přirozený pocit, který umožňuje přežít. Ale u vojáka nesmí nabýt takový rozměr, aby ho omezil nebo dokonce ochromil. Tím, že je výcvikem připravován na situace, které mohou nastat a cvičí reakce, může se naučit s tímto stresovým faktorem pracovat. Na co se ale připravit nedá, je stres, vyvolaný tzv. „asymetrickými útoky“. Dříve převažoval ve válce boj muže proti muži. S rozvojem zbraní a technologií, které umožňují útočit na nepřítele na dálku bez vizuálního kontaktu, dochází k tomu, že smrt přichází nenadále a mnohdy nečekaně. Reakce na asymetrické útoky, prováděné sebevražednými útočníky, jsou jenom dalším krokem v dlouhodobém válečném vývoji. Doposud byl uváděn jako největší stres pro vojáky dlouhodobé, dělostřelecké ostřelování, např. v zákopech, tak typické pro I. světovou válku. Přežití zde bylo dílem náhody. A právě náhoda a nejistota, je jedním z největších stresů ve vojenských misích současnosti. Faktor náhodného ohrožení tedy zůstává, mění se pouze způsob ohrožení.

Mezi nejdůležitější problémy, se kterými se voják na misi potýká, patří potíže spojené s jeho rodinným prostředím. Vojáci jsou ve spojení se svými rodinami prostřednictvím telefonických rozhovorů téměř každý den a tak si udržují přehled o tom, co se doma bez jejich přítomnosti děje. Pokud ale má voják partnerku, která je méně samostatná nebo nemá nikoho, na koho by se mohla v případě potřeby obrátit, často všechny problémy civilního života přenáší na vojáka a nutí ho nastalou situaci řešit. Vzhledem k velké vzdálenosti a dostupnosti jediného komunikačního prostředku, kterým je telefon, má ale voják velmi omezené možnosti řešení a tak se dostává do stresové situace, kdy nemůže své rodině být tak nápomocen, jak by potřebovala. Týká se to zejména situací, spojených s výchovou nebo nemocí dětí. Rovněž vznikají hádky, jejichž příčina může být zcela malicherná, ovšem jen v běžném životě. Vypjatá psychika vojáka, vzdáleného od domova, si vytváří vlastní představu o domově a životě jednotlivých rodinných členů a proto i zcela nevinná poznámka o nějaké změně v chodu domácnosti nebo její činnosti, může u vojáka

vyvolat záchvat žárlivosti a nevraživosti. V neposlední řadě jsou to také časté pochybnosti o věrnosti partnerky. S tím souvisí problematika řešení sexuálních potřeb vojáků.

Vojáci žijí v určitém skleníkovém prostředí. Den mají rozdělený na výkon pracovní činnosti, osobní volno, které naplňují převážně sportovními aktivitami a spánkem. Žijí v uzavřené komunitě, neřeší problémy spojené s běžným pracovním nebo soukromým životem. Soustředí se jen sami na sebe a na práci. Jejich jediným vzorem, pokud je charismatický a vůdčí typ, je jejich velitel, kterého se snaží ve všech směrech napodobovat.

V roce 2002 byl proveden reprezentativní výzkum u 1509 vojáků z povolání, jehož součástí byl také průzkum jejich názorů na zahraniční mise. Vojáci se vyjadřovali k tomu, jaký vidí význam misí pro armádu a naši společnost vůbec. Většina respondentů (95%) se shodla na pozitivním přínosu, který vidí ve zlepšení obrazu České republiky v zahraničí. Více než 52% respondentů se domnívalo, že účast naší armády na misích dodává prestiž Armádě České republiky a vylepšuje také mínění společnosti o této profesi. Vojáci se nedomnívali, že by náklady vynaložené na mise byly zbytečné. Nicméně se ukázalo, že vojáky v souvislosti s účastí na misích trápí fakt, že nemohou po návratu u svých útvarů využít nabyté zkušenosti a nenaleznou odpovídající uplatnění. Také poukazují na to, že na těchto misích riskují své životy, aniž by pořádně věděli proč (Kaprál, 2002). To souvisí s nízkou informovaností uvnitř armády. V rámci tohoto průzkumu byl opět sledován pouze profesní názor vojáků. Otázka po tom, jaký dopad mají mise na jejich rodinné a osobní vazby, předmětem průzkumu nebyl.

3.2. Život vojáka po návratu z mise

Před skončením mise je voják armádním psychologem připravován na návrat domů a to pouze prostřednictvím přednášky. Po návratu do vlasti se voják nejdříve podrobuje psychologickým testům a poté mří ke svým rodinám a blízkým. I když byli s rodinnými příslušníky ve spojení v průběhu mise, přesto většinou prožívají úzkost z návratu. Zpravidla se ptají, zda se moc nezměnili, jak opět naváží sexuální vztah s manželkou, jestli je poznají vlastní děti a jaké to vlastně bude, vrátit se domů.

V adaptaci na původní rodinné prostředí je mezi vojáky rozdíl. Především záleží na tom, zda se voják vrací z takové dlouhodobé nepřítomnosti poprvé, nebo je-li to již zkušený veterán. Záleží také na tom, jaká byla jeho pracovní náplň v průběhu mise, jak dalece byl vystaven bojovému riziku a riziku smrti. Pokud se voják dostane do bojové oblasti, mění svůj postoj k okolnímu světu tak, aby přežil. V závislosti na velikosti prožitého traumatu dochází i ke změně v jeho chování. Vypěstovává si válečné reflexy, které v zóně bojových operací nejsou ničím neobvyklým, ale tyto reflexy přetrvávají i po návratu domů a vyvolávají nevhodnou reakci okolí. Jedná se o různé momenty všedního dne a nikdo vojákům nemůže vysvětlit, jak se bránit a jak co nejrychleji přejít na civilní způsob života. Jen zlomek veteránů se umí s přechodem do mírového civilního života zcela vyrovnat. Většina ale tuto schopnost nemá a tak ve svém okolí stále spatřuje neustálé nebezpečí a cítí se ohrožena. Patří sem např. výbušná reakce, kdy při zaslechnutí neadekvátního neočekávaného zvuku se vrhá na zem. S prožitým stresem také ztrácí částečně emoce. Veterán, který prožil psychická traumata, jinak prožívá i běžné úkony v běžném životě, jakými je např. nasednutí do auta v garáži, nastartování a odjezd do stanoveného cíle. Pokud byl svědkem toho, že po nastartování automobilu jeho kolega zahynul kvůli nastražené mině, představuje pro něho tento akt nepřekonatelnou zábranu pro uskutečnění dané činnosti. (K. V. Seltschenok, A. E. Taras, 2003). To je pouze nástin problémů, se kterými se váleční veteráni vrací do civilního života.

Rodina většinou očekává, že se veterán po svém příjezdu zapojí do své role, kterou vykonával před svým odjezdem a to v plném rozsahu. Po návratu domů má voják ze zákona právo na pracovní volno, aby se mohl začlenit do normálního civilního i pracovního života. V prvních dnech se muž zpravidla cítí úzkostný a dezorientovaný. Může se též potýkat s pocity osamělosti a zbytečnosti. Je to z toho důvodu, že dlouhodobá nepřítomnost v rodině vedla k tomu, že si rodina našla svůj vlastní způsob života a „zaplnila“ jeho místo. Voják má pocit, že v rodině překáží, že je cizincem ve vlastním domě. Často se stává, že manželka přestaví nábytek, vymění nádoby a voják se vůbec neorientuje v bytě a na všechno se musí vyptávat. Žena se naučí řídit domácnost tak, aby manžela nepotřebovala a tak voják v podstatě musí v některých případech „vybojovat“ svou pozici zpět. V prvopočátcích to vyvolává hádky mezi manželi a muž na takovou situaci nedokáže adekvátně reagovat.

Pro vojáka bývá problémem i obyčejný nákup. Skleníkové prostředí, ve kterém se na misi nacházel a absence lidí způsobí, že větší množství osob na jednom místě, jako například v obchodním domě je pro něho nová situace, na kterou si musí zvykat. Problémem je i komunikace jak s partnerkou, tak s ostatními příbuznými a přáteli. Vojáci mají pocit, že jejich práce je pro ostatní lidi nezajímavá a nejde o atraktivní námět k rozhovoru. Zároveň mohou vojáci zažívat pocity nedocenení, neboť oni byli ve válečném prostředí, plnili důležité úkoly a nikoho to nezajímá. Armáda je sice ocení vyznamenáním, ale jejich okolí je nedoceňuje. Zkušenost z misí je nesdělitelná, proto ani neví, co by o svých zážitcích řekli, protože „civilové“ je nepochopí. Mají dojem, že jejich práce je tak specifická, že to ostatní nezajímá. V případě podrobnějších dotazů na jejich povolání jsou ale sdílní a rádi si o něm povídají.

Důležitou otázkou, kterou mezi sebou partneři řeší, jsou peníze. Než voják vyjede na misi, má často dluhy a finanční situace rodin nebývá, dle jejich názoru, uspokojivá. Najednou po příjezdu z mise má voják hodně peněz a nabývá dojmu, že konto v bance je bezedné. Nakupují auta, motorky. Peníze ovšem rychle ubývají a tak je nutné na misi vyjet znovu.

Z psychologického hlediska je voják cvičen k potlačení emocí a zvýšení agresivity. To se také projevuje v rodinném soužití. Když voják zažívá frustraci z nedostatečného ocenění, pomalu se začleňuje do běžného života, svou agresi si vybíjí v rodině a terčem bývá manželka a děti. Nezřídka se stávají závislými na alkoholu a hracích automatech.

V souladu se všemi výše uvedenými aspekty života vojenských rodin a jejich členů se domnívám, že je třeba věnovat pozornost těmto nukleárním jednotkám a zabývat se jimi v rámci aktivní psychosociální intervence.

4. VÝZKUMNÁ SONDA

4.1. Cíl výzkumné sondy

Hlavním cílem mého zkoumání bylo zmapování situace vojenských rodin, kdy muž rodinu opouští v důsledku plnění povinností v rámci svého povolání. Zajímaly mne především psychologické aspekty odloučení, individuální zkušenosti vojáků. To, jak subjektivně vnímají situaci odloučení a s jakými problémy se potýkají po návratu k rodině. K provedení výzkumné sondy mě vedla určitá znalost vojenského prostředí a časté rozmluvy s muži, kteří v důsledku svého povolání o své rodiny přišli. Zajímalo mě, jaký podíl má na jejich nezdařených vztazích účast v mírové misi a jak se odloučení odrazilo v jejich partnerském a rodinném soužití.

4.2. Výzkumná metoda

Jako základní výzkumnou metodu jsem zvolila narativní polostrukturovaný rozhovor. Domnívala jsem se, že při osobním kontaktu budou vojáci otevřenější a konkrétnější, než při dotazníkové metodě. Tato by jim mohla připadat jako psychologický průzkum, v rámci něhož jsou již naučeni odpovídat tak, aby se o nich, pokud možno, nikdo nic nedozvěděl. Proto také bylo důležité, abych respondenty před počátkem rozhovoru ujistila, že nejde o psychologické testování. Zároveň bylo nutné prokázat, že mě zajímají jejich osudy a rodinný život. Před samotným zahájením jednotlivých rozhovorů jsem vypracovala seznam otázek, které byly pro všechny jednotlivé respondenty stejné. U každého z nich ale nastala situace, kdy bylo nutné do interview vložit doplňující nebo objasňující otázku. I z tohoto důvodu jsem zvolila metodu polostrukturovaného rozhovoru, neb jsem si nemohla být předem jistá, že předpřipravenou strukturou otázek pokryji celou problematiku.

4.3. Výběr respondentů a popis skupiny respondentů

V rámci realizace výzkumné sondy bylo nutné, obdržet souhlas od příslušných vojenských orgánů, neboť oblast vojenské činnosti a její problematika převážně podléhá utajení a není jednoduché mezi vojáky proniknout. Každé psychologické šetření může být

vnímáno jako nežádoucí a ohrožující „invaze“ do uzavřeného systému, jakým armáda bezpochyby je. Protože jsem zvolila metodu rozhovoru, tudíž přímého kontaktu s vojáky, obdržela jsem pokyn, který prapor se mnou bude spolupracovat. Velitel praporu vybral na základě mých předem stanovených kritérií dvanáct respondentů, výběr byl příležitostný. Jako kritéria jsem zvolila zejména to, aby doba pobytu po návratu z mise do vlasti nebyla delší než šest měsíců a aby vojáci, pokud možno, měli své vlastní rodiny. Lhůta šesti měsíců byla stanovena z toho důvodu, aby zkušenost s návratem byla ještě tzv. „živá“. K praporu se právě vrátilo zpět 33 vojáků z Afghánistánu, z nichž jsem měla možnost hovořit s dvanácti z nich a to dokonce již třetí týden po návratu domů. Rozhovory jsem musela provést během čtrnácti dnů, další termín byl stanoven až za šest měsíců. S ohledem na povolení, které jsem musela obdržet k tomu, abych s vojáky mohla mluvit a protože bylo před volbami do politických struktur, neměla jsem záruku, že toto povolení mi bude platit i později. Proto jsem se musela na rozhovory připravit během velmi krátké doby.

Skupina dvanácti respondentů se vrátila z Afghánistánu, z Logaru a pobývala v České republice teprve tři týdny, takže jejich pocity spojené s návratem do domácího prostředí stále ještě doznívaly. Jsou to mladí muži, z nichž někteří žijí v manželském svazku a někteří žijí s partnerkou. V Afghánistánu plnili úkoly průzkumného charakteru nebo působili jako ochranný doprovod civilních osob, např. expertů, kteří jsou součástí Provinčního rekonstrukčního týmu České republiky, který se podílí na výstavbě přehrad, hrází, ale i studní. V případě této mise jde také o jistou „demonstraci síly“ ze strany vojska. Zároveň respondenti prováděli pod záminkou doprovodu civilistů průzkum terénu: zaměřovali se zejména na zjištění toho, jak dalece je terén průjezdný, jestli se v určité oblasti dá realizovat nějaký nový projekt rekonstrukčního týmu a tím pomoci místnímu obyvatelstvu.

Při rozhovorech na mě tito muži působili uvolněně a vnímala jsem, že byli v té sestavě, která se právě vrátila, spokojeni a jsou na sebe naladěni přátelsky. Když jsem se zeptala velitele družstva na způsob, jakým se tato skupina sestavovala, tak přiznal, že si vybíral nejen z mužů, kteří splnili všechny výběrové podmínky pro účast v misi, ale přihlížel také k osobním charakteristikám a vztahům mezi jednotlivými vojáky. Tato skutečnost se odrazila zřejmě i na rozhovorech s vybraným vzorkem vojáků. Jsem přesvědčena, že ne

každá skupina je takto vybírána cíleně a proto může při vlastních hodnoceních mise vycházet ze zcela jiných poznatků. Proto také tato výzkumná sonda je pouhým průnikem mezi vojáky a nemohu tak soudit, že by výsledky byly validní pro všechny účastníky misí Armády České republiky.

Oslovení vojáci byli převážně muži s výučním listem, maximálně s maturitou. Tomu také odpovídal způsob jejich odpovědí a mluva. Pouze jeden z nich v současnosti studuje vysokou školu.

4.4. Sběr dat a jejich zpracování

Všechny odpovědi byly nahrávány, vojáci byli na tuto skutečnost upozorněni. Rozhovory probíhaly v kasárnách. Nahrávané rozhovory jsem poté doslovně přepsala a tento přepis rozhovorů předkládám čtenářům v přílohách bakalářské práce. Na tomto místě je nutné poznamenat, že zachycení a přepis rozhovorů není neproblematický, pouze technický akt. Z velmi komplexní události rozhovoru, je přepisem zachycena pouze jeho určitá část. Redukce se týká kontextu i samotného aktu přepisu. K výzkumné situaci proto I. Čermák poznamenává, že *„každý příběh, který získáme, je ovlivněn kontextem, v němž je vyprávěn: cíl interview, povaha posluchačstva a vztahy, jež se formují v průběhu výzkumu mezi vypravěčem a naslouchajícím, jejich podobné kulturní zázemí, aktuální nálada vypravěče..¹“* (Čermák 2002). Vladimír Chrz podotýká ke stejnému problému, že na základě zafixované podoby „výzkumného materiálu“ v podobě přepisu a jeho následného opakovaného čtení původní rozhovor nezbytně redukuje. V rámci výzkumu dochází k rekonstrukci původního (Chrz 2003).

Pro respondenty jsem měla připraven seznam šestnácti otázek. Na začátku každého rozhovoru, kdy jsem se představila, jsem upozornila na fakt, že nejsem ani psycholog ani psychiatr a že sama pocházím z vojenské rodiny a proto se o danou problematiku zajímám. Jednotlivé muže jsem požádala o písemný souhlas s uveřejněním výsledků našeho rozhovoru ve své bakalářské práci a ujistila je, že nebudou zveřejněny (tzn., že

ČERMÁK, I. *Myslet narativně (kvalitativní výzkum „on the road“)*. In: I. Čermák, M. Miovský (Ed). Sborník z konference Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí. Brno: Psychologický ústav AV ČR, Nakladatelství Albert, 2002, s. 11-25. s. 13.

empirická část práce bude podléhat „utajení“). Rozhovory byly anonymní, všechny údaje, které by mohly vést k identifikaci respondentů, byly změněny. Vzhledem k tomu, že osob vyjíždějících na misi je v českém prostředí stále velmi málo, domnívám se, že by identifikace i po změně údajů byla teoreticky možná (z tohoto důvodu volím též režim utajení). Ani jeden z nich mi neodmítl rozhovor poskytnout.

Otázky, určené pro vojáky, byly rozděleny do tří okruhů. První část se týkala rodinného prostředí před odjezdem na misi. Bylo nutné zjistit, z jakého prostředí respondenti odjížděli a jakým způsobem byla jejich rodina připravena na jejich dlouhodobou nepřítomnost. Druhá část rozhovoru se zabývala již samotným pobytem na misi a četností a formou kontaktů s rodinou během mise. Zaměřila jsem se též na roli vojáků při řešení problémů, které se v rodině vyskytly v době nepřítomnosti. Třetí část otázek byla zaměřena na jejich návrat domů, pocity při prvních setkáních s rodinnými příslušníky a také na to, jaké mají plány do budoucna. Volila jsem typ otevřených otázek. Vzhledem k jejich uzavřenosti jsem musela použít vedle primárních také sekundární otázky, jakožto podněcující (Ferjenčík, 2000, 2010). Ne vždy se mi podařilo, aby se vojáci rozhovořili více. Pro respondenty šlo zřejmě o první kontakt s civilní osobou, se ženou, která se ptala na jejich domácí zázemí a pocity s ním spojené. Oslovení zpravidla „neřeší“ své vztahy a emoce, které jsou s nimi propojené. Stávalo se proto, že jsem musela otázku upřesnit, neboť respondenti neporozuměli obsahu.

Již dříve jsem uvedla, že vojáci jsou cvičeni k tomu, aby se naučili přežít za každé situace, což mimo jiné vyžaduje oprostít se od emocí. Z tohoto důvodu je pro ně zřejmě obtížné se orientovat někdy ve svých pocitech a tyto následně interpretovat. Někdy jsem proto, a to i z důvodu začátečnických chyb, byla příliš naléhavá. Před rozhovorem jsem měla určitou představu o jejich situaci a vojáci nebyli moc sdílní. Jejich odpovědi se převážně omezily na technický popis daného stavu věci. Přesto se snažili zodpovědět každou otázku. U některých jsem cítila potřebu se vypovídat.

Pro analýzu zpracování získaných dat jsem zvolila metodu fenomenologické interpretace, zaměřenou na analýzu individuální živé zkušenosti zachycené ve výpovědích vojáků. Jaký význam má zkušenost účasti v mírové misi pro vojáka (Hendl, 2008)?

4.5. Validita, reliabilita, předporozumění problematice

Při tvorbě výzkumné sondy se opírám o tzv. hermeneuticko-narativní pojetí obecné roviny validity výzkumu. Kredibilita výzkumu je zde zajištěna především podrobným popisem postupu výzkumu, kdy má čtenář možnost vlastní korekce a zpětné vazby. Narativní výzkum je založen na analýze textu, rozhovoru, vyprávění. V rámci posouzení posouzení adekvátnosti postupu, analýzy a závěrů z ní vyplývajících, uvádím doslovné a úplné přepisy rozhovorů, vedených s respondenty – vojáky z povolání.

Výchozím předpokladem tvorby narativní výzkumné sondy je ta skutečnost, že respondenti jsou v určitém smyslu reprezentanty – „nositeli významu“, určité zkušenosti skupiny lidí „podobného osudu“. „Pravda“ (či výzkumné zjištění) pramenící z narativního výzkumu, je tak „pravdou“ konstruovanou (Chrz, Čermák 2002). Výchozí i výsledné texty jsou konstruovány v určitém specifickém kontextu.

V případě, že se věnujeme narativní analýze, vyprávění či rozhovoru, výzkumu, je nutné mít na paměti, že veškeré interpretace jsou do značné míry ovlivněny osobností výzkumníka a jeho pohledem na svět (předporozumění problematice). Zejména u kvalitativních výzkumných metod je tato skutečnost evidentní. *„Analýza životního příběhu či narativního rozhovoru je svého druhu vyjádřením určitého názoru. Názory jsou zpravidla výsledkem našich přesvědčení, zkušeností, víry a pohledu na život toto vše vstupuje do způsobu čtení, interpretace textů“*² (Koťová, 2006). Pokusím se proto alespoň stručně zmínit skutečnosti, které formovaly mé předporozumění problematice. V první řadě mě velice ovlivnila ta skutečnost, že sama pocházím z rodiny vojáka. Častá nepřítomnost otce doma, neboť dojížděl pouze na víkendy a to jen tehdy, pokud neměl tzv. „pohotovost“ a musel být v kasárnách. Rovněž jsme se z důvodu jeho přeložení k jiné armádní složce museli stěhovat do jiného města. Veškerá starost o rodinu a tři děti zůstávala tak převážně na matce a to bylo jedním z důvodů partnerských neshod.

Výzkumná sonda do rodinného života vojáků a jejich nejbližších se opírá pouze o čisté subjektivní vnímání individuálně-specifické situace respondenty, v žádném případě nejde

² Koťová, M. *Narativní analýza životních příběhů žen trpících agorafobií*, FFUK, 2006, Vedoucí: Doc. PhDr. Jiří Šípek, CSc

o tzv. „tvrdá data“, či „objektivní realitu“, ale právě o zachycení individuálně specifické situace a subjektivního pohledu zpovídaných osob na ni.

5. ANALÝZA ROZHOVORŮ

Vzorek respondentů tvořilo 12 mužů. Devět mužů žije ve svazku manželském, 3 muži sdílí život s přítelkyní. Jejich věk se pohybuje od 25 let výše, převažuje ale věková hranice do 30 let. Tento vzorek je velmi různorodý, jediným společným rysem je účast v zahraniční misi.

Jakékoliv dlouhodobé odloučení od rodiny, včetně nebezpečného odjezdu na zahraniční misi, je důležitým zásahem do rodinného soužití. Abych se dozvěděla, jak se vojáci cítí v domácím prostředí po návratu, musím se také podívat na zázemí z celkového pohledu. Tzn., jaký byl jejich život před misí? To samozřejmě souvisí s tím, zdali žijí v partnerském nebo manželském svazku, zda jsou v rodině vychovávány děti a v nespolední řadě zde hraje roli to, kolik misí již vojáci absolvovali. Čím větší počet, tím si vytváří mechanismus pro zvládnutí této zátěžové situace a může se proto zdát, že „už ví, do čeho jde“ a „co ho potom doma čeká“. Vojáci jsou převážně víkendoví manželé a otcové. Jak se cítí ve svých domácnostech? Uvědomují si svou systémovou roli v rodině nebo to „neřeší“? Na to není zcela jednoznačná odpověď. Než odpověděli, tak se nejdříve většina z nich odmlčela, jakoby hledala odpověď. Většina ale svou roli popsala, že se cítí jako živitel, ten kdo vydělává peníze. Instrumentální popis začlenění v rodinném systému. Nepřemýšleli v rovině vztahů, ale v rovině ekonomické. Může se to jevit jako opodstatněné, protože v rozhovorech se ukázalo, že peníze hrají důležitou roli v jejich hodnotovém systému. V rodině kde jsou děti, nazvali se také otcem. Pouze jeden z respondentů se cítí jako manžel a otec.

Pan Bedřich, žijící se starší přítelkyní, která má dospělé děti, se cítí jako kamarád těchto dětí. O vztahu k partnerce nehovořil, v odpovědi se zabýval pouze postojem k synům své přítelkyně. Ti jsou k němu věkově bližší než o 17 let starší přítelkyně. I když by se mohlo zdát, že ženatí muži vnímají svou roli v rodině, ať už jakýmkoli způsobem, setkala jsem se také s odpovědí, že se voják cítí jako syn, kterého mají rodiče rádi. Tento respondent při popisu své rodiny také uvedl na prvním místě rodiče a až následně, že je ženatý. Z rozhovoru s ním vyplynulo, že se po návratu z mise se bude rozvádět, neboť manželka se v době odloučení zachovala tak, že k ní ztratil důvěru. Cítila jsem, že toto téma je mu nepříjemné a tak jsem své dotazy již na soužití s jeho ženou nepokládala a spokojila se

s jeho interpretací skutečností v rámci celé původní rodiny. Pan Ivan, který je svobodný a má přítelkyni, svou úlohu cítí v rámci celé širší rodiny, nejenom v partnerském vztahu. Svoji pozici charakterizoval jako „vrba“, kdy se všichni obracejí na něho se svými problémy. On sám na ale žádnou svou „vrbu“ nemá. Bylo na něm vidět, že je na svou úlohu zvyklý. Přesto se po odpovědi lehce zamračil. Zřejmě mu pocit sdílené důvěrnosti chybí, i když to nepřiznává. Pokud respondenti hovoří pouze o své roli jako živitele, je to možná z důvodu, že své místo v rodině cítí pouze takto. Vyvolává to ve mě domněnku, že v partnerském soužití může být dominantní žena a muž je v podřízené pozici, na niž je zvyklý i ze svého zaměstnání.

Rodina pro vojáky, dle jejich sdělení, znamená všechno. Je to pro ně zázemí, jistota. Odpovídali okamžitě, jistě, bez velkého přemýšlení. To byla prvotní reakce. Posléze svou odpověď rozvedli a zde se již jejich odpovědi liší. Pan Adam zdůraznil, že rodina je „na problémy, na všechno“ a zároveň do ní zahrnul i své rodiče. Tuto odpověď můžeme vyložit dvojím způsobem. Buď se v rodině problémy řeší a je to místo, které je pro něho bezpečné, nebo zde naopak vznikají. Vojáci ve svých vyjádřeních hovořili o tom, že plně respektují svou partnerku a její přání, zejména pokud jde o žádost, aby nejezdili na misi. Později ale toto popírají sdělením, že ji „přesvědčí“ o nutnosti odjezdu a tak mají dojem, že jednají v souladu s jejím přáním. Přesto je to jejich individuální rozhodnutí. Důvodem také může být skutečnost, že vojenské prostředí i kolegy považuje také za svou rodinu a tudíž nemá pocit nějaké velké odluky, neboť odjíždí také „domů“. Tak se vyjádřil např. pan Ivan, který uvedl, že má dvě rodiny. Biologickou a kolegy v práci považuje také za rodinu. Pak se rozpovídal o té vojenské a v závěru dodal, že ta vojenská je jeho rodina. Může to vyplývat ze situace, že se zúčastnil již osmi misí a nemá manželku, jen přítelkyni. Jeho život je velmi spojen s tím vojenským, a proto se zde cítí více doma než v biologické rodině. Jiní muži cítí, že vše, co vykonávají, dělají pro rodinu. Aby byla spokojená, zabezpečená. Proto pan Daniel se rozhodl, že na další misi již nevyjede, neboť manželka by již sama chod domácnosti nezvládla. Ovšem jako důvod odjezdu na misi uváděl finanční potřebu. Takže je jen otázkou času, zda své momentální rozhodnutí nezmění. Pan Miloš, svobodný s přítelkyní, nejdříve s humorem reagoval, že rodina je základ státu. Poté specifikoval, že má uvařené jídlo, může si popovídat o problémech a uzavírá, že je to lepší, než být sám. I když je své odpovědi velmi instrumentální, je cítit, že soužití s další osobou je pro něho důležité, potřebuje sdílet svůj život s blízkou osobou. Ze všech

odpovědi vyplývá jejich mnohoznačnost. Co respondent, to jiný úhel pohledu na rodinu s jediným spojovacím prvkem, že rodina pro ně znamená vše, ať už si pod tím představíme cokoli.

Odjezd na misi je určitě velký zásah do chodu rodiny. Jeden její stálý člen odjíždí na dlouhou dobu. Je to standardní situace anebo je třeba své blízké nějakým způsobem na novou situaci připravit? A jak se s touto situací vyrovná rodina? Jednoznačně z rozhovorů vyplynulo, že se s tímto stavem musí rodiny vypořádat samy. Zaměstnavatel rodinám poskytne pouze informace o telefonických kontaktech, na které se mohou obrátit v případě obav o blízké na misi. Tím role státu končí. Žádná sociální pomoc pro osamocené matky s dětmi v této situaci není nabídnuta, ani kontakty na rodinné poradny pro případ potřeby. Sami vojáci svým rodinám pouze oznámí, že se zúčastní mise. Rozdíl je jen v načasování této informace. Jejich argumentem bylo, že ženy věděly, že si berou vojáka a musí s tím počítat. Ti respondenti, kteří vyjeli již třikrát a více, doma pouze oznámí, že se zúčastní mise s tím, že „žena už je zvyklá“. Pro vojáky je odjezd na misi samozřejmým vyústěním soustředěného několikaměsíčního úsilí a možností zúročit náročný výcvik. Civilní osoby, se kterými žijí ve společné domácnosti, jsou v této situaci osamoceni. I když spolu partneři hovoří o důvodech odjezdu, je to pro ně situace, se kterou se musí vnitřně ztotožnit i přes své obavy o schopnosti zvládnout každodenní povinnosti bez podpory partnera a s obavou o jeho život.

Důležitým faktorem, který je jim nápomocen v adaptaci na situaci, je důvod odjezdu na misi a tím jsou peníze. Vojáci často řeší, tak jako i jiné mladé rodiny, dluhy, hypotéky. Výjezdem na misi získají během krátké doby vysokou částku peněz, která jim zabezpečí řešení jejich problémů, jako vedlejší důvody uvádí získání nové zkušenosti, zúročení odborného výcviku, poznání nové země a kultury. O tom, jaká bude jejich činnost na misi, většinou informovali své partnery jen povrchně, v obecné rovině. Je to spíše z důvodu, aby o ně manželky neměly příliš velkou starost. Zároveň se u nich objevuje argument, že by stejně nikdo nepochopil, o co jde, tak je zbytečné cokoli říkat. Toto jsou argumenty, které se ukazují jako prvotní. Ale z dalších odpovědí při popisu návratu z mise vyplývá, že na misi mají „klidný život“. Ten je pevně strukturovaný, v rámci vojenských povinností bez nutnosti řešit otázky každodenního života. A to jim vyhovuje. Je to takový chlapecký mládenecký život s vidinou peněz, vzrušení a dobrodružství.

Pro spokojené soužití je nutné udržovat kontakt se svými blízkými. Je to vojákům na misi umožněno? A co oni sami, využívají této možnosti? Jak často a jakým způsobem byli vojáci ve spojení s rodinami? To je řada otázek, které jsem si kladla, při rozhovoru s respondenty. Armáda vojákům umožňuje telefonické rozhovory s rodinami, ale vzhledem k počtu aparátů a množství profesionálů, je čas pro hovory každého z nich omezen na 10 minut na jeden hovor. Muži nemají při rozhovorech s rodinou soukromí, takže ostatní slyší, o čem kdo baví. Proto hodně volí formu spojení přes internet. Buď přes skype nebo e-mail. Většina uvádí, že pokud to bylo možné, hovořili se svou rodinou téměř každý den. V počátcích je kontakt častější, postupem doby se stává omezenějším, jednou za dva tři dny. V rozhovorech se objevuje absence společně prožitých zážitků, každý žije ve světě, který je tomu druhému vzdálen. Proto také chybí tématická náplň rozhovorů.

Když se vojáci účastnili prvních mírových misí v Kosovu, nebyly rozšířené mobilní telefony ani internet a vojáci měli možnost se svými rodinami hovořit spojením jen přes satelit, což bylo velmi nákladné. Proto se jejich konverzace musela omezit výhradně na to nejnnutnější, co bylo třeba sdělit. Vojáci nebyli zatěžováni problémy z domova a nemuseli se podílet na jejich řešení. Oproti dnešku, kdy spojení je možné neustále a v jakémkoliv rozsahu, tak i rozhovory s rodinou jsou detailnější a emotivnější. Záleží na osobnosti manželky. Některá chápe, že nemá smysl muže, který je několik tisíc kilometrů zatěžovat s běžnými starostmi, pro některé je to cesta pro výčitky, že jsou zanechány sami sobě napospas a snaží se, aby se voják podílel na problémech a nějak je řešil, i když jeho možnosti jsou omezené. V rozhovoru se také objevil názor, že žena své problémy přenášela na manžela, neboť nechtěla obtěžovat své okolí. Když jsem se zeptala, jakým způsobem vojáci řešili problémy, které se doma vyskytly a zda s nimi byli konfrontováni, většinou odpověděli, že žádné problémy nenastaly, že nic řešit nemuseli. Jen o některých drobnostech si promluvili, ale nebyly to žádné závažné diskuse. Jen jeden, který odjel a zanechal doma manželku s rozestavěným domem, musel řešit stavební práce z Afghánistánu. Ačkoliv všichni negovali problémy, v závěru svých rozhovorů často doporučili svým kolegům, aby se s manželkou po telefonu nehádali. Raději hovor ukončit a odložit na později. U vojáků se také projevuje žárlivost, zejména když ví, že doma zanechaly hezkou manželku, která u ostatních mužů vzbuzuje pozornost.

Při kontaktu s rodinou vojáky vždy potěšil rozhovor informativní, pozitivní. Žádost o pomoc při řešení konkrétních problémů nebo přenášení řešení situací z civilní oblasti je

vždy zatěžovalo. Cítili svou omezenou možnost být své rodině nápomocni. Hrál zde roli také odstup od běžných starostí.

V první části mise, kdy se vojáci seznamují s novým prostředím a vytváří si denní stereotyp, nepocítují tak nepřítomnost svých blízkých. To přichází později. Vojáci jsou zvyklí žít v kolektivu, pracovní profese je spojuje více než v jiných oborech, neboť tady jsou na sobě závislí, včetně ochrany života a proto řeší své starosti s kolegy. Pokud nejsou uzavřené povahy, kdy nechtějí svá rozpoložení řešit s nikým, tak je pro ně spolubojovník nejbližší osobou, popř. velitel družstva. O svých problémech jsou si jen v některých případech ochotni popovídat s kaplanem. Ne z důvodu, že by byli věřící, ale shodně uvádějí, že kaplani s nimi jezdí na více misí, takže se lépe znají a mají k nim větší důvěru. Jsou to starší a zkušenější muži, kteří mají přirozenou autoritu. Naproti tomu vojáci uvádějí, že by nikdy nešli s problémem za psychologem. Jen pokud by cítili, že mají opravdu problém. Ale to nikdy nenastalo. Vyznívalo to, jako že tato situace také nikdy nenastane. Na misi, ze které se vrátili respondenti, sloužila mladá psycholožka. Domnívat se, že mladá žena bez zkušeností by mohla být oporou vojákům, je mylné. Voják, dlouhodobě bez sexu, frustrovaný pobytem v izolaci a bez naplnění svých profesních představ, se určitě nepůjde svěřovat mladé dívce. Pro vojáky je hodně důležitá důvěra. Důvěru mají jen ti, kteří se v jejich blízkosti pohybují delší dobu, s kým měli možnost hodně prožít a kterého poznali. K psychologům panuje všeobecně nedůvěra. Je v ní zakotvena obava o profesní růst vojáka. Ačkoliv psychická slabost je v běžném životě chápána jako něco přirozeného, co může postihnout každého z nás, u vojáků to neplatí. Jestliže voják přizná, že potřebuje pomoc v oblasti psychiky a to se pak objeví v jeho osobním spise, při rozhodování mezi dvěma adepty na post velícího důstojníka, dostane přednost ten s odolnější psychikou. Proto se s psychology a psychiatry na misích nikdo nechce spojovat. Uvádějí, že by za nimi šli opravdu jen s nějakým závažným problémem. Ale jaké to jsou problémy, to už neuvádí.

Před odjezdem do vlasti absolvovali respondenti sezení s psycholožkou, která hovořila o tom, co je čeká po návratu domů. Nevím, jestli to bylo špatným načasováním nebo zvoleným přístupem, ale většina z nich obsah nezaregistrovala. Buď uváděli, že nebyli s ničím seznámeni, nebo že s nimi psycholožka hovořila, ale jen v obecné rovině. Výstup byl, že se mají vojáci připravit na to, že nejsou žádní hrdinové, které budou doma vítat, ale

spíše si mají uvědomit, že jejich ženy byly půl roku doma sami a také to neměli lehké.“ Pokud budu vycházet z faktů, které mi poskytli vojáci, připadá mi tato příprava naprosto nedostatečná a mylná. Říkat mužům, kteří půl roku nasazovali své životy, že nejsou žádní hrdinové a popřít jejich působení v těžkých životních podmínkách vyzdvižením úsilí jejich rodin, prohlubuje jejich frustraci z nepochopení a nedocení profesí. Na návrat domů a na to, co je čeká, se museli jednotlivě vypořádat sami, vlastními silami a na základě svých zkušeností z předcházejících misí.

Po příletu jsou vojáci dva dni testováni psychology a lékaři ve vojenské nemocnici v Tichoníně a teprve potom mohou domů. Radost se shledání se svými blízkými byla velká, ale v počátcích se u všech projevil dlouhodobý rozdílný způsob života. Důležitou součástí návratu je reakce dětí na skutečnost, že se otec vrátil. Reakce se odvíjí od věku dětí při odjezdu. Tam, kde byly děti ve věku dvou a více let, byly návraty otců emotivnější. Děti se svých otců zpočátku ostýchaly, byly více závislé na matkách. V jednom případě syn svého otce nepoznal a pro něho to byl velmi těžký okamžik, se kterým se vyrovnává dosud. Stud dětí se ale brzy přeměnil v radost až posedlost svými otci, takže se hodně na ně navázaly a naopak s nimi chtěly trávit co nejvíce času. Pan Hynek dokonce nabyl pocit, že manželka až žárlí na to, že syn už není na svou matku tak závislý, jako tomu bylo bez jeho přítomnosti. Tam, kde byly větší děti, musely si děti zvykat na jiný výchovný režim, který preferuje otec, než jak tomu bylo, pokud byli sami s matkou. V rodině, kde byly již odrostlé, téměř dospělé děti, byly vztahy navázány bez problémů.

Pokud mi vojáci odpovídali, že se návrat domů odehrával přesně podle představ, komunikace s partnerkou i dětmi byly v pohodě, při dotazu, co bylo pro ně nejtěžší při návratu, své předchozí odpovědi negovali. Každý z nich uvedl své obtíže, ale byly hodně podobné. Manželky měly svůj zaběhnutý styl, který jim veterán narušuje. Proto si připadá, jako by do domácnosti nepatřil, že tam překáží. Po bytě hledají předměty denní potřeby, nic není podle nich na svém místě. Voják není navyklý na pravidelnou péči o děti a domácnost, běžné starosti všedního dne je zatěžují. Pobyt v civilizaci jim připadá divný a od toho se odvíjí také jejich, jakoby nepřítomné chování. To také byly třecí plochy a námětem hádek mezi manželi a partnery. Svoboda, rozhodování, volnost, představují pro vojáky stres, pocit zátěže. Mají dojem, že se vrátili jen proto, aby pořád něco řešili, něčím

se zabývali. To jsou skutečnosti, se kterými se na misi nesetkávali a tím měli život jednodušší. Pro dva muže byl návrat těžký, protože se jim rozpadla partnerská soužití. Jednomu z nich manželka celou dobu, co byl na misi, tvrdila, že je doma vše v pořádku, ale po návratu tomu bylo jinak a ten druhý cítí velké odcizení ze strany své ženy a těžko se s tím vyrovnává a neumí si ho vysvětlit. Na jednu stranu se domnívá, že by mohla mít jiného muže, na druhou stranu je přesvědčen, že tomu tak není. Nevěra manželek je častým námětem hovorů mezi vojáky a tak tento muž mohl podlehnout dojmu, že po dobu jeho nepřítomnosti si partnerka našla nového přítele.

S ohledem na zkušenosti vojáků z mise i návratech domů jsem se zajímala o to, jakou radu by dali kolegovi, který poprvé odjíždí na misi. Tady se opět projevil rozdíl mezi ženatými a svobodnými. Svobodní by radili, aby si co nejvíce užil před odjezdem sex, alkohol. Ti ženatí již dávali konkrétní rady, které zřejmě vycházely z vlastní zkušenosti a nastínily další problémy, o kterých nehovořili. Hodně zdůrazňovali potřebu komunikace s rodinou, nehádat se po telefonu v rámci mise, nutný souhlas k výjezdu na misi od partnerky a v jednom případě dokonce padla rada „pokud nemusíš, tak to nedělej.“

Z analýzy rozhovorů vyplývá potvrzení předpokladu, že účast v misích negativně ovlivňuje partnerské a rodinné soužití. Vzhledem k tomu, že byla uskutečněna pouze výzkumná sonda u stejného vzorku respondentů z jedné roty, nelze ale vyvozovat validitu a reliabilitu pro celou armádu. Odpovědi respondentů byly podávány zcela subjektivně a v tomto případě nebylo možné provést triangulaci (Ferjenčík, 2000,1010). Musela bych také hovořit i s rodinnými příslušníky vojáků a sledovat dlouhodobě vztahy v rodině, zda v případech rozpadu manželství, jak popisovali dva vojáci z dvanácti, došlo opravdu jen vlivem mise nebo zde hrály úlohu déletrvajících vztahových problémů. Každopádně ale mohu konstatovat, že dlouhodobá nepřítomnost vojáka v rodině při jeho návratu přináší problémy při jejich začleňování se do opětovného chodu domácnosti a při plnění role, kterou v dané rodině zastávají.

5.1. Příběh vojáka

Na základě analýzy rozhorů jsem vytvořila narativní příběh vojáků, složený z odpovědí jednotlivých respondentů. Tento nás více přibližuje k prostředí vojáků, jejich rodin a k poznání jejich života.

Posádka, kde se připravují muži a mladí chlapci na zabíjení, na skutečné zabíjení, je místem, kde se setkáme s hrdiny našeho příběhu. Hrdiny, které sehnal potměšilý osud dohromady jak pastevecký pes ovce na horském svahu.

Skupinu, o které si budeme vyprávět, tvoří 12 mladých zdravých, na první pohled sebevědomých, mužů. Na druhý pohled už ne tak sebevědomých ani uvědomělých. Dvanáct mužů, jejichž život je tak barvitý a rozdílný, jak jen život může být. A přesto tak podobný a shodný. Právě ta shoda je přivedla v jeden čas na jedno místo. Do naší posádky, do našeho houfu ovcí.,

Cyril se hned ráno od velitele dověděl, že byl zařazen do seznamu účastníků mise, mířící do Logaru v Afghánistánu. Uběhlo 13 let jeho služby v armádě a konečně se dočkal. Musel projít dlouhou cestu od „přijímače“ a zvládnutí základního výcviku přes službu v několika jiných posádkách, než přišel na východ Čech, kde sídlí jeho současná domovská posádka. Nejelitnějších z elitních. Však se také něco nadřel fyzicky i psychicky, než se stal řádným členem týmu „speciálů“, jak se jim říká. Poznal tu také bratra své budoucí ženy. Zkušeného vojáka a účastníka několika misí. To v Cyrilovi alespoň trochu zmírňovalo napětí, které se ho chopilo hned po obdržení informace od velitele. Do odjezdu zbývá sice ještě více jak půl roku, ale teď před Vánoci, to bude nepříjemné říkat manželce i dětem. Klukovi jsou už čtyři a má rozum z toho, jestli je táta doma nebo ne. Holka je malá, teprve 1,5 roku, ale v době odjezdu jí budou víc jak dva a po návratu skoro tři. Co tomu řekne manželka? A co její a jeho rodiče.? Nikdo z nich nebydlí na blízku, aby mohl pomoci v případě potřeby. Ještě, že je ten švagr. Ten zaskočí, když bude potřeba a manželku uklidní. Musí jít za ním a sdělit mu tu novinu a hlavně si vněm vytvořit pomocníka a podporu v případě potřeby, kdyby žena vyváděla. Dobré to bude. Děti švagra znají. Pohlídá je, kdyby to bylo nutné.

Na misi chce Cyril jet. Jednak potřebují nutně peníze. Vybavení, které si po svatbě pořídili, nebylo nikdy dostatečné a stejně již začíná odcházet. O autu ani nemluvě. A

hlavně je to vyvrcholení jeho profesionální kariéry. Čekal na tuto chvíli 13 let. Určitě to přinese nejen služební postup po návratu ale i nové zkušenosti a zážitky. Kolegové, kteří již v misi byli, ho budou vnímat jako sobě rovného a snad také manželce bude imponovat. Když švagr povídal o svých zážitcích z mise u nich doma, připadal si trochu trapně. Jasně, švagr je svobodný a nikdo ho neomezuje, ale když už se vrátil ze šesté, bylo to i na Cyrila silné kafe. Tak konečně jede. Konečně.

Cyrilova manželka se vrátila z odpolední procházky s dětmi. Byla ještě koupit nějaké drobnosti. V pátek je Mikuláš a tak jsou předvánoční přípravy v plném proudu. Už si zvykla, že je na vše sama. Pochází z Jičína, kde žijí i její rodiče. Manželovi bydlí v Žamberku, ale zase má od nich klid. Začala si připravovat těsto na vánoční pečivo. Holka spala a kluk maloval už asi po sté přáníčko Ježíškovi. Pořád ho doplňuje nebo mění. Pohoda a klid. A trochu nuda, jak na mateřské bývá.

Proto hned po příchodu manžela vycítila, že se dnes něco u něj v práci stalo. Něco bylo jinak. Jen letmo ji políbil a kluka roztržitě podrblal ve vlasech, když k němu do předsíně přiběhl a jako vždy se mu pověsil na nohy.

Tak copak se děje? Snad nezačala válka? Ne válka nezačala, ale já do ní pojedou. A je to tady. To o čem mnohokrát přemýšlela, jak na to zareaguje, až se to dozví, je tady. Dívají se navzájem do očí. Je ticho. Kluk kouká zespodu na ně. Jak sousoší v parku tvoří tahle trojice. Malá začala plakat. Probudila se. Dnes v pravý čas. Alespoň není třeba nic říkat. Když Cyrilova manželka vyšla s dcerkou na ruce z ložnice, již byla v pohodě. Věděla, že nemá smysl dělat nějaké scény. Brala si vojáka. To věděla. Věděla dobře, co to znamená. Bratr je také voják a byl již na šesti misích. Šesti! A vždy to bylo v pohodě. Bude to tak i v případě jejího muže. Otce jejích dětí. Musí to být v pohodě.

Večer, když šly děti spát, dlouho si povídali o tom, jak to vše v době jeho nepřítomnosti bude. Co dělat když bude potřeba pomoci. Koho zapojí. Co dělat, když se něco pokazí nebo rozbije a tak. A co si koupí za vydělané peníze. Ale přeci jen neznatelné obavy byly ve vzduchu. Neznatelné, ale byly. Věděla, že několik manželových kolegů nedopadlo na misích dobře. Zнала je ze společenských akcí nebo sportovních dnů pořádaných pro rodiny vojáků. Zнала je jen od pohledu, ale přece jenom. Mladí, silní a veselí. A teď? Teď bez

nohou nebo rukou, bez očí. Ochrunutí. Pár je jich už mrtvých. Nemluví se o tom, ale jejich manželky potkává ve městě. Prázdné pohledy. Nervózní úsměvy. Nákupní tašky v rukách. Už jim nemá kdo pomoci., kdo odvézt autem. Trochu ji to blesklo hlavou.

Večer se pomilovali, snad aby od sebe vyhnali přízrak smrti, který po Cyrilově zprávě o misi, začal nahlížet do jejich předvánočního, pečivem provoněného hnízdečka.

Ondřej, osmnáctiletý kluk s obličejem plným odhodlání a pubertálních pupínků vzdorovitě pohodil hlavou, když zrychleným krokem vycházel z hospody, kterou provozuje léta jeho matka. Ať si vezme dalšího číšníka. Sluhu ji dělat nebude. Má tu smůlu, že je zrovna ve věku, kdy se počítá, že může po škole pomáhat ve výčepu. Jeho dva, dnes již dospělí bratři, kterým je 28 a 25 let a mají již svůj život, to tak dělali, než se osamostatnili a odešli. Malý šestiletý bráška, narozený z nového vztahu jeho matky, je miláčkem rodiny a stejně vzhledem k jeho věku by v hospodě nemohl dělat. Sluhu jim dělat nebude. Matka si před lety přivedla přítele. Trochu všichni koukali. Ondřejovi tehdy bylo 10, ale velmi dobře chápal, že je trochu divné, aby jim tatínka, jak jeho bratři, když byli sami se smíchem říkali, dělal stejně starý kluk jako jeho nejstarší bratr. Když přišel fotr, jak mu v duchu začal říkat, do jejich rodiny, bylo mu 22 a mámě skoro 40. Když šli jednou společně do kina, vypadalo to, že jde vychovatelka se svěřenci. Ale to vše pochopil až o mnoho let později. Hlavně ty pohledy a úsměšky matek svých spolužáků a nakonec i vtípky svých kamarádů ze školy, kteří sice také moc nechápali jejich smysl, ale museli být dobré, když si je jejich rodiče říkali a strašně se jim smáli. Popravdě, Ondřej nežil v nijak dramatickém prostředí. Naopak. Po odchodu jejich pravého otce se situace uklidnila. Opilec v rodině je vždy problém, a když má hospodu v domě a ještě jí pomalu říká pane, je to každodenní katastrofa. Ten křik a hádky Ondřeje otravovaly a ničily. Takže, když se krátce po odchodu otce z domova a dramatickém rozvodu rodičů začal v hospodě objevovat mladý kluk z místní posádky, který pak začal chodit skoro denně na jídlo a uměl mámu rozesmát, bylo to fajn. Máma měla dobrou náladu a přehlédla nějakou tu poznámku nebo pětku v žákovské. Laskavé mlad'as nahradilo slovo fotr, jak mu Ondřej pro sebe říkal, se začal objevovat u nich doma v sobotu a neděli, až najednou s nimi snídal a pak tu byl nový bratříček. Ale stejně sluhu jim dělat nebude.

Ve dveřích se srazil s otčímem. Měl ho docela rád a zvykl si na něj. Alespoň byl po ruce, vždy když potřeboval s něčím poradit nebo se ho zastal proti mámě. Trochu se uklidnil a pozdravili se. Viděl, že dnes je něco jinak. Otčím kolem něj proběhl a ani se ho nezeptal, tak jako tisíckrát, co holky? Pitomá otázka, ale značila, že vše je v pohodě. Dnes žádná otázka! Něco se stalo? Ale o tom už Ondřej dál nepřemýšlel. Pospíchal. Aby ho náhodou nechytla máma a nedonutila ho dnes pomáhat. Měl s kluky ze školy domluvený bowling a dnes určitě vyhraje. Cítí to.

Marie se dívala za Ondřejem, který klackovitým krokem vztekle vyrazil z lokálu. Co se dá dělat. S klukem cloumají hormony. Zнала to od svých dvou starších synů. I když Ondřej byl trochu divočejší než jeho starší bratři. Měla pro ně ale porozumění. Celé dětství si užíval jejich hádek s bývalým mužem. Opilcem. Je ráda, že je pryč. I když zůstala sama se třemi kluky. Ale uměla se otáčet v hospodě a bez problému všechny uživila. Když přišel tenkrát ten zelenáč a začal jí nadbíhat, brala to jako legraci, ale dělalo jí to dobře. Byla po rozvodu. Celá odřená a pomačkaná, jak staré auto. Proto si ho nechtěla vzít, když ji ten klučina k údivu jeho i a hlavně jejímu, přivedl do jiného stavu. Když zjistila, že je těhotná, byl to pro ni šok. Byla už na prahu čtyřicítky. V jejím věku byla její matka už babičkou. A teď ona najednou čeká dítě s klukem, který je stejně starý jako její syn. Na malém východočeském městě. Ale teprve s ním a vedle něj si začala připadat jako plnohodnotný člověk. Od prvního momentu zapadl do její rodiny. S kluky si rozuměl náramně. Jejímu bývalému se to nepodařilo nikdy. Pokaždé si myslela, že s narozením nového dítěte dojde ke změně životního stylu i u jejího bývalého, ale spletla se. Až s příchodem toho kluka se vše změnilo. Nikdy nepoznala, že by jí mohl někdo tak milovat jako on. S takovou otevřeností a důvěrou. Jak začali žít spolu, automaticky na ni převedl všechna práva k jeho účtu. Mohla disponovat jeho příjmy. Celý plat dával do její rodiny. Věnoval se klukům, se kterými si vytvořil kamarádský vztah a ten časem neustále posiluje. I jeho rodina jí přijala dobře. Otec jejího partnera nahrazoval řemeslnou zkušenost svého syna, která vzhledem k jeho mládí mu dosud scházela. Konečně se jí žilo dobře. Klid. Zaběhlý pořádek. Sice řídila všechny a všechno i svého mladého partnera, ale jí i všem okolo to vyhovovalo a to bylo hlavní. Měla pocit, že má vše v rukách. Byl to jen pocit a za chvíli se měla dozvědět, že vše se změní.

Sprcha ho příjemně ochladila. Byl po dvouhodinovém tréninku kickboxu. Jana ještě teď bolelo pravé rameno od rány, kterou nevykryl. Ale už teď myslel na dobrou večeři u mamky, která dnes bude dělat jeho oblíbené kuře s houbovou nádivkou. Bude tam celá rodina. Táta i děda s babičkou. A brácha. Brácha je o dva roky starší, ale pořád se pošťuchují jako malí kluci. Dokud je máma neokřikne a táta se tomu pak směje. Je mu s rodinou dobře. Všichni se mají rádi a vždy u sebe najdou porozumění. Musí se s nimi podělit o tu novinu. Dnes se dozvěděl, že byl vybrán na misi do Logaru. Bojová mise, panečku. Konečně se dočkal. S kolegy, vlastně s kamarády, je to jeho parta, o tom snad tisíckrát mluvili. Získání dovedností, praxe. To budou všichni koukat. Máma bude trochu vyplašená, ale táta a děda budou vzpomínat na vojnu a hlavně děda bude vykládat, jak se účastnil akce v šestačtyřicátém na Slovensku proti banderovcům. Ale všichni ho budou vnímat jako svého hrdinu. Pěkný večer to bude. Tedy byl, kdyby se nemusel na konec sebrat a odejít. Odejít domů. Domů? Ke své zákonité manželce, které to bude asi stejně jedno. Od počátku to byl omyl, ale dlouho se mu nedařilo sehnat nějakou známost. Tedy, ne že by na to neměl. Opak byl pravdou. Byl vždy docela pohledný kluk, který se od dětství věnoval sportu, ale právě sport byl tou největší překážkou pro jeho vztahy. Každý den po škole a pak později po práci na trénink. Po tréninku s kamarády z oddílu na pivo. Večer přišel domů tak utrmácený a polámaný, že už neměl chuť někam jít a ještě se bavit a být veselý a zábavný, jak to dívky očekávají. V sobotu a v neděli pak následovalo zúročení přípravy na turnajích. V létě o prázdninách a následně o dovolených, sportovní soustředění. Potkal Evu a po krátké známosti si ji už jako voják vzal za ženu. Ještě se mu podařilo využít příležitosti, kterou armáda poskytovala příspěvek na ubytování, takže byt měli hned od počátku manželství. To možná ale byl jeden z hlavních důvodů rozpadání ještě ne zcela vytvořeného vztahu. Mimo organizačních a technických věcí, týkajících se jejich spolužití, si toho neměli moc co říci. Nebo možná měli, ale nepokusili se o to. Nejhezčí okamžik byl asi v den jejich svatby, pak už to šlo jenom z kopce. Určitě na tom měli vinu oba. Jan se vůbec nesnažil cokoli změnit na způsobu svého dosavadního života. Ráno do práce na posádku. Ve čtyři padla a rovnou na trénink. Pak s kamarády ještě na jedno rychlé pivo do hospody. Pak se cestou za Evou zastavil doma u rodičů, kde nikdy neodmítl od své matky něco dobrého na zub. Večer domů přicházel příjemně unaven ze sportu, nasycen a napojen od své matky a už vůbec po celém dnu neměl náladu někam jít nebo si o něčem povídat se svou novomanželkou. Budiž Janovi omluvou, že Eva se také příliš nesnažila a zavedený stereotyp jejich soužití, tak podobný modelu jejich rodičů, jí v

podstatě vyhovoval. Zvykla si, že po práci ji doma nikdo nečeká, že nemusí očekávat manžela s hotovou večeří doma, když stejně přijde nakrmen svou matičkou, které se samozřejmě nic nevyrovná. Naučila se zabavit i o víkendech, kdy Jan odjížděl na turnaje. Naučila se trávit volný čas i o dovolených. Naštěstí se nezbavila všech svých kamarádek, i kamarádů, se kterými za svobodna trávila nejednu volnou chvíli.

Jan se rozhodl na cestě od rodičů Evě ještě nic o misi neříkat. Na to je času dost. Stačí až tak dva měsíce před odjezdem. Děti neměli. Jan stejně nebyl často doma, takže těch pár technických maličností pro dobu jeho nepřítomnosti se dá vyřídit během několika dnů. Nijak nehrozilo, že by se Eva o Janově účasti na misi dozvěděla dříve. S jeho rodinou se prakticky nestýkala, natož s jeho kolegy z posádky. Seznam účastníků mise podléhá stejně utajení, takže nehrozilo ani zveřejnění této informace. Ne, má zajištěný klid a případné nejapné komentáře o jeho účasti na téma honění si trika a dokazování si své důležitosti a léčení komplexu méněcennosti. Bohužel takový byl scénář většiny rozhovorů a komentářů Evy s Janem na téma jejich společného života. Už se ani nesnažili se milovat. Už se dávno nesnažili založit si rodinu. Už se dávno nesnažili o nic. Jen žili. Žili vedle sebe. Ne spolu. Vedle sebe.

Ale dost. Teď se Jan musí soustředit na misi. Na misi, první v jeho vojenském životě, který se od tohoto okamžiku už na vždy bude dělit na dobu před a po misi, na kterou jede se svými kamarády. Se svou druhou rodinou, jak jim často říká. Tentokrát se mu na tváři objevil při návratu do jejich společného bytu úsměv, který rychle musel zmizet, aby se nic neprozradilo. Opravdu bude stačit, když to Evě řekne až před odjezdem.

První, co Hynek pocítil, byla úleva. Úleva, že se zbaví toho kamene, který mu už dlouho visel na krku. To nebyl kámen, který cítil, to byl balvan. Skoro hora, která ho táhla a mačkala a drtila. Dluhy. Dluhy. Dluhy. Ve schránce vedle nesmyslných reklam na nepotřebné věci vždy byla alespoň jedna nebo dvě upomínky. Poslední dobou přicházely dopisy i od exekutorských úřadů a začali dokonce volat domů. Manželka je na mateřské už čtvrtý rok. Sice mají jenom jednoho kluka a psa, ale i tak z mateřské a jednoho platu si moc vyskakovat nemohli.

Konečně se zbaví dluhů. Snažil se, co mohl, aby se dostal na seznam účastníků mise. Sice je to skutečná bojová mise. Žádná legrace. Žádná Jugoslávie. Však se o tom v novinách načetl a v TV nakoukal dost. Jeho hlavní zdroj informací o Afganistánu. Žádná legrace a peníze jsou potřeba. Žena z toho nadšená nebude, ale co dělat když peníze schází a dluhy jsou, kam se podívá. Všechno leží na něm. S Evou si o tom povídat nemohl. Nechtěla. Poslední dobou cítil, že mu dává vše za vinu, ale přímo mu to nikdy neřekla. Konec konců nikdy nic mu přímo neřekla. Kdykoli něco řekl nebo udělal, něco co se Evě nelíbilo, přestala s ním mluvit. Někdy na den, někdy na dva. Teď už se intervaly začínají prodlužovat.

Je to také tím, že i kdyby chtěli, jejich společný život se jim smrskl na dva dny v týdnu. Když je Hynek doma. Přes týden slouží na posádce. V pátek večer dorazí a v neděli v podvečer už zase odjíždí.

Eva to také nemá jednoduché. Jasně. S klukem doma. Jediný další partner je pes. Ještě, že má žena svou rozvětvenou rodinu. Rodiče a babičky a dědečky a prababičky a pratetičky a bůhví koho ještě.

Snad právě proto, že jí její rodina stačí, nemusí se příliš stýkat s rodinou Hynkovou. Už dávno to pochopil a nenápadně neustále odvrací nabízenou pomoc své rodiny osamělé Evě. Nechce hrodit už tak dost napjaté vztahy, které v rodině panují

V pátek večer, když Hynek dorazil po týdnu domů, u večere sdělil Evě, že se mu konečně podařilo dostat se na seznam účastníků mise. Eva nadšená nebyla. Poslední slova po promlčeném víkendu, se kterými se Hynek loučil před odjezdem, v neděli večer zpět k posádce byly, tak holt jedu do Afganistánu.

Alespoň, že má toho kluka. Jako vždy mu věnoval 99% doma stráveného času. Někdy u něj v sobotu zůstane i spát, když mu večer jde číst pohádku před spaním. Přijde k nim i pes a jsou taková chlapská parta. Cítí sounáležitost a porozumění oproti chladu, který jde z kuchyně, kde Eva pere a žehlí Hynkovi prádlo s sebou. Nespali spolu, že to Hynek už ani nepamatuje. U kluka je mu lépe. Ráno snídaně. Pak s klukem někam ven. Oběd a pohádka po obědě. A pak už se začíná balit a odjezd na posádku. Ale všechno je to veselejší. Ví už, že jejich šílená ekonomická situace má řešení a jasný konec. Mise je vysvobodí. Vydělá

peníze, zaplatí dluhy. S Evou si od sebe trochu odpočinou. Najdou novou chuť do společného života. Všechno bude super. Začnou konečně žít. Bude to super.

Bedřich vstoupil rychlým krokem do lokálu hospody, kterou vlastnila a provozovala jeho manželka. Chtěl jí sdělit, podle něj, úžasnou novinu. Tak byl rozrušen z té ranní zprávy, kdy se dověděl, že byl zařazen na seznam účastníků mise do Logaru, že ve vchodu ani neprohodil pár slov s Ondrou. Klukem jeho ženy, se kterou žil již osm let a měl s ní vlastního, dnes již šestiletého kluka. Ondru poznal, když mu bylo deset a přes své mládí docela zvládal otcovskou funkci tak úspěšně, že i Ondra se brzy vžil do role jeho skoro syna. Teď už Ondrovi je 18 a má svá telecí léta, jak říká jeho matka. Bedřich se snaží roli otce změnit za roli staršího kamaráda. U zbylých dvou synů jeho manželky se mu to podařilo a Bedřich věří, že se mu to podaří i s Ondrou. Ale teď již vidí Marii u výčepu. Trochu zamračenou a zarudlou ve tváři, jak si před chvílí vyměňovala názory na účast Ondry na rodinném podniku. Bedřicha ani tato situace neodradila od toho, aby ji s neskrývanou radostí sdělil novinu o své účasti v misi. Ani si nevšiml, že Marie tuto zprávu nepřijala zrovna nadšeně. Je to jeho druhá mise a tak oba věděli o čem to je a do čeho jdou. Marii vadilo, že bude opět na vše sama. I když Bedřich dojížděl jen na víkendy, přece v jejím organizačním programu to bylo kolečko, které bude scházet. Sice doma má už jen dva ze svých čtyř synů, ale právě ti zbylí dva jsou teď ve věku, kdy potřebují nejvíc mužskou ruku a tuto funkci Bedřich plnil beze zbytku. Nelíbilo se jí to, ale co mohla dělat. Byla ráda, že má stálého partnera, i když jen na víkendy. Je jí skoro padesát. Věděla, že kdyby Bedřicha nějakým přílišným mentorováním odradila a odehnala k nějaké více chápající ženě hlavně mladší, nemá šanci. Proti mladým holkám již nemá šanci. Skousla informaci a vrátila se k obsluze hostů. Je pátek. Mají plno a Ondra utekl. Nějak si poradí. Bedřich nebude doma jen půl roku. Kdyby od ní odešel, nebyl by už doma nikdy.

Jedno mezipřistání má CASA dopravní letadlo České armády za sebou a ještě jedno je čeká, než podvozek stroje dosedne na rozpálenou přistávací plochu kábulského letiště. Na palubě je nový kontingent vojáků, který střídá své kolegy nasazené v bojové misi v afgánském Logaru. Mezi vojáky na palubě stroje sedí Bedřich, Cyril, Jan i Hynek. Všichni trochu vážní a zaražení. Jednak je to důsledek únavy z posledních dnů před odletem, kdy se všichni bez rozdílu snažili zařídit všechny soukromé i pracovní záležitosti, aby mohli 6

měsíců nerušeně plnit své povinnosti vojáka v poli. Samozřejmě také z důvodu rozluček s rodinou, známými a kamarády.

A také je to důsledek soustředěného přemýšlení o tom, jestli skutečně udělali vše a na nic nezapomněli. Bedřicha pěkně bolela hlava. Hodně toho před odjezdem vypil a pak se bál, aby nebyla kontrola na alkohol v krvi. Nebyla a teď Bedřich probírá ve své bolavé hlavě pomyslný seznam úkolů. Pojistka? Mám. Sdělení na úřady, že nebudu 6 měsíců doma, jsem napsal. Pak usnul. Seznam nebyl zase tak dlouhý, protože přes týden byl na posádce a za sobotu a neděli kdy byl doma, toho stejně moc nestačil udělat nebo zařídit.

První, co Cyrila překvapilo, když vystoupil z vojenského speciálu na kábulském letišti, bylo strašné horko. To nám to pěkně začíná, pomyslel si a upravil si na rameni zařízlý popruh od batohu, přeplněný vším možným i nemožným, co si vzal na těch šest měsíců s sebou. Hlavně notebook. Kluci, kteří již na misích byli, mu radili, aby si vzal vlastní. Usnadní mu to nejen spojení s domovem, ale také si na něm bude moci kdykoli a kdekoli vyřizovat úřední věci, vyplývající z jeho funkce výkonného praporčíka, kterou bude po dobu mise vykonávat. Cesta do Logaru utekla rychle. Hlavní město provincie Pol-e Khmori není od Kábulu daleko. Nové vjemy a nervozita z toho, co ho na základně Shank čeká, kde je skupina českých vojáků ubytována, Cyrilovi pomohla, aniž si to uvědomoval. Během několika dnů vklouzl do neměnného stereotypu armádního nižšího úředníka. Stejným rutinním způsobem se odehrával jeho kontakt s rodinou. Před odjezdem vše s manželkou naplánovali do detailů. Žádné nevyřešené resty nebo dluhy nezůstaly. Bojových výjezdů se Cyril na základě své funkce nezúčastňoval, až na pár výjezdů spojených s jeho funkcí výkonného praporčíka, základnu neopouštěl. Zvykl si a začalo mu to vyhovovat. Postupně se dostal s manželkou na frekvenci dvou telefonátů týdně a hodně využíval mailové spojení. S rodinou se tak dostali do jakéhosi pomalu plynoucího proudu tiché řeky, ze kterého byl vytržen jen manželčíným sdělením, že dceři se objevil první zub. Kluk nastoupil do školky a o Vánocích ho potěšil balík od rodiny. Několikrát si v průběhu pobytu Cyril pomyslel, jak dobře si to zařídil. Před odjezdem všechny potencionální problémy vyřešil, s manželkou vše probral a naplánoval. Četnost kontaktů s rodinou mu stačila a neměl potřebu se s někým v Logaru radit nebo se svěřovat, až na standardní pokec s kolegy o běžných neutrálních věcech jako jsou úvahy o nákupu nového auta z vydělaných peněz za misi nebo stavba rodinného domu.

Do Bedřicha se nemilosrdně opírá slunce. Afghánské slunce to umí pořádně. S chutí se propaluje přes těžkou neprůstřelnou vestu a několik vrstev oblečení, které má Bedřich na sobě. Musí šetřit vodou, pomyslí si a jen trochu si lokne zteplalé vody, kterou má ve vaku na zádech. Ještě tu bude stát dvě hodiny. Po kolikáté už? Pitomé stojky na trhu, kde hlídá neuhlídatelné. Čmoudi, jak se místním ve vojenské hantýrce říká, si to sami nehlídají a my to máme vyžírat. K tomu nebyl přece vycvičen, aby pak stál někde na trhu jako nějaký důchodce od bezpečnostní služby v samošce. Když to probírali s velitelem, nejdříve dělal, že to neslyší, a když se protesty vojáků dostaly až k vedení mise, ani se jich nezastal. Zbytečná práce. Tak ještě dvě hodiny a pak zpět na základnu, která je na dohled. Půjdu hned do posilovny. Alespoň ze sebe dostanu ten vztek a pocit marnosti. Ještě, že mám na pokoji dobrého chlapa. Je to můj velitel družstva a tak mi moc dobře rozumí, jak mi je a co cítí.

Dobré je, že si můžeme volat s rodinou nebo psát maily. Naštěstí je doma všechno v pohodě, akorát ten 18-letý nevlastní syn Ondra zase trochu blbne ve škole, ale domluva to vyřešila. Není to špatný kluk. Ale jo, nakonec to všechno jde. Jen kdybychom tady nedělali takové zbytečnosti. A nikdo nechce nic slyšet ani řešit. Tak ještě dvě hodiny a padla. A zpátky na základnu. Kdyby alespoň ti čmoudi tak neřvali.

Hynku ty už jedeš druhé kolo, ne? Otočil se, kdo to na něho z fronty vojáků, čekajících na telefonní spojení s domovem, pokřikuje. Ty máš tak co mluvit, pomyslel si a otočil se zase zpět. Dnes výjimečně je to po druhé, protože se od manželky dozvěděl, že jim utekl pes a chtěl ji poradit, co má dělat a kam se má zkusit podívat, jestli tam pes není. Rozhovory jsou omezeny na 10 minut, aby se na všechny dostalo, a když chce mluvit déle, tak hezky znovu vystát frontu. Tak proto dnes stojí již po druhé. Jinak se jejich rozhovory postupně zkrátily na 5 minut. Hynek o své práci a věcech kolem jeho působení na misi mluvit nesmí a za den se toho doma také moc nového nestane, takže tak. Bylo fajn se dozvědět, že kluk se učí jezdit na kole, ve čtyřech letech je to akorát. Škoda, že u toho nemohl být. Kolo s manželkou koupili pod stromeček klukovi před jeho odjezdem na misi v červnu. Je mu trochu líto, že neviděl kluka na vlastní oči, když kolo dostal. S klukama to probíral. Ty vánoční svátky jsou přece od toho, aby trochu člověk vzpomínal a mluvil o rodině víc než

normálně, ne? Jinak se Hynek s kolegy moc o rodině nebavil. Nechtěl se zaplétat do zbytečného sentimentu. A stejně, když člověk na sebe řekne něco osobního, tak to za chvíli ví celá základna. Je to tady jedna velká drbárna. Horší, jak báby na pavlači. S jedinými, se kterými se dalo trochu pokecat, byli odstřelovači, ale je to taková uzavřená parta a dlouho trvalo, než Hynka začali vnímat. Telefony domů mu bohatě stačí. Ty udělají vždy radost. A pes se už taky našel.

Kluci jsou dobrý. Je tu fakt sranda, pomyslel si Jan. Byl v posilovně jako každý den, když mu skončila služba a vrátil se na základnu. Veselé hecování mu dělalo dobře. Alespoň pro tu chvíli zapomněl na divné myšlenky, které mu bloudily po posledním telefonátu s manželkou, hlavou. Nebyl to první rozhovor, který ho zarazil. Jako by byla nějaká divná nebo vyměněná. Obsah slov se neměnil, ale cítil nějaký chlad. Něco divného, i přes těch několik tisíc kilometrů, na něj dopadalo. Nevěděl co. Nerozuměl tomu. Kdež mluvil s tatškou nebo s mamkou, nic takového nevnímal. Už posledně se chtěl mamky zeptat, jestli se něco u něho doma neděje. Jestli se třeba jeho manželce něco nestalo, co mu nechce říci, aby si nedělal starosti. Ale odkládal to. Dílem z důvodu, že nechtěl zbytečně plašit své okolí a dílem podvědomé obavy, aby něco neotevřel, co by ho mohlo mrzet. Stejně teď a tady nemůže nic dělat a nic řešit. Tak co.

S klukama je tady legrace. Kdyby nebyli ve válečné zóně, tak by si připadal jak na táboře. Pravidelný režim, vzájemné porozumění a ten vnější tlak, co je spojuje a vytváří přátelství na celý život, bylo to, co se Janovi na jeho práci líbilo. Líbilo se mu tady v Afghánistánu. Doma byli všichni v pořádku, telefonické spojení i spojení přes maily fungovalo. Na misi s ním byli i kluci, co znali jeho bráchu a mohl s nimi o něm pokecat. Byl v pohodě. Jen kdyby ta manželka nebyla taková divná.

Proboha ať si nechaj ty svoje zbytečný kecy a pustěj nás už konečně domů, pomyslel si už pokolikáté Bedřich. Dost na tom, že je v Logaru drželi skoro o tři týdny déle proti plánu. Museli čekat na nějakého šaška, velvyslance či co a pak stejně ještě čekali, až přiletí jejich letadlo s kluky, co je mají střídat. Když už byli v Kábulu na letišti, tak jim ani nepřišlo, že musí čekat na letišti do dalšího dne, protože prý nebyl povolen přelet nad Turkmenistánem. Ale mohli si koupit pivo, tak čekání nebylo tak strašné. Služba v armádě znamená v podstatě pořad na něco čekat.

A teď už jsou konečně doma. Zase čekají, až projdou všemi vyšetřeními a pohovory, aby mohli konečně k rodinám. Stejně to jsou takové zbytečnosti. Bohatě stačila ta přednáška od psycholožky. Nic nového. Obecné plky. A teď znova. No, ty dva dny nějak přežije.

Ostatní chlapi to berou také jako zbytečnost všechny ty přednášky od všech těch cvokařů. Je přece jasné, že ty jejich ženské jsou půl roku na všechno samy a musí se o vše starat. Ale zase se toho pro ně tolik nezmění. Přes týden se stejně bez nich musí obejít, protože většina chlapů dojíždí a tak jim zůstávají jen ty soboty a neděle. Ty se věnují návštěvám rodiny. Tak jediné, že nebude na těch návštěvách. Takže co? Jak si všichni včetně Cyrila myslí. Zase tak moc se ženským neděje a ještě přiveze hromadu peněz. A oni tam také nejsou na prázdninách a neflákají se.

Jako kdyby se tyhle cvokařské řečičky nemohly s nimi probírat ještě na základně v Logaru. Času tam je na vše víc než dost. A stejně, kdyby měl nějaké opravdové starosti, tak to určitě nepoběží říkat doktorům. Ještě by se mu to dostalo do záznamu a o další misi si může nechat jenom zdát.

Cyрил se konečně dočkal, tak jako ostatní a konečně je naložili a odvezli na posádku, kde se již každý individuálně dostával ke své rodině sám.

Konečně našel po dlouhém hledání kostkový cukr. Pořád ze začátku po návratu domů něco hledal. Za těch pár měsíců si manželka udělala vlastní pořádek a připadalo mu, že snad nic není na svém místě. Ještě, že jeho čtyřletý kluk ví, co kam máma dává.

Cyрил si užíval několika týdenní volno, které měl po návratu z mise. Věnoval se plně dětem, ale i manželce. Byl spokojený, jak hladce vplul zpět do rodinného života. Přivítali se moc hezky. Manželka ho jela vyzvednout na posádku. Trochu se bál, že ho kluk nepozná. Holce při odjezdu byl rok. Ta z toho nemá ještě rozum.

Ale kluk mu udělal opravdovou radost. Poznal ho okamžitě hned mezi kolegy, ač měl ještě na tváři plnovous. Skočil na něj a držel se ho jako klíště, takže se nemohl ani s manželkou pořádně přivítat. Ta zase pro změnu držela na ruce holku. Hezké to bylo i potom. Zašli si na večeři. Měl čas chodit s rodinou po nákupech. Někdy ho manželka přistihla, jak s nepřítomným zrakem někam tupě zírá, ale nekomentovala to a na nic se neptala. Manželce mě vždycky bylo líto, že vypadám nepřítomně. Věděla, že jsem po návratu unavený a potřebuji si odpočinout. I pro mě to byl nezvyk. Odvykl jsem si na město. Vždycky mě nakupování s rodinou bavilo, opravdu. Rádi jsme s manželkou jezdili na výlety. Jejich hlavním programem bylo courání po obchod'ácích, ale teď? I já sám jsem byl překvapen, jak se brzo unavím. Připadal jsem si takovej vykoukanej. Ale to se spraví. I doma se už začínám orientovat, kde co je. A hlavně ta rodinná pohoda, ta mě dobíjí. A celkově to je pohoda. Takhle by to mělo vydržet. Pohoda doma. Pohoda v práci. Do toho sem tam nějaká mise. Alespoň bude na ten vysněný baráček. Co víc si přát?

Takhle si Hynek návrat a hlavně přivítání nepředstavoval. Po celou dobu na misi přemýšlel, jaké to bude, až se zase vrátí. Už před odjezdem to doma trochu skřípalo. Každodenní stereotyp, nuda, únava, ticho, prostě otrava. Myslel si, že jim několika měsíční odluka pomůže. Nový začátek, tak si to v duchu pořád opakoval. Ale opak byl pravdou. Začalo to hned při přivítání. Kluk ho nepoznal a začal brečet a volat, kde je táta. Manželka se zlobila, proč se neholil a že se nemůže divit, že se kluk se takového Krakonoše lekl. Zbytek dne už byla celá otrávená. No nádhera. Tak tahle hezké bylo to vysněné přivítání. Teď je zase sám jenom s klukem. Čtrnáct dnů je doma po půl ročním odloučení a manželka odjela někam na víkend. Že prý musí být sama. Druhý víkend po jeho návratu. No to brzo. Nechtěl dělat ze sebe pitomce a tak se na nic nevyptával. Teď se tady užívá a přemýšlí a v hlavě mu běhá pořád dokola jedna otázka: ty vole, ona někoho má. Ale co, alespoň je s klukem a mají čas jenom pro sebe. Malý si už začal konečně na něj zvykat. Věnuje mu 99% svého času. Komu také jinému? Manželka chce být pořád sama. Cítí, že jí jeho přítomnost vadí. Taky mu řekla, že si na něj musí zvyknout. Dokonce cítí, že na něj manželka žárlí kvůli klukovi. Že už ho nemá jen pro sebe. Jo, po návratu spolu spali. Za celou dobu co je doma se milovali jen jednou. No milovali. To by u toho museli být

myšlenkami oba. Manželka určitě ne. Odbyla si to jako povinnost a bylo to. Nedalo to nic ani jednomu ani druhému. Ale rodina pro mne znamená všechno. Všechno! Nějak bylo, nějak bude. Třeba to nějak dopadne.

Nic si z toho nedělej, Jeničku. Nestojí Ti za to se takhle trápit. Takový kluk jako jseš Ty, si může najít holek jako máku. Jan sedí u rodičů v kuchyni za stolem a hlavu má svěřenou. Není příjemné slyšet, že se mu manželka v době jeho pobytu na misi bavila víc, než je zdrávo. Co bavila! Tahala se po diskotékách s chlapama, až si jednoho přivedla do jejich bytu. Takovýhle pocit ještě nikdy nezažil. Nejraději by se otočil a vrátil se zpět na misi. Tam mu bylo dobře. Mezi kluky, s kterými byla legrace, a mohl jim věřit. Věřit na život a na smrt. Teď sedí v mámině kuchyni, kde mu vždy bylo dobře. Až dnes. Dnes by se nejraději neviděl. S bráchou se strašně pohádal. Byl první, který mu o manželčiných avantýrách řekl. Tehdy tomu ještě nevěřil. Nechtěl věřit. Pak ale začali povídat i ostatní. Začalo se to na něj řídit jako lavina. Tohle nečekal. Na tohle nebyl připraven. Všechno ostatní zvládl bez problému, včetně návratu do práce. Zpět mezi kluky na tréninky. Zpět mezi kolegy v práci. Zpět mezi své blízké. Až na tu zatracenou potvoru. Jeho milovanou manželku, která ani pár týdnů nemohla vydržet bez chlapa. Ať si táhne. Máma má pravdu. Holek může mít na každém prstu deset. Nebude dělat nikomu blbce. Alespoň, že nemají děti. Půjde to rychle. Až se jí zbaví, uvidí, co bude dělat dál. Ale už teď ví, že z armády jde pryč. Nechce se tu usídlit. Pryč od všeho.

Ondra mně docela překvapil, blesklo Bedřichovi hlavou. Když konečně dorazil domů, pověsil se mu ten 18-letý klacek na krk stejně, jako ten jeho vlastní 6-letý syn. Bylo to hezkých pět týdnů, které měl po návratu Bedřich jen pro sebe a svou rodinu. Nejen jeho žena, ale i její dva starší kluci ho přivítali srdečně. Zašel si s kluky na pivo a na panáka a pokecali jako chlapi. Vždyť, už jsou to dospělí chlapi. Postupně si zvykal na normální civilní režim života. Může se bez problému pohybovat po ulicích a jít kam chce. Přispat si a tak. O zážitcích na misi si s rodinou nepovídal. Žádné rakety, žádné patroly. Prostě s nikým, až na tátu. Věděl, že se táta o něj bál. Cítil, že mu to dluží. Když se ptal, tak mu vše řekl. Jinak nikomu. Prostě neměl potřebu. A budoucnost? Má jasnou představu. Armáda. Do těch čtyřiceti. Pak bude mít výsluhu a najde si nějaký teplý flek a bude s rodinou a bude mít spokojený život.

5.2. Diskuse

V rámci diskuse k výzkumné sondě je nutné podotknout, že výzkumné závěry jsou výrazně ovlivněny několika skutečnostmi. Vzorek respondentů je velmi malý a již z tohoto důvodu nelze získané závěry aplikovat na veškerou populaci vojáků odjíždějících na misi. Osobnost, situace i rodina každého z vojáků je jiná, jiná je i každá skupina odjíždějící na misi – všechna tato individuální specifika způsobují omezenou platnost výstupů výzkumné sondy.

Respondenty pro moji výzkumnou sondu vybíral velitel posádky. Lze pouze spekulovat o tom, zda nevybral osoby, které z jeho pohledu „nepoškodí dobré jméno armády“, tedy osoby, které považuje např. za „vzorové vojáky“, „stabilní osobnosti“ atp. Průběh a výsledky výzkumné sondy jsou též bytostně ovlivněny působením mé osoby, a to jak během rozhovorů, tak v rámci jejich interpretace. Je pravděpodobné, že rozhovory by probíhaly jinak, pokud by je vedla jiná osoba. Rozhovory byly též vedeny již tři týdny po návratu z mise. Lze se domnívat, že jsem zastihla vojáky v době, kdy se možná velmi silně a „čerstvě“ potýkali s „nárazem reality“ života v tzv. „normálním světě“. Jejich život, stejně jako životy nás všech, se dynamicky mění v čase, stejně jako se mění interpretace žitého. Specifická situace a doba rozhovoru proto rozhovory zcela jistě velmi ovlivnila.

6. NÁVRH INTERVENČNÍHO PROGRAMU

Vojenská rodina je v určitém smyslu specifická. Její fungování je ovlivněno mimo jiné častým odloučením jejího člena z důvodu výkonu povolání. Muži tráví pracovní týden mimo své rodinné zázemí a domů přijíždějí jen na víkendy a to pouze v případech, kdy nemají jiné pracovní povinnosti. Mimo to odjíždějí dlouhodobě na mírové mise. I když jsou manželky a partnerky s takovou situací srozuměny, ne každá dlouhodobě vydrží péči o rodinu i partnerskou samotu zvládnout. Vojáci jsou cvičeni k absolutnímu poslouchání rozkazů, bez zbytečných emocí s akcentem na agresivitu. V tomto směru jsou vedeni k určité nesamostatnosti. Ta jim umožňuje jednoduchý život, který má stanoveny přesně své hranice, ve kterých se pohybují. Oproti tomu jejich rodiny vyžadují, aby se po svém příjezdu domů ujali rolí mužů, kteří přeberou alespoň na čas břímě zodpovědnosti za chod rodiny od partnerky. Tím jsou stavěni do protichůdných pozic, které jsou pro ně stresující. Návrat domů k rodině po absolvování mírové mise je pro veterány velmi zátěžovou situací. Na pobyt na misi jsou odborně cvičeni jeden rok, na návrat k rodině a přizpůsobení se pro ně nezvyklým podmínkám, jsou školeni sezením s psychologkou, kterou ani mnohdy do svého světa nepustí. I po návratu jsou ponecháni sami sobě, aby se tak jak sami nejlépe umí, vypořádali se svou situací, a co nejrychleji se zapojili do pracovního procesu.

Je přirozené, že lidé, kteří jsou odloučeni od svých rodin, si tuto nějakým způsobem idealizují. Pokud proběhne návrat k blízkým bez nepříjemných překvapení a jsou dostatečně vítáni, stresová zátěž se zmenšuje a rozdíly mezi snem a realitou se stírají. Jestliže ale dojde k situacím, které považuje navracející se voják za velmi zásadní nebo neměnné, zkušenost s návratem pro něho může být velmi traumatizující.

Problematika návratu do přirozeného domácího prostředí je důležitým námětem pro rodinné terapeuty, kteří tuto oblast vnímají jako tíživou a velmi zátěžovou. Proto byl vytvořen terapeutický program, zahrnující práci s odloučeným i s celou jeho rodinou. Tyto intervenční programy se zpravidla zaměřují na skupinu vězňů, pacientů v psychiatrické léčebně a matky, které žijí v azylových domech a přestěhují se do vlastního bydlení (Rieger, 2009).

Domnívám se, že by bylo vhodné roli vojenských psychologů, kteří by ale měli absolvovat psychotherapeutický výcvik, doplnit o rodinné a manželské poradce, kteří by pracovali s celou rodinou a byli v úzké spolupráci s vojenskými psychology. Tato intervence by se týkala především útvarů, od kterých jsou vojáci na misi vysíláni. Nemyslím, že by bylo nutné s vojáky a jejich rodinami provádět rodinné terapie v krátkých časových intervalech, ale určitě v období před odjezdem na misi, v jejím průběhu a po jejím skončení. Zároveň bych doporučovala terapeutická skupinová sezení vojáků po absolvování mise. Zde by se mohli konfrontovat s návraty a potížemi ostatních a tak by věděli, že nejsou sami a mohli se vzájemně podpořit. Rovněž rodina, která zůstává v zemi, by měla mít možnost být v kontaktu s rodinným poradcem a řešit problémy operativně.

Vojáci se potýkají s mnoha problémy, které nechávají ve svých myslích odeznít a které mohou vyústit v nečekanou reakci. Stres v práci, o kterém s nikým nehovoří, stres z pobytu na misi, o kterém též nemluví a stres z návratu do domácího prostředí, opět neřešen. K tomu se také přidává existenční nejistota v případě odchodu z armády. Jejich cenné zkušenosti a dovednosti nejsou v civilním životě zpravidla snadno využitelné, možnosti jejich uplatnění jsou většinou omezené. Stávají se členy ochranných služeb nebo se dokonce nechávají najímat extrémními organizacemi pro řízení jejich činnosti a organizování protestních pochodů a akcí. Nežřídkou veterán po opuštění vojenské služby veterán neunes situaci a nahromaděný stres a zastřelí se. Jsou známy případy, kdy zbraň obrátil proti své rodině.

Profesní skupina vojáků je stresově velmi ohrožena a mělo by s ní být jako s takovou psychologicky pracováno. I po skončení vojenské služby by se armáda měla o své oddané příslušníky postarat. Jsou to lidé, kteří v rámci své pracovní činnosti nasazovali vlastní životy pro cizí země. Jsou to hrdinové, i když jim je armádními psychology „vtloukáno do hlavy“ že ne. Proto by stát měl o své hrdiny pečovat. Minimálně v tom ohledu, že zajistí jejich zaměstnatelnost po skončení služebního poměru. Větší část veteránů by mohl stát zaměstnat jako ochranou službu pro státní organizace a instituce v České republice i ochranu velvyslanectví v zahraničí. Podnikatelé a státní instituce by měly mít pro zaměstnání veteránů pobídkový program, tak jak je tomu např. u zaměstnávání osob s tělesným postižením.

7. ZÁVĚR

Ve své práci jsem se zaměřila na problematiku vojenských rodin a to zejména v souvislosti účastí vojáků na mírových misích a s tím spojenou dlouhodobou neúčastí respondentů v rodině.

První kapitola se zabývá popisem rodiny a jejího fungování ze systemického pohledu. Je zdůrazněna zejména schopnost vlastní sanace rodiny, pokud dojde k odchodu některého z členů. Ve druhé kapitole jsou popsána specifika vojenských rodin – faktory ohrožující fungování rodin, co vše může rodiny ovlivnit a s čím se musí potýkat. Součástí této kapitoly je rovněž uvedení závěrů průzkumu, který mapoval, jak jsou vojáci spokojeni s kvalitou svého života. Třetí kapitola pojednává o problémech, se kterými se vojáci potýkají na misi a jsou popsány problémy, které zažívají po jejím skončení. Pátá kapitola popisuje provedení výzkumné sondy zaměřené na situaci vojáků vracejících se ze zahraniční mise, na rodinné prostředí a případné problémy, se kterými se respondenti potýkají, a to včetně analýzy narativních rozhovorů vedených s respondenty. Doslovný přepis rozhovorů s vojáky je uveden v přílohách bakalářské práce. V šesté části se snažím najít řešení pro práci s vojáky a jejich rodinami za účelem zkvalitnění jejich života a zmírnění stresových faktorů, se kterými se musí potýkat, a za tímto účelem navrhuji podobu možného intervenčního programu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Praha : Portál, 2007. 219 s. ISBN 978-80-7367-250-8.

LABANCA, N. *Válečné konflikty dneška od roku 1945 do současnosti*. Praha : Fortuna Libri, 2009. 287 s. ISBN 978-80-7321-465-4.

DZIAKOVÁ, O. *Vojenská psychologie*. Praha : Triton, 2009. 544 s. ISBN 978-80-7387-156-7.

GJURIČOVÁ, Š.; KUBIČKA J. *Rodinná terapie*. Praha : Grada Publishing a.s. 2009. 280 s. ISBN 978-80-247-2390-7.

SEČENOK, K.; TARASA, V. A. E.. *Problémy vojenské psychologie*. Minsk, 2003. 640 s. ISBN 985 – 13-1737-3

RIEGER, Z. *Návrat k rodině a domů*. Praha : Portál, 2009. 106 s. ISBN 978-80-7367-544-8.

FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha : Portál, 2010. 256 s. ISBN 978-80-7367-815-9.

JANDOVÁ, J. V čem spatřují vojáci z povolání největší problémy současné služby v armádě? . *Vojenský profesionál*. 1998, 11, s. 36-48.

JANDOVÁ, J. Životní podmínky současné vojenské rodiny. *Vojenský profesionál*. 1998, 10, s. 22-29.

KAPRÁL, I. Názory na účast českých vojáků v zahraničních misích. *Vojenský profesionál*. 2002, 6, s. 10-16.

MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. Praha : Portál, 2008. 380 s. ISBN 978-80-7367-502-8.

ČERMÁK, I. *Myslet narativně (kvalitativní výzkum „on the road“)*. In..ČERMÁK, I.. MIOVSKÝ, M. (ed). Sborník z konference kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí. Brno : Psychologický ústav AV ČR - Albert, 2002, s. 11-25, s. 13.

KOŤOVÁ, M. *Narativní analýza životních příběhů žen trpících agorafobií*. Praha, FFUK. 2006

Vedoucí: Doc.PhDr. Jiří Šípek, CSc.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha : Portál 2008, 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

CHRZ, Vladimír. *Možnosti narativního přístupu k autobiografickému rozhovoru*. Praha : Bulletin PsÚ, 2003. s. 21-57. 1211-216X.

CHRZ, V. (2002). *Poetika identity: Kategorie popisu narativní konstrukce*. In ČERMÁK, I. & MIOVSKÝ, M. (eds), *Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí*. (pp. 40-47). Sborník z konference. Tišnov : SCAN. 2002, s.40 - 47

Příloha č. 1

ADAM

Můžete mi popsat svou rodinu, než jste odjel na misi? Kdo ji tvoří?

Mám ženu mladší o sedm let. A dítě, vlastně dva a půl roku. Chlapec. To je všechno. A psa máme.

Jak byste popsal svojí roli v rodině?

Chlap v rodině, no. Jak bych popsal svojí roli. Chodím do práce, žena vlastně je na mateřské, dodělává si maturitu. Já pracuji. Přes týden jsem v práci a o víkendech doma. Nevím, jak bych ještě popsal svojí roli v té rodině.

Ne, to stačí. Děkuji. Co pro Vás rodina znamená?

Tak jo, to dítě to je super, že jo. Tak rodina to je asi všechno. Mám rodiče oba dva vlastně. Když už není nikdo, tak je rodina. Ta je na problémy, na všechno.

Takže jakoby celek pro Vás?

Celek. To jsou rodiče, to je rodina. Ted' mám svojí rodinu. Menší, že jo, když máme jenom jedno dítě. Mám bratra a sestru. Stýkáme se všichni, takže pohoda, no.

Jakým způsobem jste obvykle řešili problémy doma?

Doma?

Ted' myslím v tom vašem - žena, dítě.

Problémy osobní nebo?

Jakékoliv.

Jakékoliv, jo. Tak když nějaké jsou tak se třeba nebavíme chvíli. No a potom už v pohodě, že. To vždycky přejde. Někdo je třeba, moje žena je klidnější, já třeba jsem trošku víc nervóznější. Tak prostě nemluvíme spolu jeden den a druhý den se už normálně bavíme. Když někde jdeme, tak to neřešíme a tak. Tam většinou se to srovná. Někdy si promluvíme, jo, když je to závažnější, třeba nebo tak, ale zatím jako důvod nějaký větší.

A když se vyskytne nějaký problém jakoby třeba technického rázu, kdo je řešitelem v té rodině? Kdo se toho ujme?

Všechno řeším já. Pokud jsem na misi tak asi ne, ale doma většinou věci řeším já. Pokud možno, pokud to nejde jinak, tak to předávám manželce. Jinak to řešíme spolu, že jo. A ona to přes týden zařídí, nebo tak.

Jakým způsobem byla Vaše rodina připravena na Váš odjezd na misi?

Tak malý ten to nějak nevnímal. Ten měl vlastně dva roky. No, tak to nevnímal moc. Žena, já myslím, že byla připravená v pohodě. Nikdy jsem nebyl na misi půl roku v kuse, že. Tak to jsme jako počítali, že to bude takový větší problém. Protože třeba před tím jsem byl pryč čtyři měsíce a předtím v Kosovu na té první misi, tak to jsem byl půl roku, ale tam byly dovolené, že jo. No, bylo to docela v pohodě. Myslel jsem, že to bude horší, no. Byli jsme tam teda jen pět a půl měsíce, takže rodina v pohodě. Rodiče to neřeší, že jo. S nima taky nejsem každý den. Jo, já myslím, že v pohodě. Žena byla zaměstnaná malým, že neměla čas nějak na to myslet. Měla toho hodně, že jo. Malého, psa v paneláku. Takže venčit, s malým všechno to. Teď do školy ještě chodila. Je dobrý právě, že tam je ta rodina. Že ona tam má taky rodinu, dvě sestry poblíž. Kdybychom bydleli tady, tak je odkázaná sama na sebe. Takže. Znájí většinou nepomůžou při takových věcech tak. Ona když do té školy chodí tak potřebuje hlídání, a to je každý týden. A tak různě, no. Jakože pohoda. Myslím, že to zvládla super a jako to. Už nechce, abych někam dál jezdil, že. Ale myslím, že jí to zas přejde a až zas pojedu někde, tak bude v pohodě.

Jaký byl Váš důvod k odjezdu na misi?

Důvod. Tak je to práce, že jo. A člověk si i přivydělá peníze. Jsou to peníze vlastně, které jakoby ušetřil. Protože je neutratí. Má je hned. Je to dobrý přivýdělek k té práci. Zkušenost tam je taky. Je to jedno k druhému. Na misích mě to baví, takže. Člověk tam má čas i sám na sebe, je tam dostatek volna, chodí cvičit. Je to takový mládenecký život. Mezi chlapama. V pohodě, no. To už je úděl ženy vojáka, no.

Jak dalece byla Vaše rodina seznámena s Vaší osobní činností v průběhu mise?

V průběhu mise. Tak nějaké fotky jim ukážu, ale jinak.

Než jste odjel. Co všechno jste jim řekl? Nebo jestli jim vůbec někdy někdo řekl, co Vás tam čeká, co tam budete dělat?

V pohodě. Určitě jsme o tom mluvili, ale nějak dopodrobna to neřešíme. To je spíš co tam budem zhruba dělat, jak nějaká ta legislativa, takže obrazně. Co si člověk přečte z novin nebo takhle. S ženou se nějak moc o práci nebavíme, protože ona tomu zaprvé nerozumí a spoustu věcí by viděla úplně jinak, no. Nikoho to v rodině nezajímá jako takhle dopodrobna, takže nikdo nemá strach. Mojí mamce taky nebudu vykládat, co tam děláme, když tomu vůbec nerozumí, že. A ty lidi pokud v celku nepracujou, nemají páru. To je jak kdybych se s někým začal úplně o nějaké profesi bavit, o které nemám ani páru. Tak to vidím z úplně jinýho úhlu. Takže ten člověk by to stejně asi nepochopil. A když se o to

zajímá a nikdy v armádě nebyl no tak by to nepochopil taky. By to viděl úplně jinak, takže. Moc se o tom nebavím, no. To ví, že třeba jsem nadšeněj, ale nějaký podrobnosti, že balíme padáky, jak to balíme a... u nás se doma ani o práci nebavíme. Ani nechci.

Co všechno jste musel zařídit před Vaším odjezdem na misi, abyste odjížděl v klidu a v pohodě?

Tak dodělal jsem doma nějaký věci. No, moc toho zařizování nebylo. Podívat se na nějaké účty, platby. Seznámit s tím mojí ženu, protože vlastně finance dělám já. De facto jsem nemusel zařizovat... Jo, s autem jsem musel ještě zařídit, protože jsem ho vlastně chtěl už zrušit, abych neplatil pojistku, už bylo starý. A po misi jsem si chtěl koupit nový. Se to nakonec vyřešilo samo. Vlastně jsem ho nechal na zahradě u tat'ky a přijel si pro něj strejda. Řekl jsem mu, ať si ho vezme, aby se to nemuselo řešit. A jinak nic. Nějaký ty důležitější věci... Nevím co. Asi nic. Nějaké ty složenky, aby se člověk nedostal do nějaké neschopnosti. Ale to si myslím, že tady ty věci máme zmáklý. Takže tam se vůbec nic neřešilo. Na misi jsme měli internet, takže... Dneska už se všechno dělá přes internet. Takže spousta věci se takhle udělá. Komunikace v pohodě taky. I telefon, takže de facto se může zavolat kdykoliv, když máte volno, kdy chcete, každý den. Takže všechno po telefonu. Ale to byly takový maličkosti jenom.

Co bylo při odjezdu pro Vás v souvislosti s rodinou nejdůležitější?

Nejdůležitější? Tak strávit s ní ještě poslední dny a... to loučení nějak. Na to nejsme ani jeden, takže. Prostě jsme to brali tak jak to je a prostě jsem odjel tak jako když odjíždím každý týden do práce a prostě už to jede, že. Ten půlrok není zas tak moc. Američani ti jsou vlastně na misi rok, rok a půl. Takže v pohodě. Jako půlrok je dost na to, aby... Člověk když je v menším kolektivu, tak ho to potom už nebaví. Už si ti lidi kolikrát lezou na nervy. A furt dokola jedno a to samý, ty samý lidi, ten samý prostor, ta samá práce.

Měl jste nějakou představu ideálního odjezdu?

Ideálního odjezdu? Jo, s ženou si to nějak užít. Někde zajet. Byli jsme na dovolený, takže to bylo v pohodě. Měsíc nebo tři týdny před tím. Potom jet vlakem. To jsem jel s kolegou, co jel se mnou, který je z Karviné, já jsem z Orlové. Takže ideální představa do vlaku, dát si nějaký pivo ještě, pokecat. Tak člověk se těší, je to něco novýho. Člověk se rozloučí a potom už je to v pohodě. To přijde později, že se člověku zasteskne nebo tak. Až za tři měsíce nebo tak. Ten začátek utíká strašně rychle. Z mého pohledu v pohodě. Ideální představa. Být doma, zajít si ještě na nějaký večírek, být s tou rodinou a potom odjet.

Tak teď se dostáváme k tomu, kdy jste byl na misi. Jak často a jakým způsobem jste byl ve spojení se svojí rodinou?

Tak my díky tomu, že jsme byli bokem a měli jsme tam zřízený internet, který jsme si platili vlastně sami. Byl pomalejší, ale člověk mohl přes Skype zavolat. A párkrát jsme zkusili i přes webovku (web camera), ale to bylo o ničem. Tak jsme si přes ten Skype psali. To bylo docela dostačující. Ze začátku jsme si vlastně volali tím telefonem skoro každý den, když byl čas. Později už jsme si tolik nevolali. Ona toho měla hodně. Já jsem ztrácel pojem o čase. Pak už jsem ani nešel volat. Napsali jsme si něco přes Skype, a to stačilo bohatě. Teda nám. Někdo je sdílnější, tak tam trávil hodiny přes telefon. Já nevím, co bych si s ní měl každý den hodinu povídat.

Ten Skype, to spojení přes ten internet jste říkal, že jste si platili sami. Jako jednotliví vojáci si ho platili sami? Nebo že vám to platila rota? Nebo jak to bylo?

Ne, to jsme si platili sami. Sami jsme si to tam zřídili. Vlastně tam se kupoval celý ten komplet na ten internet, přes sto tisíc. Vlastně náš oddíl ten byl dole, takže jsme nebyli společně s ostatními. My jsme byli nahoře. Takže jsme si zaplatili, vlastně. Ti co tam byli před náma, kluci z druhé roty, tak si to zaplatili, převedli to na nás, my jsme zaplatili paušál půlroční na ten přístroj. A ti co přijeli po nás, pokud to taky chtěli tak si zaplatili. Nahoře byl internet jenom v jedné té dřevěné budově, kde byly čtyři telefony a čtyři počítače a asi jen čtyři připojení na internet u kterých musel člověk stát. To není, že by tam člověk nějak skypeoval, ale spíš aby se podíval na mail a tak. Navíc tam bylo vždycky hodně lidí, takže tady tohle byla obrovská výhoda. Přes telefony se napojit na internet. Takže komunikace v pohodě, no. Když jsem byl na té první misi, v Kosovu, tak vlastně ta komunikace na takové úrovni. Třeba kluci, kteří byli na těch prvních misích jako Bosna a tak, tak tam telefony vůbec nebyly. Teď už je to samozřejmost. Dneska už ty lidi můžou volat de facto denně. Dřív to prostě nešlo.

Podílel jste se na řešení problémů s chodem rodiny? Pokud se nějaké vyskytly. A jakým způsobem?

Tak problémy. Možná, že jim bylo někdy smutno. Větší problémy neměli. Většinou si všechno vyřešila sama. Prostě jí bylo smutno a někdy toho měla hodně, tak prostě měla problém, že. Tak jsme si popovídali a... nějak jsme to neřešili, no. Prostě to se nedá řešit odtamtud. Nějaký problém osobní. To si musí vyřešit sama, že. Člověk jí může tak maximálně podpořit, ale to je tak všechno. Stejně tam člověk musí zůstat.

Po dobu Vaší absence doma, mohla vaše rodina, myslím tím vaší manželku, požádat někoho o pomoc pokud by to potřebovala?

No, určitě. Vlastně moje rodiče. Oni bydlí v baráku asi deset minut pěšky od nás. Takže tam někdy o víkendu nechává malého, aby mohla jít ven sama nebo tak. Pak vlastně její sestra, ta jí vlastně každé pondělí hlídá taky malého, protože chodí do té školy. Takže vesměs tu rodinu, no.

Když jste byl na misi a rodina bez vaší osobní podpory doma. Co by vám nejvíce ulehčilo situaci na misi?

Nevím. Nevím, co by mi ji ulehčilo nejvíc. Tak asi. Já myslím, že ta komunikace to bylo v pohodě. Přes Skype se vlastně dalo telefonovat. Ta dovolená tam chybí na té misi, že jo. Prostě půlrok je moc. My nejsme Američani. Máme to jako stabilní zaměstnání. Oni to tak nemají. Jezdí tam lidi. V americké armádě jsou lidi, co prostě chtějí jít studovat, nemají na to peníze, tak si odslouží něco v armádě nebo tam jsou lidi na ty základní funkce chudí z těch nejnižších vrstev. Prostě mají jinak postavenou armádu. My na to nejsme zvyklí, abychom někde byli půl roku. Potom spousta rodin se rozpadnou. Už jsou spolu dlouho, po tom půl roce ta ženská, to se stává, že si najde někoho jinýho. To je normální. Není to normální, že ty vztahy takhle jsou.

Co Vám nejvíce chybělo ze strany rodiny? Mimo ten osobní kontakt. Bylo tam něco, co by Vás potěšilo?

Tak samozřejmě sex, že. Někdo to chce míň někdo víc, ale prostě půl roku bez sexu, když je na něj člověk zvyklý. Být vedle ženský. Tak prostě ta ženská. Potom dítě. Ale to si člověk na misi vzít nemůže. Ale říkali jsme, že kdyby tam byly kurtizány tak by to bylo v pohodě.

Povídal jste si o své rodině a o svých pocitech, které máte v souvislosti s ní, s někým?

Tak určitě tím, že jsme tam pořád spolu tak jsme takový kolektiv. De facto jako kamarádi, takže prožíváme to co normálně jako v nějaký partě, nebo tak. Takže ty lidi se baví, komunikují o svých problémech. Prostě si to říkají. Někdo si je blíž, někdo míň. Takže ti co se spolu baví, tak prostě si povykládají všechno. Někdo to prostě dusí v sobě. Každý je jinej. Někdo je ukecanej, tak řekne úplně všechno. Takže de facto o sobě víme hodně.

Bavil jste se s kamarády jako s vojáky nebo i s psychologem, kaplanem?

Tak s psychologem určitě ne. Kaplan je taky takový lidský psycholog a většinou s nima máme dobrou zkušenost. Vždycky jsou to příjemní lidi, takže se s nima dá pokecat. Jsou

kamarádští. Takže určitě se s nima člověk někdy zatáhne do rozhovoru jako třeba osobního. Neřekne mu všechno to zase ne. Párkrát jsem s ním mluvil třeba o dětech, tam nevím jakou má zkušenost. Příjemné popovídání, to je tak všechno.

Potěšila vás v průběhu mise nějaká událost nebo zpráva do rodiny? Ať už čekaná nebo nečekaná.

Určitě si nevzpomenu na něco přesně, ale určitě když zavolala žena, tak jsme mluvili o malém, co dělá, jak se má, co zrovna provádí. Měla dobrou náladu, já taky. Když není nálada, tak nemám chuť si tak povídat. Takhle se prostě rozkecáme a je to. To mě potěšilo, no. Někdy neměla náladu ona, někdy já, nemáme chuť mluvit, tak pak z toho rozhovoru není člověk zrovna nadšený.

Už se dostáváme k té třetí části rozhovoru, kdy jste se vrátil domů. Byli jste nějakým způsobem připravováni na návrat zpět do rodiny?

Ne. Ne, vůbec.

Nikdo Vám neříkal, co Vás čeká? Nic? Nebo jaké to bude.

Tak řekli nám na letišti, když jsme přijeli. Věděli jsme, že budeme dva dny v Tichoníně. Byli jsme tam den a půl, protože se to stihlo docela rychle. Pak nám řekl, i když je nástup, kdy se máme vrátit zpátky do práce. Pak taková ta příprava, kolik máme vlastně dovolené. Rozloučili jsme se a každý se vydal svojí cestou.

Jak jste si představoval návrat domů? A lišila se Vaše představa od skutečnosti?

No, ani ne. Já jsem se těšil na toho malýho. Taky na ženu. Ona vlastně objednala chatu v horách. Malýho dala na první dva dny k mým rodičům, aby mě neviděl a my mu pak někam neodjeli. Tam jsem přijel a užili jsme si to ty dva dny. A potom jsme jeli společně za malým. Takže to bylo super, no. Nelišila se moje představa nějak. Prostě v pohodě. Člověk je potom dva dny doma a je to, jako by byl doma pořád. Zas zapadne do těch kolejí, tak nějak. Do toho stereotypu. Do týdne to bylo tak jako kdybych nikde nebyl. Předtím se člověk těší, půl roku se s nikým nevidí, má třeba trošku obavy. Když pak po dlouhé době vidí ten obraz. Toho člověka. Toho malýho. Nelišila se nějak ta představa. To je vždycky to samé.

Změnilo se nějak vaše postavení v rámci rodiny poté, co jste se vrátil z mise? Všechno bylo stejné?

Nic se nezměnilo. V podstatě to samý. Nic víc, nic méně, no. S rodinou není člověk tak často. S ženou si myslím, že v pohodě. Při starém. Malý ten je nový, že jo. Protože se vyvíjí rychle. Ten mě možná ani nepoznal. I když na to byl připravený. Že přijede táta.

Byl rád. Teď je to, jako kdybychom spolu byli furt. Zvykl si rychle. Je sice závislý na mamce. Všechno při starém, no.

Jaká byla vaše vzájemná komunikace s manželkou po návratu domů?

V pohodě. Tak jsme se rozkecali, pokecali jsme. Byli jsme vlastně na té chatě, kde jsme byli sami. Víno jsme otevřeli, pokecali, vana, sex. Takže pohoda. Jen jsme se rozkoukali. Ale myslím, že ta komunikace byla ta samá, než jsem odjel. Člověk si povykládá, těší se, jak se někde s někým sejde. To je jak když se s někým sejde ze školy po deseti letech. Chvilí si povykládají a pak člověk zjistí po půl hodině, že ti lidi jsou pořád stejní. Řekou si ty nové věci, co se staly za tu dobu. Já de facto nemám co vykládat, protože to tam bylo pořád jedno a to samý. Já za toho půl roku jsem jí neměl o čem vykládat. Takže ona mi spíš vykládala, co se doma stalo, co ve škole, co malý. Já bych vykládal, že včera jsem byl v posilovně, dneska jsem byl v posilovně, předevcírem v posilovně. Nebo byli jsme venku. Tak to je furt dokola jedno a to samý. Tam není o čem vykládat, takže já jsem toho za ten půl rok moc neměl. Spíš jsem se ptal. Tak jsme si povykládali a potom už jsme se bavili o běžných věcech. Já jsem se vypytał, a když už jsem všechno věděl, tak jsme se bavili o běžných věcech, no. Co budem dělat, co dál a co potom. V pohodě, no. Podívali jsme se na film, zasmáli jsme se.

Vy jste říkal, že jste neměl o té misi co povídat. Nebo jste nechtěl?

Neměl. Já. Nejsem nějak vyprávěcí typ, takže ne, že jsem nechtěl. Opravdu, já to cítím tak, že prostě nemám o čem povídat. Třeba pár věcí jo, nebo když člověk ukazuje fotky, tak popíše sem tam něco, ale to je tak na deset minut. Anebo na ty fotky se podívat, to myslím, že řekne víc. Když se člověk podívá, ale je to taky pořád to samý dokola ty fotky. Vždycky se naseká tisíce fotek. Třeba z první mise jsem je ještě dodneška neviděl. Jak jsou dneska ty digitální foťáky, ty fotky už nemají vlastně žádnou cenu, pokud to člověk netřídí a nezajímá se o to. Dřív bylo pár fotek. Fotilo se na film a člověk si toho víc vážil. Kdy co jak vyfotit. Dneska se vyfotí všechno a všude. Potom se to dá na cédéčka, rozdá se to, pak to jen někde leží a člověk to ani nenajde. Vybere si pár fotek, ty si dá třeba do rámpky a to je tak všechno.

Jak reagoval Váš syn, když jste se vrátil domů?

Tak on vlastně byl u té babičky, my jsme tam spolu přišli. Tak jsem ho viděl. On byl u babičky a ta mu řekla, že je to taťka, tak byl takový ostýchavý. Ale pak utíkal ke mně, to bylo super. Vyplazoval jazyk. Ostýchal se, že jo. Ale v pohodě přišel, nestyděl se, potom se rozkecal a v pohodě, no. Super. Šlo vidět, že je závislý na té mamce. Třeba večer, jak

na mě nebyl zvyklý. Říkal mi třeba, běž pryč tati a já tady chci být sám s mamkou. Ale tak je to malé dítě, tak to člověk tak nebere. Jsou super malé děcka.

Co pro Vás bylo po návratu nejtěžší?

Vyrovnat se třeba s tím, že jsem tak dlouho doma. Protože, vlastně když je člověk půl roku pryč. Teď my ještě žijem takovým stylem, že já jsem doma jen o víkendech. Prostě nám nesvědčí, když jsme spolu dlouho doma. Ona má zajetý koleje a já jí to tam úplně naruším. Já mám taky svojí představu o tom kde, co má být, furt tam něco hledám. Jak cizinec, nevím kde mám ponožky, nevím, kde mám to... za půl roku to ona čtyřikrát přestěhovala. Takže takhle si někdy lezem na nervy, no. Když už jsme třeba tři týdny doma, tak je toho moc. Na mě i na ní. Takže člověk se zas těší do práce. Přes týden je tady. Nevím, jak by to bylo, kdybychom byli třeba, že se tady přestěhuje. Neměla by tolik známých, že bychom spolu trávili každý den. A já bych musel po práci hned jít domů a věnovat se taky malému. Ona vlastně čeká, že když přijedu, že si taky trochu odpočine a já se budu věnovat malému. Já se mu věnuju, ale taky když na ty děcka nejsem zvyklý každý den, tak je to dřina s těma děčkama. Dva a půl roku, člověk to musí furt hlídat, tam to něco vymýšlí...

Co by Vám nejvíce pomohlo při tom návratu do toho domácího prostředí?

Nevím. Vůbec nevím, co by mi pomohlo. Nic mě nenapadá. Tak člověk se těší domů. Už když se vrací. Nevím, co by mi v tom víc mělo pomoci. Když se ti lidi rozpustí, tak už je člověk konečně trochu svobodnej. Může si jít, kam chce, nemusí být pořád někde zavřenej, nemusí pořád někoho poslouchat. Prostě sedne do vlaku nebo do auta a jede domů. Nevím, co by mi k tomu víc mělo pomoci. Jsem byl spokojenej. Dostatečně. Že už jsem doma.

Vy už jste mi sice částečně odpověděl, ale já se zeptám znova. Můžete si s někým doma povídat o svých zážitcích z mise?

Povídat, jo? Jestli můžu? Tak povídat si můžu, ale říkám tady je ta věc – o zážitcích z mise s chlapama v rodině. Když se sejdeme tak povykládám co a jak, potom se probraly takové ty věci, který třeba vidí oni z televize nebo takhle, ale jinak to moc neřešíme. Že bychom si vyprávěli, to asi ne. Zprvce to nikoho nezajímá a zadruhé já ani nemám potřebu se po tom půl roku o tom nějak bavit. Člověk se baví o jiných věcech.

To si myslíte, že to nikoho nezajímá nebo Vám to řekli, že je to nezajímá?

Ne, to si myslím. Tak já bych taky se nechtěl bavit o věcech, který mě nezajímají. Něco jo. Ale ten okruh lidí co znám, jsou to lidé, co každý má jinou práci, jiné rodiny. Dobře,

pět minut si člověk o něčem povykládá. Ale třeba je nezajímá armáda. Tak nevím o čem bych si s nima měl vykládat. Ani neví, jaké máme zbraně nebo tak. Co na misi děláme.

Když jim to neřeknete tak to nemůže nikdo vědět.

Stejně, když jim to řeknu, tak na to mají úplně jiný úhel pohledu. Takže si myslím, že kdybych jim říkal co se tam děje. Oni mají úplně zkreslené představy o tom co. Vůbec o armádě i o tom co se na misi dělá.

Řekl by jste, že Vaše manželka rozumí tomu, jak se po návratu cítíte? S čím se musíte vyrovnávat.

Nevím, jestli tomu rozumí. Myslím, že jo. Teď je otázka, jestli já rozumím tomu, jak se cítí ona. Nevím, jestli tomu rozumí. Ale myslím, že se nemusím vyrovnávat tolik jako ona. Protože toho má někdy opravdu hodně, je v jednom kole a de facto se nezastaví. Třeba když bych měl být s malým týden sám tak se zblázním. Já jsem se spíš vyrovnával doma. Ne po misi nebo kvůli misi, ale kvůli tomu, že je to velký zlom. Jiné věci, než na co je člověk zvyklý. Když jsem měl večer volno, tak jsem si lehnul a v pohodě. Nebo si šel člověk zacvičit nebo tak něco. Ale doma tam musí člověk pořád něco dělat. Prát. My pořád perem prádlo, to je nekonečný příběh. My máme dva koše na prádlo, v tom bytě žijeme pět let, jsme spolu šest let, dva roky svoji, tak jí vždycky říkám, že když přijedu, tak jsou vždycky oba ty koše plné. Pořád můžem prát a díky tomu vlastně, že je ten malý a já přivezu haldu věcí za měsíc. Tak se to pořád kupí a není to kde sušit v tom paneláku. Nemůžeme prát čtyři pračky za den, protože to není pak kam dát. Tak vždycky říkám, že to prádlo dole už je tam pět let. Teď ten malý odpoledne, když jde spát tak já jdu s ním na tu hodinu po obědě. Člověk si musí trošku odpočinout. Nechápu, jak někdo může mít tři děti a zvládá to. Ale taky mít tři děti, záleží, jak je člověk vychovává a jestli se jim vůbec věnuje. Ono je vychovávat a vychovávat. To jsem viděl i doma. Já mám o rok mladšího brácha, mamka byla v domácnosti. Ještě mám hodně mladší sestru. Jak má ženská ty děti tři tak prostě není čas se jim věnovat. Ženské jsou pak nervózní, děcka někde lítají, když jsou s nějakou partou tak je pak pořád něco rozbitého.

Jak to cítíte vy? Ten návrat domů. Máte pocit, že Vám manželka rozumí?

Já mám pocit, že jo. Ona už je na to zvyklá, protože s ní jsem tak těch šest let a všechny tři mise jsem měl s ní. Vždycky jí říkám, že je to naposledy, ale pak zase někam odjedu. Ona nechce, abych jezdil, ale když jí člověk osvětlí tu finanční stránku, třeba že jsme nemuseli mít hypotéku nebo tak, nebo že si můžem dovolit něco víc z těch peněz. Ale ani ty peníze nejsou všechno. Když je člověk pořád někde pryč, tak už ho to taky nebaví.

Tak co Vás žene do těch dalších misí? Mimo těch financí.

Teď jsem byl potřetí na jiné misi. Každý si myslel, že tohle bude akčnější. Navíc se člověk chce podívat do jiného místa. Jiná práce. Když bude další mise úplně ta samá tak spoustu lidí co už bylo třeba, chtějí jet nebude. Ale nemůže každý říct ne, když jede prapor. Ten vlastně do Afghánistánu pojede příští rok poprvé. Před tím bylo Kosovo. Takže měl docela pauzu a bude problém s lidma. Ale za rok se má jet znovu. Ale ten kdo se teď vrátil, tomu se asi moc chtít nebude. Hodně lidí ženou ty peníze. Každý toho má plné zuby a řekne dost, ale pak zjistí, že ty peníze chybí. Neumí hospodařit, mají hypotéky, topí se v dlužích, takže jsou pak na ty mise odkázaní. Takových lidí je tu spoustu. Ale taky jsou tu lidi, který to baví, nemají rodiny, tak proč nejet do mise? Je to zajímavá práce, teď už docela dobře ohodnocená. Ten člověk tam má fakt spoustu času, do posilovny, sport, tam nic jiného nejde. Dělá si svou práci a v tom volném čase sportuje. Je tam dobrý kolektiv, tak je to baví.

Ještě se trochu vrátím k Vám domů. Existují nějaká témata, o kterých se s manželkou nebavíte?

Témata. My se bavíme o hodně věcech. Nevím teď konkrétně. Třeba. Jsou nějaké věci, které se mi třeba nelíbí, ale nebudu jí to říkat. Teď mě nic nenapadne.

Říkal jste, že třeba doma nemluvíte o Vaší práci na misi.

To moc ne, no. Spíš řešíme takové běžné věci. Když jsem o víkendu doma. Teď jsem ještě moc v práci nebyl, ale jinak si voláme. Třeba půl hodiny.

A o práci jako takové s ní mluvíte?

Jo, mluvím, no. Že třeba dneska se dělo to a to a zítra se děje tohle a pozítří jedem tam. Když máme rozpis cvičení tak jí to řeknu dopředu, abychom se nato mohli připravit. Tak běžně, abychom to mohli nějak skloubit. Aby fungoval rodinný život. Ne, že přijedu na víkend domů a v neděli jí řeknu, že v pondělí jedu na čtrnáct dní pryč.

A to jí řeknete?

Právě ano. Bavím se dopředu. Někdo je takový, že to řekne na poslední chvíli. Zním pár lidí takových co tohle neřeší a potom se doma diví. My řešíme rodinné věci.

Takže v zásadě, že byste o něčem nemluvili, co je Vám nepříjemné. Co Vám vadí.

Když je mi něco nepříjemné tak mluvím spíš já. Ona je taková, že o tom spíš nechce mluvit. Tak musím potom mluvit já, abychom se o tom rozpovídali.

Můžete naznačit? Nějaká oblast.

Tak já nevím. Třeba ohledně té žárlivosti. Třeba jak jsem před tím mluvil o té misi, tak prostě když něco zjistí tak se jí na to zeptám. Ne, nějak jako... Když zjistím, že má nového kamaráda, tak je jí nepříjemné se o tom bavit a já třeba si můžu myslet, že se stýkají až moc. To jsou takové nepříjemné věci. Jinak neřešíme nějaké. Řešíme, co budem dělat později, jestli chceme barák, kde budeme bydlet. Ona se chtěla stěhovat, ale já ne. Ona chodí do školy. Má poslední rok a podporují nás obě rodiny. Nevím, jak by to jinak zvládala, když bych odjel na cvičení. Tak jsme o tom nemluvili.

Povídáte si takhle s kolegy z kasáren, z roty o tom návratu domů? Jak to prožívali oni, vy. Konfrontujete nějakým způsobem ty vaše zkušenosti?

Tak určitě jsme si povykládali spíš ty radostné věci, že. Kde se kdo byl opít, co děti doma.

Kdybyste narazil na nějaký problém, tak to neřešíte spolu?

Jak s kým. Taky se v rotě nebavím s každým. Je tu pár lidí, se kterými se o tom můžu bavit. Ale zatím jsme se nějak moc neviděli. Ani jsme to nějak moc neřešili. S jedním kolegou jsem tu byl v sauně na pivo. Tak jsme si povykládali. Někteří si tu povykládají jako kamarádi. Jsou si blízcí. De facto každý ví o každém ty základní věci i ty rodinné. Ale někdy i co má kdo za problémy, kdo má jakou hypotéku. Blbosti, no... Jak mu to klope s ženskou. Normálně kecáme.

Jak trávíte svůj volný čas? A s kým?

Tady volný čas?

Váš volný čas.

Tak tady, když jsem přes týden v práci tak toho volného času moc není. Pracuju do čtyř. Než se člověk dostane někam, kde je tady ubytovaný, zajde si do obchodu něco koupit, nějak si tu nevaříme, něco koupit na večeři, tak je šest hodin. Chodím do sauny, někdy si du zacvičit, někdy jdem na pivo.

Trávíte ho kolektivně nebo sám?

Jak kdy. Pokud tady někdo je, protože je tady spousta lidí, kteří tady nebydlí. Někdy ho trávím sám, někdy kolektivně. Někdy nemám náladu, tak jsem sám, jdu do té sauny, k tomu člověk ani společnost nepotřebuje. Ale chodíme někdy i kolektivně, třeba se jdeme najíst. Nebo máme nějaký sraz, abychom si povykládali.

A víkendy?

To jezdím domů. Někdy i na delší víkendy. Jsme doma, nebo někam jedem. V létě jsme pořád pryč. Pořád někdo slaví. Z její rodiny slaví narozeniny od každého dítěte, takže my

jsme pořád na narozeninách. Tak jsem jí říkal, že už mě to nebaví. Že člověk přijede na víkend domů a každou neděli musí na narozeniny a pořád něco kupovat. Když má dvě sestry, dva švagry, každý má dvě děti. Já mám sestru a bratra, ale u nás se to tolik neslaví. Ale naši mají tu zahradu kousek od nás a na pěkném místě. Tak tam taky trávíme hodně času. Přes léto. Jezdíme i do bazénu a na výlety. Když je škaredě, tak jsme doma.

Zeptám se stejně jako na začátku. Co pro Vás znamená rodina dnes?

Dneska. Je to dobrý. Je to asi to poslední o co by člověk chtěl v životě přijít. Když to ve vztahu neklape, tak to je těžký udržovat to uměle. Když to klape, tak by si toho člověk měl vážit.

Kdybyste měl dát někomu ze svých mladších kolegů radu, který odjíždí poprvé od rodiny na misi. Jaká by byla?

Mě napadla jedna věc, ale to jen tak ze srandy. Ať se někde opije, zasexuje, když má holku. Ať obejde ty noční podniky.

A pokud má rodinu jako vy?

Asi bych neradil nic. Co může člověk člověku radit? Já osobně bych asi neradil. Není co radit. Nevím. Já bych nikomu osobně neradil. Strávit poslední volný čas. Ale každý to bere jinak. Je to každého věc. Já bych asi ani radu od nikoho nechtěl. Tak to vidím já na druhou stranu.

Poslední otázka na Vás. Jak si představujete svoji budoucnost? A jaké máte plány?

Pracovní nebo osobní?

Záleží na Vás.

Tak svojí budoucnost. Že budu s rodinou, budu nějaký čas ještě v armádě. Taky bych chtěl dodělat školu, kterou mám načlou a kterou jsem kvůli misi přerušil. Nějakou velkou kariéru tu nedělám, ale práce mě docela baví, uživí nás to. Do výsluhy bych tu chtěl zůstat, pokud bude. A jestli ne. Tak bych chtěl odejít na jiný útvar nebo do civilu. Možná to bydlení. Když bude druhé dítě. Pořídit si rodinný dům nebo byt a chatu. Budu s rodinou, v armádě a pak se uvidí. Vzdělávat se co to jde, ať není problém s prací. Odejít z armády mladý, abych nebyl důstojník na třicet let. Jsou tu schopnější lidi, kteří se chytanou na dobrých místech. Ale každý tu zůstat nemůže. A já bych ani nechtěl. Jsem tu osm let. Ale chtěl bych být blíž domovu.

BEDŘICH

Vy jste se teď vrátil z kolikáté mise?

Ze druhé.

Popište mi, prosím, svojí rodinu před odjezdem na misi? Kdo ji tvoří? Věk, ...

Tvoří jí moje přítelkyně, ta je teda starší o sedmnáct roků. S ní mám syna, letos v září mu bude šest roků. Ona má z předešlých vztahů ještě tři syny. Jeden má dvacet osm, ten je vlastně o dva roky mladší jak já, druhý má dvacet pět a ten třetí má letos osmnáct. A jinak vztahy s nima mám kamarádský. I když ten osmnáctiletý má teď pubertu. Tak je to trochu těžší, ale jinak všechno v pořádku.

Jak byste popsal svojí roli v rodině?

No, tak vlastně ti dva starší kluci tak ty mě vlastně berou jako kamaráda. Ten mladší ten 18 ten mě bere jako otce. S jeho otcem jsou problémy. Neplatí a tak. Takže mě má jako otce a ten malý mě bere normálně. Když jsem tu nebyl, tak měl takové chvílky, že se mnou nechtěl mluvit nebo tak. Podle toho jak se vyspal. Ráno to bylo lepší.

Co pro Vás znamená rodina? Tedy v té době než jste odjel na misi.

Tak rodina to je pro mě základ všeho. Člověk to vlastně dělá pro rodinu, ať už aby ji nějak zabezpečil materiálně nebo prostě aby to fungovalo. Je to vlastně základ toho žití.

Jakým způsobem byly řešeny obvyklé problémy v rámci rodiny?

Tak já musím zaklepat, že ty rodinné problémy nějak vlastně. Nebo já třeba ten partnerský vztah jsem. To bylo tak nějak v pořádku, když jsem byl na té druhé misi. Takže partnerské vztahy jsem nějak neřešil. Problémy prostě nebyly. Jen to úmrtí v rodině, ale partnerského nic.

A při běžném chodu domácnosti? Když se vykytují problémy. Když je třeba něco zařídit? Jak řešíte tyhle drobné záležitosti?

Vlastně jsem tu nechával kartu do banky, když byla potřeba nějaká oprava, nebo pomohli známí, přítelkyně se postarala nebo pomohl tat'ka. Kartu jsem nechával doma, takže kdyby byly potřeba peníze, aby si je ona mohla vybrat nebo tak. Nějaké ty opravy a nákupy. Takže svépomocí, kamarádi pomohli a vlastně ten otec.

A když jste doma?

Když jsem doma tak. Já teda nejsem moc manuálně zručný, takže taky spíš přes kamarády.

Já nemyslím, že vy byste sám něco opravoval. Spíš nastane nějaká situace. Jak ji řešíte? Jestli vy určíte, jak to bude? Nebo partnerka?

Jelikož moje přítelkyně podniká, má restauraci, tak vlastně většina věcí se točí kolem toho. Ať už je to vlastně plynový kotel nebo to. Ale tohle nechávám na ní. Je to její restaurace, takže to nechávám jí.

Jakým způsobem byla vaše rodina připravována na Váš odjezd na misi?

No, to... Připravoval jsem je na poslední chvíli. Já už jsem po té první misi řekl, že nevyjedu, že už se mi nechce. Ale ty peníze jsou dobrý a i ta parta lidí byla dobrá nebo to... takže jsem to řekl asi dva měsíce před odletem, že odletím. Partnerka to tak nějak skousla.

Prostě řekla si voják, tak co.

Ona s tím už předběžně počítala, že pojedete na misi? Takže to nebylo oznámení ze dne na den?

Ne to ne.

Bavili jste se o tom spolu.

No, bavili. Spíš jsem jí to tak jako oznámil. Že prostě pojedu. Ona to brala.

Jaký byl důvod Vašeho odjezdu na misi?

Tak jednak to zúčtování výcviku. Že cvičíme, připravujeme se. Zúročení přípravy. Poznání té nové civilizace, kultury. A v neposlední řadě peníze, finanční stránka té věci.

Jak dalece byla Vaše rodina seznámena s tím, co na té misi budete dělat?

No, tak nějak vlastně skoro žádná. My jsme to sami nevěděli. Tady jsem cvičení na boje nebo tak a pak jsme dělali ozbrojený doprovod. Jezdili se tam kontrolovat projekty, stavění škol a tak. O tom rodina moc nevěděla. Věděli o tom, že je tu nějaký konflikt to jo, ale jinak ne. My jsme to taky nevěděli.

Takže jste se o tom s partnerkou doma nebavil?

Ne, to ne.

Co všechno jste musel zařídit, v souvislosti s Vaší rodinou, než jste odjel na tu misi? V klidu.

V první řadě pojištění. Kdyby se něco stalo nebo i kdybych umřel, tak vlastně připojištění do té mise. A chod domácnosti to je stejné jako když jezdím na víkendy doma. A na úřad dát vědět, že jedu pryč. Jen to jsem zařizoval, jinak nic.

Co bylo při odjezdu pro Vás nejdůležitější v souvislosti s vaší rodinou?

Že jsem věděl, že jsou s tím smíření a že jsem věděl, že to bude fungovat po dobu mé nepřítomnosti, ten půlrok vlastně. Že jsem věděl, že jsou na to připravení

Jaká byla Vaše představa ideálního odjezdu?

Ideálního odjezdu? Tak nějak to vlastně i dopadlo. Vypili jsme si hlavu a pak mě pěkně bolela. Vlastně těch šest a půl hodin v tom letadle jsem to prospal. Letěli jsme tím vojenským airbusem a toho místa tam nebylo moc. Seděli jsme na sedačkách po třech, takže místo fakt nebylo. Celou cestu jsem prospal, takže jsem byl spokojený. Vlastně si z té cesty nic nepamatuju. Ne, že bych byl úplně opilý a tu cestu jsem celou prospal.

Jak často a jakým způsobem jste byl ve spojení se svou rodinou? V průběhu mise.

No, když vlastně volával jsem domů přítelkyni každý druhý maximálně třetí den. Takže tak dvakrát třikrát do týdne. Otcí jsem volal jednou za čtrnáct dní a mámě vlastně taky. A ještě sestře jsem taky tak nějak volal. Ale jednou za těch čtrnáct dní. Přítelkyni jsem volal každý druhý den maximálně třetí den.

Takže telefonické spojení bylo jediným způsobem komunikace nebo kontaktu?

No, většinou jo. Protože sem tam jsem třeba napsal maila, ale vlastně jsme toho nejvíc prodebatovali tím telefonátem. A smsky tam byly drahé. Byla možnost volat z té pevné linky.

Podílel jste se na řešení problémů s chodem rodiny, pokud nějaké vůbec byly? A jakým způsobem?

Jen s tím osmnáctiletým synem přítelkyně. Ten měl vlastně ve škole nějaké problémy, takže jsme to řešili nějak domluvou. Jinak problémy větší nebyly. Nemusel jsem nic řešit.

Po dobu Vaší absence doma mohla Vaše rodina požádat někoho o pomoc? Pokud by potřebovala.

Myslíte jako tady z vojenského kolektivu?

Odkudkoliv. Kdyby se cokoliv stalo, jestli se měla kam obrátit?

No, jak říkám mohla vlastně v místě bydliště. Bydlí tam matka i otec, takže mohli pomoc při hlídání malého, když byl třeba nemocný. A ještě sestra. Takže se mohli obrátit po rodině. Z mé strany mohla.

Takže jste věděl, že nejsou sami?

Jo, tak.

Když jste byl na misi a rodina bez Vaší osobní podpory. Co by Vám nejvíce ulehčilo situaci na té misi? V souvislosti s rodinou.

Ted' jsem to dobře nepochopil.

Jestli, když jste věděl, že jste daleko, že kdyby se něco dělo, že jim nemůžete pomoci. Tak jestli bylo něco, co by Vám ulehčilo, abyste na to tolik nemusel myslet.

No, jak říkám nad tím jsem tak nějak nepřemýšlel. Je tam vlastně ta rodina. Matka, otec, sestra. Myslím si, že kdyby problém byl, že by to spolu zvládli. Byl jsem proto v klidu.

Co Vám nejvíce chybělo ze strany rodiny? Mimo ten osobní kontakt.

No asi ten osobní kontakt se synem a s přítelkyní. Jídlo bylo dobré. Když bylo volno, člověk si mohl jít zaběhat, zacvičit, pustit si nějaký film. Takže asi ten osobní kontakt. A civilizace. Když je člověk tady, tak si zajde třeba na pivko nebo tak, ale tam to bylo okleštěné tím, že jsme byli na základně. Na procházku jste jít nemohl. Takže ta civilizace, tak bych to řekl.

A od rodiny?

Od rodiny ten osobní kontakt se synem. Že bych ho třeba vzal někde na procházku nebo nakoupit nebo k vodě. A s přítelkyní třeba jít na večeři nebo to. Takže tady to tak nějak.

Povídal jste si s někým na té misi o své rodině? O svých pocitech, které tam zažíváte třeba.

No, my jsme bydleli po dvou, takže vlastně se spolubydlícím. Navzájem jsme to řešili. Je to i můj velitel družstva, takže s ním.

Cokoliv jste mu mohl říct?

Jojo, cokoliv.

A rozhovor třeba s kaplanem nebo s psychologem? Využil jste?

Ne, ale s námi byl kaplan, který s námi byl i před třemi lety v tom prvním Afghánistánu, takže jsme se znali. Jako to jo. Ale že bych problémy řešil s ním to ne. Občas jsme prohodili pár slov o tom co doma nebo tak, ale jinak ne. Takže jsem necítil potřebu to s tím kaplanem řešit. S psycholožkou taky ne.

S kamarádem je to jiné?

No, s kamarádem je to něco jiného.

Nechcete mi říct v čem?

Tak je to osobní kontakt. Že se stýkáme i mimo. Vzal jsem malého, on má dvě dcery tak jsme jeli za ním na chalupu. Přes den jsme se věnovali dětem a večer jsme si sedli, dali jsme si nějaký pohár. I s rodinami jsme se stýkali. Navíc nebyly velké problémy. Nebylo moc co řešit. Prostě kamarád, no.

Potěšila Vás v průběhu mise nějaká událost nebo zpráva od rodiny?

No s tím malým. Když byl ve školce. Přítelkyně volala a říkala, co třeba vyvedl v té školce. Tak to bylo tak jako k zasmání nebo tak. Spíš ty lumpárny pro zasmání. Někaká svatba nebo to. Nepočítalo se s tím a ani to neproběhlo.

Byl jste připravován na návrat zpět do rodiny?

Ani moc ne. Spíš tam byly ty hřebíčky. Když jsme tam přijeli tak nám řekli „17. července jste přiletěli a 17. ledna se vracíte. Budete tu přesně šest měsíců“. Pak to posouvali na 18., 19., na 26. a nakonec jsem přiletěl 7. února. Ještě jsme čekali na nějakého šaška, velvyslance. A nemohli jsme letět, než přiletí kluci, co nás střídají. A pak řekli, že nemůžeme letět ten den, protože není povolený přelet nad Turkmenistánem. Neřekli hned, že budeme čekat. Byli jsme v Kábulu, tam už prodávali pivo a bylo nám to jedno, jestli přiletíme o těch 16 hodin později. Jinak nás nepřipravovali, jo bylo sezení s tou psycholožkou, ale to spíš v té obecné rovině. Jak se chovat a tak to neprobíhalo.

Jak jste si představoval návrat domů? A lišila se Vaše představa od skutečnosti?

Tak představoval jsem si, že budu mít volno. To klaplo. Měl jsem pět týdnů. Dva dni jsme byli v Tichoni, tam nám dělali testy a tak. Pak malý byl rád, že mě vidí, přítelkyně taky. Pozval jsem je na jídlo. I s ostatníma synama. A malý ten se mě držel, nehnul se ode mě ani na krok. Když jsem byl pryč, tak byl na maminku a když jsem se vrátil, tak visel na mě. Kam jsem šel, tam se hnul i on.

Změnilo se nějak Vaše postavení v rodině od Vašeho návratu?

Tak nějak pořád stejné. Jako když jsem odlítal. Nebyly změny.

Jaká byla Vaše vzájemná komunikace s přítelkyní po návratu domů?

No, to bylo trošku. Nebo horší. Nechtěl jsem se bavit o tom co se dělo na misi to prostě. Myslel jsem si nebo věděl jsem, že ona ty věci co tam byly ty hovadiny z velení nebo tak. To prostě nemělo cenu jí říkat. O misi jsem tak nějak nemluvil. Nebo nebavili jsme se spolu. Spíš jsem nechal mluvit jí. Co se dělo, když jsem byl pryč. Někak jsem ani nemluvil co se dělo na misi. Nezatěžoval jsem jí věcmi co se tam děly. Asi by to nepobrala. Kdo si to nezažije ty kraviny tak neví.

Jaká byla reakce Vašich dětí na návrat domů?

Tak ten osmnáctiletý byl taky rád, že jsem se vrátil v pořádku. Tak jsme se jako poplácali, obejmuli. Ti dva kluci, ti starší tak ti jako ti byli taky rádi. S těma jsem si mohl dát pívko, panáka a ten malý ten na mě visel hodně. Asi jsem mu extrémně chyběl. Když jsme spolu třeba koukali na film a já jsem šel jen na záchod, tak šel hned se mnou a čekal. Hodně na mě visel.

Vy jste odtud, z Chrudimi?

Ne, z jižní Moravy. Z Břeclavi.

A dojíždíte domů jen na víkendy?

Jo, jen na víkendy.

Takže asi bylo těžké loučení, když jste šel zase do práce.

No, nechtělo se mi.

Co bylo pro Vás nejtěžší po návratu domů?

Tak nějak se zapracovat. Zvyknout si zase, že člověk může jít mimo základnu. Uvědomit si, že je třeba změnit návyky. Že si člověk může přispat. Změna toho na co si člověk za půl roku navykl. A potažmo komunikace s lidma. S klukama se bavíte o jiných věcech než s klukama. Doma jsem je odbyl a tak. Ale o raketách a tak jsem se nebavil. Změna i řeči. Ten hovor je o něčem jiném.

Můžete doma vyprávět o svých zážitcích z mise? A s kým si o nich povídáte?

S nikým. Já jsem necítil potřebu to rozebírat. Jen to nutné zlo. Maximálně s otcem. Ten se o mě bál, ptal se, tak jsem mu to řekl. Že bych měl potřebu to nějak rozebírat nebo to ne. Spíš tak nějak v sobě. Prostě nemám potřebu se o tom bavit. Kdo chce tak mu něco řeknu nebo se vykrotím. Ale třeba nemám ani chuť. Kdyby tam byl alkohol, tak si tam člověk vyčistí hlavu. Někdy to bylo těžké. Záleží, jak si to člověk připouštěl. Já jsem cholerik, takže jsem to musel jít vyběhat nebo do posilovny. To co to vedení vymyslelo.

Připadalo Vám to nesmyslné jako nesmyslné příkazy? Pro Vás. Nebo to bylo tak náročné?

Nesmyslné a někdy i zbytečné. Dám příklad. Tam byla tržnice, kdy byli místňáci. Vedle nás to bylo. Byly tam bazary, a když jsme měli výjezd, tak jsme měli hlídat. Ty služby se tam nedrželi. My jsme tam byli nejbliž, tak jsme museli hlídat.

Měl jste pocit, že děláte něco, co není Vaše práce?

Bylo to úplně zbytečné.

Měli jste možnost to někomu říct?

Třeba další problém, že se za nás velitel nepostavil. Ale tak to prostě někdy bývá. Nechce si pokazit kariéru nebo tak.

Řekl byste, že Vaše přítelkyně rozumí tomu, jak se po svém návratu cítíte? Že Vás chápe?

Já nevím. Já myslím, že je vše, jak to bylo dřív. Jo, něco jsem zažil, ale chovám se stejně jako před odjezdem. Problém, hádky to ne. Ani před tím ani potom. Je to jako než jsem odlítal. Myslím si, že to funguje jako předtím. Jak je starší, tak jsem se nebál, že by mě podváděla nebo tak. Je to tak jak než jsem odletěl.

Existují témata, o kterých se nebavíte?

Tak nějak, když se zeptá na misi, tak jí zatajím nějaké ty útoky. I když se zeptá, tak jí odpovím. Ale ona se neptá. Tabu nějaký není.

Povídáte si se svými kolegy o svých návratech domů? Jak to prožívali oni. Konfrontujete svoje zkušenosti?

To ani ne. Řeší se tu rozchody, co proběhly po návratu. Snažíme se poradit. Ale vyloženě, že by se rozebíralo co se dělo. Ono to bylo rozčleněné. Velitel a jeho družstvo, my se zástupcem a pak ti trochu mimo. Stranili se. Návraty jsme nerozebírali. Neřeší se to.

Jak trávíte svůj volný čas? A s kým?

Tady nebo doma? Když jsem tady přes týden, tak nerad ležím na ubytovně. Někam si jdu, s klukama na pivo, zacvičit. A když jsem doma, tak se to snažím rozvrhnout. Přítelkyně je v restauraci. Když my s otcem děláme víno, to jedu ráno a pak se věnuju synovi. Jdeme na kolo nebo k mojí mámě. Věnuju se tomu synovi a rodině. Mám koníček jako myslivost. Dávám jí teď stranou a věnuju se rodině.

Co pro Vás znamená rodina dnes?

Dnes. Je to jako předtím. Je to základ toho, proč člověk žije. Aby člověk něco vybudoval ať už dům nebo cokoliv. Měl ty děti, manželku nebo přítelkyni a prostě aby byl člověk spokojený v rodině. Proto člověk žije.

Kdybyste měl dát kolegovi, který poprvé odjíždí na misi od rodiny, nějakou radu. Jak by zněla?

Ať se snaží co nejmíň myslet na to okolí a snaží se komunikovat s rodinou. Udělat to tak, aby byl co nejvíce spokojený. Aby se přizpůsobil a byl v klidu s rodinou i s tím kolektivem tam.

Jak si představujete budoucnost? Jaké máte plány?

Budoucnost? Jelikož jsem pracoval před vstupem do armády u soustruhu, tak chci vydržet v armádě. Do těch čtyřiceti. Budu mít ty výsluhu, najít si nějaký teplý flek a být s rodinou a mít spokojený život.

CYRIL

Můžete mi popsat svoji rodinu? Kdo ji tvoří? Věk

Tak mám manželku, tý je 31 a dvě děti. Kluka tomu budou 4 a holku a tý bude rok.

Vy jste se teď vrátil z kolikáté mise?

Tohle byl moje první.

Jak byste popsal svoji roli v rodině?

No, manžel, otec. Tak normálně. Asi jak to funguje všude jinde.

Co pro Vás rodina znamená?

Asi jistotu. Nevím, co k tomu říct. Že se mám kam vrátit.

Jakým způsobem řešíte obvyklé problémy, které máte. Tím nemyslím vztahové, ale vůbec v rámci rodiny. Jak je řešíte?

Není to postavený tak, že je někdo výš nebo níž. Prostě se vždycky s manželkou dohodneme, co by bylo nejlepší a když je nějaký problém, který je potřeba řešit a je to něco vážného, tak si sednem a snažíme se vymyslet nejlepší variantu. Ale na těch vážných věcech, se vždycky shodneme.

Jakým způsobem byla vaše rodina připravována na Váš odjezd na misi?

Připravována. No,... Třeba u jiných lidí, třeba ty partnerky nebo manželky z toho nejsou nadšený. Ne, že by moje manželka byla nadšená, ale vlastně už když jsme se seznámili, tak věděla, do čeho jde. A jsem jí připravil na to, že tak trochu bude mít kočovnej život, takže jako jo. Bála se toho, jak to zvládne s dvouma dětma. A věděla, že tam chci jet a ta finanční stránka bude lepší. Souhlasila s tím a všechno bylo bez problému.

Jaký byl důvod Vašeho odjezdu na misi?

No, v první řadě, co si budem povídat, peníze. A druhá stránka. V armádě jsem od 97' nikde nebyl. Jsem rád, že jsem teďka vyjel.

Jak dalece byla vaše rodina seznámena s Vaší činností v průběhu mise? Co Vás tam čeká.

No, tak v podstatě z mý funkce jsem manželce říkal, co budu na té misi dělat. Jel jsem tam jako výkonný praporčík. Takže většinu času jsem seděl na základně, jo párkrát jsem jel na výjezd s klukama ven, ale bylo to v pohodě. Spíš práce na základně.

Takže jste se s manželkou bavil, co budete dělat.

Jo, to jo. Já jsem jí s tím seznámil.

Co všechno jste musel zařídit, abyste v souvislosti s Vaší rodinou, odjížděl klidně?

Co jsem musel zařídit. Měli jsme nějaký dluhy, tak jsme si před odjezdem sedli a řekli jsme si, co dáme před odjezdem dohromady. Udělali jsme si nějaký plán na ten půlrok, co je třeba a tak. Podařilo se to, až na malé detaily. Všechno vyrovnat a zaplatit. A to bylo asi vše.

Jaká byla Vaše představa ideálního odjezdu?

Ideálního odjezdu. Abych měl před odjezdem tak měsíc volna, abych si to stihl s rodinou užít a. No, a pak v klidu odjet bez nějakého stresu. Abych věděl, že je všechno v pořádku a.. Dát všechno do pořádku a pak v klidu odjet, no.

Jak často a jakým způsobem jste byl ve spojení se svojí rodinou?

Jak často, tak měli jsme možnost volat a já jsem volal tak dvakrát do týdne, když to vezmu v průměru. Když bylo potřeba něco řešit, tak jsem zavolaal hned, jinak tak dvakrát do týdne. Pak jsme byli ve spojení přes e mail.

Podílel jste se na řešení problémů s chodem rodiny, pokud se nějaké vyskytly, v průběhu Vašeho pobytu na misi? A jak?

V podstatě celý ten půlrok byl tak nějak jako. Nic se doma nepokazilo, že by třeba odešla pračka, nebo by se pokazilo auto. Někaký závažný věci jsem během tý mise nějak neřešil.

Ani s dětmi?

Jo, že třeba byli nemocný, ale nic vážného.

Po dobu vaší absence doma, mohla Vaše rodina požádat někoho o pomoc? Pokud by pomoc potřebovala, samozřejmě.

No, mohla. Ale je problém, že moji rodiče jsou ze Žamberka a její rodiče jsou z Jičína. S tím hlídáním dětí to bylo trochu mizerný. Ale ještě tady na útvaru dělá můj švagr, vlastně její bratr, takže na toho se obrátila, když potřebovala s něčím pomoct. Třeba pohlídat děti nebo tak. Bylo to dobrý, že pomáhal.

Když jste byl na misi a rodina bez Vaší osobní podpory. Co by Vám nejvíce ulehčilo situaci v souvislosti s tou rodinou?

Ještě jednou, prosím.

Když jste byl pryč, věděl jste, že Vaše rodina, když Vás potřebuje, tak tam nemůžete být. Tak co by Vám pomohlo, abyste byl na té misi v klidu. S tím, že jste věděl, že ta rodina je zaopatřená, že je o ni postaráno. Nebo co by Vám pomohlo, abyste se nemusel trápit tím, co je doma.

Tak já si myslím, že postaráno o ni bylo. Je fakt, že třeba, že moje manželka je naučená. Její bratr byl šestkrát na misi, tak už ví jak se chovat. Kdyby byl problém nějakého většího rázu, tak vím na 100%, že mi to neřekne. Že mě nechce dostat do stavu, kdybych byl nervózní. Na to jí znám moc dobře, že by to neřekla. Já bych jí taky neřekl o problémech, který by třeba nastaly v misi, aby byla klidná. A jinak si myslím, že...

Byly nějaké problémy, o kterých Vám neřekla, abyste byl klidný v misi?

Žádný problém nebyl. Myslím, že ne. Akorát si pak stěžovala, že měla problémy s rodičema, ale když jsem byl na misi, tak mi nic neřekla.

Co Vám nejvíce chybělo ze strany rodiny, když jste byl na misi? Mimo osobní kontakt.

No,... Mimo osobní kontakt... Já vím, že to blbý, ale snad asi nic, jako. Bylo o nás dobře postaráno. Mimo osobní kontakt... Tam to bylo všechno v pohodě. Dobrá parta lidí, takže nevím, co by mi chybělo. Mimo osobní kontakt...

Nic Vás nenapadá?

Nic mě nenapadá. Můžete mi napovědět (smích).

Ne, tak třeba když jste si vzpomněl na rodinu, tak věděl jste, že tam nemůže být. Tak co by Vás třeba potěšilo?

Jo,... No,... Dostal jsem od manželky balík, dostal jsem nějaký to přání k Vánocům. Samozřejmě, že mě to potěšilo. Ale že by mi něco chybělo... Jo, třeba domácí strava od manželky.

Povídal jste si o své rodině a o pocitech, které v souvislosti s ní máte, s někým na té misi? Měl jste tam někoho?

Jo, tak probírali jsme to s někým... že třeba chceme stavět dům, koupil jsem si nový auto,...

Tak to se tam tak probírá.

Mohl jste říct někomu, že se Vám třeba stýská, že je Vám smutno, nebo že se něco ve Vás něco děje?

No, já se s tímhle, že by se mně stýskalo... Já jsem takovej, že se nikomu nesvěřuju. Já si to nechám pro sebe.

Ani s kaplanem jste tam nějak nehovořil blíž nebo...

Ne, ne ne...

S psychologem?

Ne.

V sobě to dusíte.

Já to nedusím. Když to budu potřebovat ventilovat, tak to asi někomu řeknu, ale zatím nemám potřebu. Nechám si to pro sebe, takovýhle pocity.

Potěšila Vás v průběhu mise nějaká událost nebo zpráva od rodiny?

To já myslím, že snad ani ne. Jo, třeba holce vlastně, že rostou zuby. Co je nového u dětí nebo to. Ale říkám, během toho půlroku se doma nic nepokazilo, žádný velký události nebyly. Ani z mé strany. Byl jsem informovaný, jak děti rostou, co dělají, že třeba syn šel do školky. To mě potěšilo samozřejmě.

Byl jste připravován na návrat zpět do rodiny?

Jako někým? Jo, měli jsme tam, ale to bylo snad někdy během té mise, tam byla přednáška od psychologičky. Jak to je, když je voják venku. Co ta jeho rodina a tak. Rozbor návratu domů. Že ten voják má pocit, že on je ten borec co vydělal ty peníze a že některý neberou ohledy na to, že tam manželka musela půlroku bejt sama s dětma. Takovej ten rozbor... Já na to mám obrázek svůj. Já vím, že to ta ženská tady měla těžký.

Ta přednáška Vám k něčemu byla? Dala Vám něco nebo naopak?

Tak, ne že by mi dala, ale jako čekal jsem spíš... Vlastně tak jak to bylo. Obecný věci a záležití, jak se k tomu kdo postaví a jak se kdo chová. Já vím, že to tu manželka měla těžký.

Jak jste si představoval návrat domů? A lišila se Vaše představa od skutečnosti?

No, v podstatě ne. Přijel jsem domů, já nevím... Byl jsem doma myslím, dostatečně dlouho. V pořádku. Já nevím... šli jsme na večeri, chodili jsme nakupovat. Pohoda. Žádný problém tam z mojí nebo z manželčiny strany nebyl.

Já nehledám jenom problémy. Já se ptám, jestli jste měl nějakou představu. Člověk když někde je, tak si něco vysní a pak se to střetává s realitou. Proto se ptám.

Všechno bylo v pořádku.

Změnilo se Vaše postavení po odjezdu na misi? Když jste se vrátil zpět do rodiny.

Postavení jako v rodině? Ne, to si nemyslím. Říkám, občas dojde k výměně názorů, ale na podstatných věcech se shodnem. Je to v pohodě.

Jaká byla Vaše vzájemná komunikace s manželkou po návratu domů?

No, ... Tak samozřejmě manželka byla natěšená, já taky až se uvidíme. Bylo to nádherný, když se nevidíte s někým půlroku. Přijedete, těšíte se. Jsem byl rád, že jsem doma s rodinou a užíval jsem si to. Komunikace se myslím, nezměnila. Ten začátek, to je takový hezký, to bylo dobrý.

Jaká byla reakce dětí na Váš návrat?

No, tak jelikož jsem volal manželce, aby pro mě přijela na útvar, tak naložila děti do auta a jela pro mě. Tak Míša si mě nepamatuje, té bude rok. A Lukáš mě hned poznal, i když jsem měl fousy. Ten se rozplýval. Byl rád, že jsem se vrátil. Nejdřív mu to nedocházelo, protože jezdím často pryč. Je zvyklej, že nejsem doma. Ale pak manželka říkala, že se začínal vyptávat. Asi jsem mu chyběl. Ale návrat v pohodě.

Co pro Vás bylo při návratu nejtěžší?

No,... Po návratu... Zaprvé si zvyknout na ten vzduch, to byl nezvyk, když jsem vystoupil z letadla. Rozkoukával jsem se, že zase vidím nějaký město. Asi nejtěžší bylo, když jsem byl doma. Tak starost o ty děti, přebalit, najíst. Nevědel jsem, kde co je. Nebyl jsem v té domácnosti zaběhlej. Zvykl jsem si a už je to normální. Manželka přestavila byt, takže jsem trochu tápal. Nebyl jsem zvyklej, prostě. To je asi tak celý.

Co by Vám nejvíce pomohlo při tom návratu zpět do rodinného prostředí?

Co by mě pomohlo... To vůbec netuším, teda, co by mi pomohlo. Tak jakože jsem se těšil, to jsem se těšil. Nedokážu odpovědět.

Můžete doma vyprávět o svých zážitcích z mise? S kým si o nich povídáte, pokud si povídáte?

Jo, tak doma v podstatě to bylo v takovém duchu jako před tou misí. Co jsem řekl, že budu dělat jsem vlastně i dělal. Říkal jsem jí nějaký obvyklý den, co jsem tam dělal. Jo, v pohodě, nic závažného z čeho by měl mít infarkt. Co jsem jí teda neřekl, že mě pokousal pes. Ale pak jo, jsem jí ukázal jizvu, že mě porafal pes.

A o svých pocitech, které jste tam zažíval, které jste měl. Něco co nesvěřujete.

Ne, ani doma to neříkám. Já jsem takovej.

To muselo být těžké. Půlroku v cizí zemi, ve stresu.

No, tak jako vždycky každý kdo je venku, tak mu v hlavě šrotuje, jestli je všechno v pořádku. To je normální věc. Záleží, když se třeba něco dozví tak má potřebu se svěřit. Ale mně se fakt nic nestalo. Jasně, že se mi stýskalo, že mi chyběli děti, manželka, ale to

je normální věc. Nemám potřebu se někomu svěřovat. I tady... Já jsem tak naučenej. Kdyby mě něco opravdu trápilo tak asi jo, ale když je to v normálních mezích.

Řekl byste, že Vaše manželka rozumí tomu, jak se po návratu cítíte?

No, no asi možná jo. Když mě protáhla pár obchoďákama. Pro mě to bylo unavující nakupovat. Já nakupuju rád, s rodinou mě to baví. Ale když jsme takhle jezdili, tak jsem cítil únavu, nebyl jsem zvyklej. Připadal jsem si vykoukanej. Ta únava tam hrála... Manželce mě vždycky bylo líto, že prý jsem vypadal nepřítomně. Chápe to, že jsem byl půlroku ne ve zrovna velkí civilizaci. Pozorovala únavu.

Jenom únavu?

Jenom únavu. Co myslíte stres?

Já nevím, já se ptám.

Stres spíš, když jsem doma nemohl něco najít. Jinak jenom ta únava. Nevím, asi ví... Jaký ten návrat z mého pohledu je.

Bavili jste se o tom?

Ne, já si myslím, že ví, že jsem byl unavenej. To jsme si řekli, ale to bylo všechno.

Existují témata, o kterých se doma nebavíte?

Témata... To já si myslím, že snad ani ne. Nic mě nenapadá.

Nebo co neříkáte?

Nevím. My se bavíme o všem, že bychom se o něčem cíleně nebavili to ne.

Povídáte si s ostatními kolegy o svém návratu domů? Konfrontujete nějak svoje poznatky?

Jo, to je běžný. Když přijedou kluci domů, je volno, po volnu vidí parťáka, tak se přivítaj a řeknou si co doma a tak. Vyměňujou si poznatky a co novýho. I když jsme tady na rotě, tak se ptají i po víkendu.

Takže je to na takové té společenské rovině. Ne, že byste šli třeba do hloubky.

Ne, já kdybych měl problém tak nevím. To by musela přijít ta situace. Na tom není nic špatnýho, ale nevím. Ale asi jo.

Komunikujete víc než pracovně? Jestli nejste pořád sami.

My jsme tu taková druhá rodina. Každý tu má nějakýho člověka. Má za kým zajít, kdyby se něco stalo. Parta jsme dobrá. I na tý misi, ponorka žádná. Docela mě to překvapilo, že to bylo tak v klidu.

Jak trávíte svůj volný čas a s kým?

No, tak většinou samozřejmě s rodinou. Jinak já nevím... Jezdíme... Když jsme neměli děti tak jsme jezdili po těch hradech, zámcích,... Rodiče máme zdaleka, takže jezdíme za rodinami, většinou o víkendu. Zajdem si na večeri nebo do kina, když máme hlídání. To co běžnej člověk. Nevím, jestli se něčím odlišuju...

Co pro Vás znamená rodina dnes?

No, tak samozřejmě je to příjemný zjištění, když na Vás někdo doma čeká. Rodina pro mě znamená všechno. Rodina, práce a člověk může bejt spokojenej, když tohleto má. Doma to všechno zatím funguje, tak snad v klidu.

Kdybyste měl dát kolegovi, který odjíždí na misi od rodiny nějakou radu. Jak by zněla?

Kdybych měl dát kolegovi radu, když jede poprvé do mise? Určitě ať si před odjezdem dá všechno do pořádku, aby ho tady pak někdo nenaháněl. To je důležitý. Radu... A řekl bych mu „hodně štěstí“.

V čem „hodně štěstí“?

No, na misi. Aby se mu tam všechno vedlo, aby byl v pořádku a tak. Takhle, no. Profesně hodně štěstí, aby se tam měl dobře, aby to dobře zvládl.

Jak si představujete budoucnost? Jaké máte plány?

Jaké mám plány? Teď se nám začne stavět barák. To je první plán, důležitěj. Co se týče tý pracovní stránky, tak se zase zajíždím do svojí funkce. Jsem třetí den v práci, dostávám se zpátky do reality. Budu dál vykonávat tu mojí funkci a hlavně, že bude všechno v pořádku. Budu jezdit na cvičení, možná nějaká mise. Třetí dítě mít nebudeme, teda nechceme. Doma to bude klapat a v práci taky. Co víc si přát? To je asi všechno

DANIEL

Můžete mi prosím, říct kolikátá to byla mise, ze které jste se teď vrátil?

Šestá.

Můžete mi popsat svoji rodinu před odjezdem na misi? Kdo ji tvoří, věk...

Dvě děti a manželka.

Věk.

Manželka třicet, děti, když jsem odjížděl, tak dva.

To jsou dvojčata?

Jo.

Jak byste popsal svoji roli v rodině?

Normální otec, v pohodě. My se tak s manželkou doplňujem. Ona je na ty výchovný věci a já na ten pohyb. Údržba rodiny.

Co to je údržba rodiny?

Starat se o všechno okolo. Údržba auta a starost o ty technický věci.

Co pro Vás znamená rodina?

No, moje rodina je u mě na prvním místě. Proto už do další mise nepojedu. Přijdu o situace, který by manželka nezvládla. Teď, když jsem byl pryč, tak manželka studovala nebo byla na mateřský. Teď nastoupí do práce a nezvládala by to. Tenhle rok je takovej zlomovej, takže tu musím bejt a pomoct.

Jakým způsobem byly řešeny obvyklé problémy ve Vaší rodině?

Problémy... Já nevím.

Nemyslím vztahové. Ale třeba tu údržbu. Jak řešíte běžný chod rodiny?

No, pokud jsou to věci, který počkaj, tak se to nechá, že to vyřídím já. Já jsem všechno zařídil před misí.

A když jste doma?

Tak já a manželka zase jiný věci. Ale to co se týká výchovy, oblečení, koupání, tak to děláme napůl. Jeden den ten a druhej den ten. Vystřídáme se, doplňujem se. Když jsem pryč, tak pomůžou rodiče.

Jakým způsobem byla Vaše rodina připravována na Váš odjezd na misi?

První mise to byl fofr. A pak už ti lidi byli zvyklí.

A Vaše žena?

Ta byla zvyklá, ta už se mnou měla čtyři mise.

Jak Vaše přítelkyně?

No, nono.

Věděla, do čeho jde?

No, my jsme spolu už jedenáct let, takže jo.

Jaký byl důvod Vašeho odjezdu na misi?

Poprvý asi se podívat, co je novýho, nabrat zkušenosti. Jela dobrá parta. A pak určitě finanční stránka, člověk tam zadarmo nepojede. Riziko tam je, ale v civilu tohle za půl roku nevyděláte. Ze začátku zkušenosti a pak ty finance. Ted' už jen nový lidi a prostředí, jinak rutina, protože víte co dělat. Chce to prodlužovat ty intervaly mezi misema.

Jak dalece Vaše žena ví, co Vás na té misi čeká, co tam budete dělat?

Tak ona ví komplet všechno. Čte informace, co tam dělají jednotky a tak.

Ne, jestli ví, co vy osobně tam budete dělat.

Jo, to stoprocentě ví. Ví úplně komplet. Informace o počtech, o úkolech. V pohodě, to ona ví.

Co všechno jste musel zařídit v souvislosti s Vaší rodinou, než jste odjel na misi, abyste odjížděl v klidu?

Zařídit? Spíš takový zásoby na další dobu. Žena nerada řídí, takže navést věci. Ale jinak v pohodě. Stihl jsem i věci navíc.

Co bylo pro Vás nejdůležitější v souvislosti s rodinou při odjezdu?

S rodinou. Tak, aby byli v pohodě, aby měli všechno, co potřebují. Víím, že kdyby se něco stalo, tak bych se asi snažil dostat domů. Ale v pohodě. Tahle mise klapla. Proběhlo to úplně v klidu.

Jaká byla Vaše představa ideálního odjezdu?

No, já jsem letěl v předrotaci. Měl jsem to trochu ve fofru, asi by mi to vyhovovalo pomaleji. Ale zase zkušenosti, potkal jsem nový lidi. Já jsem do toho vlítl a odletěl jsem. Ale ono je to dobrý přes internet. Dřív to bylo horší, tady můžete volat každý den. Ta komunikace je jiná. Můžete mluvit i přes webovku. Tahle mise proběhla v pohodě, v klidu.

A která ne?

Jako já jsem měl klidný mise. Tady byl nejhorší ten čas. Ty ostatní byly na kratší čas nebo byly dovolené. Když jsem byl třeba v Kosovu, tak jsem věděl, že domů je to kousek.

Kdyby se něco stalo, mohl jsem se domluvit, sednout na civilní autobus a večer jsem byl doma. Z toho Afghánistánu to nejde. Ten půlrok je dost bez dovolenejch.

Jak často a jakým způsobem jste byl ve spojení se svojí rodinou?

No, s manželkou, pokud jsem nebyl někde venku, což tolikrát nebylo, jsem mluvil každý den. Když jsem chtěl. S dětma je to horší, ty nechtěj k telefonu.

Podílel jste se na řešení problémů v souvislosti s Vaší rodinou, když jste byl na misi?

A jakým způsobem?

No, diskutovali jsme o tom.

Když se něco dělo tak Vám manželka napsala.

No, ano. Zavolal jsem známým nebo tak.

Takže ona se na Vás obracela, když něco potřebovala?

Jo, to jo.

Nebyl jste odtrženej?

Ne, to ne. Ona už je zvyklá.

Po dobu Vaší absence doma, mohla Vaše rodina požádat někoho o pomoc, kdyby to potřebovala?

Jako ze strany armády?

Kohokoliv. Měla se na koho obrátit?

My jsme velká rodina, nás je hodně. Bratrance, sestřenky,...

Takže jste věděl, že není sama.

Přesně tak. Jen tam je problém, že moje rodina je zdaleka, ale zase neměla problém kdykoliv přijet a pomoci. Nebyl to problém, ale nevyskytlo se nic.

Když jste byl na misi a rodina bez Vaší osobní podpory, co by Vám nejvíce ulehčilo situaci tam, abyste byl v klidu?

Jako jak?

Vy jste byl na misi, rodina doma. Přemýšlel jste, že by Vám něco ulehčilo situaci?

Já mám spolehlivý příbuzný a rodinu. Neměl jsem strach, oni se postarají o mojí rodinu.

Může se na ně spolehnout. Třeba můj bratr.

Co Vám nejvíce chybělo ze strany rodiny? Mimo tedy ten osobní kontakt.

Tak asi jenom ten osobní kontakt. Všechno bylo v pohodě, nemám žádný problém.

Cokoliv jsem napsal tak jsme to řešili a v pohodě. Člověk na té misi přemýšlí nad něčím jiným. Já pod sebou měl lidi a hlavně jsem se musel soustředit na práci. Pak můžu přemýšlet nad tím co se děje v republice.

Povídal jste si o své rodině třeba o pocitech, které v souvislosti s ní máte, s někým?

Spíš taková ta sranda, co manželka doma udělala.

A když Vás přepadlo něco smutného, potřeba vylít si srdce. Měl jste s kým?

Tak s manželkou jsme řešili přes chat. My jsme spíš partáci tak to řešíme mezi sebou.

A tam jste měl kolegu, kterému byste něco takového svěřil?

No, my jsme kluci, co se známe jedenáct let. My se bavíme normálně.

Jdete i do hloubky?

Jo, to jo.

A svěřoval jste se třeba i kaplanovi a psychologovi?

Ne, to ne. Těm lidem tolik nevěřím. Těm lidem, se kterými jsem byl šestkrát v misi, věřím víc. Kaplana taky znám, z prvního Afghánistánu, ale těm klukům věřím víc.

Potěšila Vás v průběhu mise nějaká událost neb zpráva od rodiny?

Spíš pokroky u dětí. To je tak jediný co mě potěšilo. Oni se rozmlouvaj, takže spíš, že mluví, kreslí, takovýhle věci. Musím se na ně soustředit. Je to s nima náročný.

Byl jste nějak připravován na návrat zpět do rodiny? Nebo zpětně, když si vzpomenete.

Jo, první návrat byl dobrej. To jsem přijel, měl jsem hodně peněz, koupil jsem si auto a byl jsem na volný noze. Teď jsem byl nervózní z toho, jak na mě zareagují děti.

Jen by mě zajímalo, jestli Vás armáda na místě samém připravuje na to, že přijдете domů. A co bude.

Tak mluví se o tom. Mluví o tom i psychologové. Ať si nemyslíme, že zapadnem do rutiny, že nemáme myslet na sebe a spíš se věnovat těm lidem co byli doma. Já už jsem to znal, takže jsem věděl, do čeho jdu.

A pomohly by Vám tyhle řeči, kdybyste je slyšel poprvé?

Asi ne. Člověk si to musí vyzkoušet. Jako mladej jsem měl srandu z psychologů. My se tu hecujem, abychom byli stoprocentní. Teď už vím, do čeho jdu, a časem člověk zjistí některý věci. Člověk si to musí vyzkoušet, jestli ten návrat klapne nebo ne.

Jak jste si představoval svůj návrat domů? A lišila se Vaše představa od skutečnosti?

No, právě že jsem měl úplně klidnej návrat. Asi je to tím, že jsou zvyklí. Přišli mi naproti na nádraží a bylo to. Návrat k rodině je v pohodě, ale návrat do práce byl horší. Je tu jiný režim než na misích. Do práce je to horší než domů. Doma je klid. A tady je zase úplně jiný režim. I s přípravou jste pryč skoro rok a za tu dobu se toho hodně změní.

Změnilo se pro Vás něco zásadního?

Člověk má určitý návyky. S jiným týmem jede do mise. Dostanete nový lidi, jiný velení. Říkám spíš ty návraty do práce. Doma chvíli překážíte, ale jinak je to v pohodě.

Změnilo se vaše postavení v rodině, když jste se teď vrátil zpátky domů?

Pořád stejný.

Jaká byla Vaše vzájemná komunikace s manželkou po návratu domů?

Tak bavíme se... Já jsem spíš takovej tichej. My jsme se během mise bavili přes internet. Já jsem neměl ani potřebu. Já jsem byl pořád v obraze. Chodily mi fotky, já jsem byl v pohodě.

Jaká byla reakce dětí na Váš návrat?

Z prvního Afghánistánu z toho neměly rozum. Teď se chvíli styděly, ale jinak dobrý. Spíš teď je to horší, když odjedu. Zvykla si na mě. Je uražená, když se pak vrátím z práce. Ale jinak v pohodě. Byly našťvaný, když jsem odjel. Návrat úplně v klidu. Na nádraží se styděly, ale doma v pohodě.

Co pro Vás bylo po návratu nejtěžší?

Spíš takový ty civilní věci. Co kde kolik stojí a některý politický věci, něco co se dělo ve státě. Bylo to docela divný. Ale jinak jako, že si člověk říká, že by vypadl, ale jinak nic. Ta rodina to zamázne. Nebyl jsem nějak to... Mimo.

Co by Vám nejvíce pomohlo při návratu zpět do rodinného prostředí?

Tak asi to co normálně proběhlo. Já nemám rád takový to hromadný vítání. Vrátil jsem se a jedeme dál. Nic jinýho. Je to práce jako každá jiná.

Pro Vás.

Některý lidi jedou dělat na ropný věže, nebo na rok na loď. Spíš žena má strach, co budu dělat potom. Jsem zvyklý na tohle a nevím, jestli se můžu vrátit do továrny, kde jsem dělal před vstupem do armády.

Můžete doma vyprávět své manželce o svých zážitcích z mise? Nebo komukoliv jinému z rodiny.

No, když se mě zeptají, tak jim řeknu popravdě, co jsem dělal, co mě tam šťvalo. Normálně si promluvíme.

O všem?

Jo, o všem. Já o tom třeba hodně mluvím s dědou, protože on je takovej hodně sečtělý, zajímá se o všechno od Vietnamu, takže vždycky pokecáme. Člověk kouká, jak se historie opakuje. On si zažil druhou světovou. A má averzi vůči Rusům i vůči Američanům. Já si

pamatuju ze školy, co nám tam říkali a věděli jsme, jak to bylo. Noví kluci třeba ani nemají základní vojenskou službu. Neváží si starých lidí. Je holt jiná doba.

Řekl byste, že Vaše manželka rozumí tomu, jak se po návratu cítíte?

Určitě. Ona je vzdělanej člověk, takže ona jo. Ona je chytrá.

Myslíte, že Vás chápe?

Ona to ani nechce moc řešit. Ví, že to není jednoduchý, ale neřeší to. Sama si o tom čte. Moje mamka taky, ale je víc vystresovaná. Můj tat'ka ten neřeší nic, je rád, že jsem se vrátil. V pohodě. Spíš bratr se ptá, a to je starší.

Existují témata, o kterých nemluvíte? Doma.

My se bavíme úplně o všem. Na rovinu. Ona se neptá, ale když na to dojde, tak se bavíme.

Takže žádné tabu?

Ne, to ne. Až na můj koníček. To si vždycky šetrím.

A to je?

Já mám auta.

Závodíte?

Ne, spíš se o ně zajímám. A manželka už ztrácí trpělivost s tím, že si pořád kupuju auta. Ty co nejsou moc normální.

Co to je „ne moc normální“?

Takový co vidím ve filmu. Měl jsem auta z Asie, teď z Ameriky.

Vy si ty auta umíte sám opravit? Tady na to asi moc servisů nebude.

Umím toho hodně udělat sám. Dneska lidi neřeší auta podle toho, jaký jsou, ale podle výbavy, ceny, kilometrů a tak. V 90. letech se dělaly skvělý auta, ale byly drahý. Dneska ne.

A to je máte všechny doma?

Ne, to já je pak vyměním. Ale chce to mít dvě auta, kdyby se cokoliv stalo.

Povídáte si s ostatními kolegy o svém návratu domů?

Jo, to jo. Promluvíme si normálně s těma co znám dlouho. On se ten okruh zužuje, a ještě se zúží. Už mají odslouženo, protože jsou tu třeba patnáct let. A chtějí jít dál. U nás má armáda systém špatnej. Málo lidí se dostane někam, kdy by mohly předávat svoje zkušenosti. Tohle mají dobrý Britové.

Tady Vám chybí kariérní růst?

No, v té armádě jo. Ale můžu dělat zástupce, ale dál jít nemůžu. Lidi s nějakýma létama nemůžou jen tak někam přejít. Nejsou uvolněný od tělesný zátěže, což je nesmysl. Ale je

fakt, že ty starší generace jsou odolnější než ty mladší, než ty nově příchozí. Jsou na tom furt líp.

Vysvětlujete si to nějak?

Dřív ty lidi nastupovali za jiných podmínek, těžších. A to není jen v armádě.

Jak trávíte svůj volný čas a s kým?

S rodinou. A když mám čas na sebe, tak sportuju, zařizuju kolem rodiny, auta.. (smích)

Co pro Vás rodina znamená dnes, když jste se vrátil z mise?

Taková hlavní náplň života, abych se o ně nějak postaral a abych je nějak vychoval. Já jsem měl dětství v pohodě a žena mi říká, že s holkama to bude mazec, ať se připravím. Manželčina sestra si to prožila hodně tvrdě. A nese si následky doteď. Rodiče jejich měli dobrou výchovu, ale vymklo se jim to z rukou. Nevím jak to s tou výchovou uchytit.

Kdybyste měl dát kolegovi, který odjíždí poprvé do mise od rodiny, nějakou radu.

Jak by zněla?

No, asi musí s tím odjezdem souhlasit všichni v rodině. Nemůže se rozhodnout jen sám. Aby ta manželka s tím souhlasila, děti... O toho kluka je tam postaráno, ale je tam to riziko. Nesmí to oznámit a odjet. Musí na to být všichni připravení. Jestli žena řekne, že nechce, aby jel, tak ať nejezdí. Já teď nikam nepojedu, ale není to zatím potřeba. Musí se hlavně domluvit se svojí rodinou. Nadhodit to a diskutovat o tom.

Jak si představujete budoucnost? Jaké máte plány?

Chtěl bych docílit renty a modlím se, aby ji nezrušili. Dal jsem armádě patnáct let života, tak se mi snad odvděčí. Já jsem sem nastupoval, tak jsem bral nějaký peníze a ne moc velký, ale dělal jsem to. Dneska sem ty kluci chodí kvůli penězům. Šli jsme za dobrodružstvím, ale po letech je ta realita jiná.

Takže dožít se výsluhy?

Bylo by to sprostý, kdyby ne. Nikdo nám není schopný říct, jak to bude.

Máte nějaké signály, že by se to mohlo rušit?

Tohle je tu dlouho, ale nikdo se k tomu nechce vyjádřit. Žijem v nejistotě. Je to daný politikou, jsme zvědaví, jak to s náma dopadne. Nevíme co se s náma stane. A do budoucna? Mám plány a vize, ale uvidíme, jestli to klapne nebo ne. Jak se k nám postaví lidi v civilu. Některý lidi nás nemají rádi, navíc nemáme žádnou praxi. A moje žena je PhDr. Ing., a když se jí ptají na praxi, tak říká, že osm let studovala, ale to jim je jedno.

Takový je to doma. Uvidím, co klapne mě. Mám vizi, co bych chtěl dělat, ale uvidím.

EMIL

Na začátek se Vás zeptám. Vy jste se teď vrátil z kolikáté mise?

Ze druhé.

Popište mi, prosím svoji rodinu, než jste odjel na misi. Kdo ji tvoří, věk...

Tak samozřejmě já, manželka 25 let, už jsem podruhé ženatý. Mám syna z předchozího manželství. A teď mám vlastně vyženěný dvě děti. Kluka deset let a holčičku pětiletou. Žena ta dělá v mateřské firmě jako... Asistentka ředitele. Já pracuju tady. Děti holka do školky a Deny ten chodí do čtvrté třídy. Sportuje, hraje fotbal, chodí do pionýra... Teda do skauta a jezdí na skejtu. Jinak jsem spokojenej v manželství, úplně paráda.

Jak byste popsal svoji roli v rodině?

Roli? Já? To je těžký. Jestli jsem domina nebo manželka?

No, třeba.

No, my si s manželkou rozumíme. S výchovou si o tom promluvíme. Nebo když jsou hádky, ale ty nejsou. Dominuju oba dva.

Co pro Vás rodina znamená?

Všechno. Nevím jak to říct. Prostě všechno.

Jakým způsobem doma obvykle řešíte problémy?

Problémy? No, právě že si o tom popovídáme. To je nejlepší, když se něco stane, nebo když děti zlobí. Já někdy zvýším hlas, manželka mě umírní a popovídáme si. Všechno řešíme takhle.

Jakým způsobem byla Vaše rodina připravována na Váš odjezd na misi?

No, samozřejmě jsem jim to oznámil. Manželka. Potřebujeme peníze. Ona je taky rozvedená a jsou tam nějaký nesrovnalosti. Připravoval... Děti ty byly... Brečely. Měsíc se z toho dostávali, než si zvykly. Je to o zvyk. Když to doma funguje a někdo Vám odjede, tak je to těžký. Navíc moje manželka není odtud, je z Kadaně a nikoho tady nemá. Já mám ještě psa, tak toho jsme museli dát k rodičům. Ona musela do práce, z práce domů, teď děti, učit se s nima. Naši bydlí blízko... Neodbívám od tématu?

Ne, ne vůbec.

Než jsem odjížděl, tak jsem je připravoval tak půl roku předem. Byla s tím seznámena.

Co všechno jste musel zařídit souvislosti s tím, než jste odjel na misi, abyste odjížděl klidně?

No,... Tak samozřejmě osobní věci. Co se týče třeba... Zajít si na poštu, spořitelnu, aby žena mohla vybírat. Jinak jsem nic moc nezařizoval. Stejně všechno vyřizuje manželka. Takže jsem byl v pohodě.

Jaký byl důvod Vašeho odjezdu na misi?

Finanční stránka, jako každéj. A dobrodružství. Už jsem tam jednou byl a teď jsem chtěl něco jinýho.

Jak dalece byla Vaše rodina seznámena s tím, co budete dělat na misi?

Tak já jsem jim to všechno řekl. S dětma jsem se o tom nebavil. Malá by to nepochopila, Dny, to už nevím a s manželkou jsem o tom mluvil. Já jsem řidič, takže první na ráně... Ale nakonec jsme tam nedělali tu práci, co jsme tam měli dělat, takže to jsem jí řekl a pak už byla klidnější.

Co bylo pro Vás při odjezdu na misi nejdůležitější? V souvislosti s Vaší rodinou.

Teď jsem Vám trochu nerozuměl.

Když jste odjížděl, tak co bylo pro Vás nejdůležitější?

No, abych se vrátil. Abych tu nenechal rodinu. Měla by to těžký. A hlavně, aby se jim něco nestalo. Ale ten půlrok proběhl v pohodě jak u mě, tak u nich.

Jaká byla Vaše představa ideálního odjezdu?

Aby manželka byla v pohodě a děti taky. Když brečí, tak na to myslíte... A je to pro mě horší. Kdyby manželka byla v pohodě, ale to ona nebude. Když jste zamilovaný... My jsme spolu čtyři roky a... Paráda.

Jak často a jakým způsobem jste byl ve spojení se svojí rodinou?

Každéj den. Skoro. Někdy i druhý den. Volali jsme si s manželkou. Co v práci, co u mě, ale tady to bylo pořád stejný. Spojení bylo úplně paráda. Internet byl, zavolat jsme si mohli. Povídali jsme si.

Podílel jste se na řešení problémů s chodem rodiny? A jakým způsobem? Když jste byl na misi.

No, problémy. Oni moc žádný nebyly. Tak děti pokaždý zlobí, ale ona je na ně hodná. Ale žádný velký problémy nebyly. V práci jí otravovali, protože je moc pěkná. To jsme řešili, ale jinak nic. Bylo to v pohodě. Když už to šlo do horšího, tak byla ostrá. Pořád jsem o tom přemýšlel. Ona by mě nepodvedla, ale... Když máte pěknou ženskou doma... Ale jinak nic, abych pravdu řekl.

Popovídali jste si.

Jo, to jo. My si vždycky popovídáme.

Po dobu Vaší absence doma. Mohla vaše rodina požádat někoho o pomoc, kdyby potřebovala?

Jo, u mých rodičů. Nebo když bylo nejhůř tak přijeli její rodiče. Ale to už by muselo bejt. Když byly děti nemocný, tak jeli za našima na chalupu. Jinak všechno zvládla úplně s přehledem.

Když jste byl na misi a Vaše rodina bez Vaší osobní podpory. Co by Vám na té misi nejvíce ulehčilo situaci? Abyste byl v pohodě.

Kdyby tady měla víc příbuzných a já taky. Jiným se to jezdí ven, když mají podporu od rodiny. Ona tu nikoho nezná a všechno si dělá sama. Někdo má tři babičky, rodiče, je to snazší. Moji rodiče jsou daleko, její rodiče jsou daleko. Je to pro ni těžký, ale ona to zvládne. Popovídáme si o tom. Teď přes tu zimu, to byla nejhorší zima a ona chudák odhazovala sníh a všechno. Ani sousedi jí nepomohli. Bylo to pro ni těžký. Kdyby tady měla pomoc, bylo to pro ni lehčí. Aby si tu třeba sedla s kamarádkama na kafe. Takže ta podpora.

Co Vám nejvíce chybělo ze strany rodiny? Mimo teda osobní kontakt.

No, tak samozřejmě děti, legrace. Ten sex,... Manželka mi taky chyběla. Ta rodina. Nemohli jsme si povídat, koukat na televizi, jít ven se psem. Ta pohodička. Nic jinýho asi už ne. Jen tady to.

Povídal jste si o své rodině a o svých pocitech, které s ní máte, s někým na té misi?

Jo, samozřejmě. Popovídáte si vždycky. Jo, no. Já jsem měl kolegu, který má taky rodinu, psa. Popovídali jsme si co doma a tak a v pohodě.

Mohl jste si povídat třeba i o svých vnitřních pocitech? Že je Vám třeba smutno nebo...

Tam je to takový. Když otravovali manželku, tak jsem si o tom pokecal. Trápí Vás to může, ale...

Nesvěřoval jste se tam nikomu?

Ne, to ne. Jako takhle. Furt jsou to kolegové. Kamaráda máte jednoho maximálně dva.

Co takový kaplan nebo psycholog?

Jo, to ne.

S nimi byste se nebavil?

Kdybych měl opravdu vážný problém. Ale já je nemám. Já si všechno vyřeším sám. Když nejde o život, tak nejde o nic.

Potěšila Vás v průběhu mise nějaká událost nebo zpráva od rodiny?

To ani ne. Byl jsem rád, že manželka i děti jsou v pohodě. Jsem rád, že se tu nic nestalo. Ale jinak nic. To ne.

Byl jste připravován na návrat do rodiny nějakým způsobem?

Nebyl. V pohodě.

Nikdo s Vámi nehovořil o tom, co bude, co nastane...

Samozřejmě jsme si povídali, co bude, až přijedem domů. Povídali jsme si. Ale přijedete a stejně je všechno jinak. Samozřejmě manželka se zase bála, jestli to nebude jiný, ale rychle jsme se do toho zase dostali. I děti si rychle zvykly. Bez problémů.

Jak jste si představoval návrat domů? A lišila se Vaše představa od skutečnosti?

Já jsem se vším tak nějak počítal. Naštěstí jsem se vrátil celej. Manželka pro mě přijela autem, to jsem byl taky rád.

Bylo to jiné než, když jste se vrátil poprvé z mise?

Já si myslím, že to bylo úplně stejný. Vždycky mě něčím překvapila manželka. Ta první mise, čtyři měsíce, tak mi nafoukla míčky a teď mi nakoupila 180 Mil, těch sušenek. Vždycky mě něčím překvapila. To bylo hezký od ní. Jinak jsem si to nějak nepředstavoval. Žádný červený koberec...

Bylo to, jak jste chtěl?

Jo, já jsem to tak chtěl.

A bylo něco co Vás mile nebo nemile překvapilo?

Ty sušenky. A jinak to všechno to... Byla to paráda.

Změnilo se Vaše postavení v rodině po vašem návratu?

Já si myslím, že ne. Je to pořád stejný. Pořád si o všem povídáme. Fakt to funguje. Už nechce, abych vyjel, ale připravuju jí na další. Peníze jsou třeba, chcem splatit hypotéku, takže ji připravuju na další. Popovídali jsme si o tom a zas pojedu. Doma fakt v pohodě. V předchozím manželství to byla hrůza... Stereotyp...

A vy jste ve styku s Vaším synem?

Jo, jo jsem. Beru si ho na tři neděle, když mám čas.

Jak on snáší Vaše odloučení?

No, docela špatně. Když ho dám po těch třech nedělích pryč, tak to snáším špatně. Ale to je každý druhý třetí manželství. Samozřejmě bych si ho chtěl vzít k sobě, ale to bohužel nejde.

Jaká byla Vaše vzájemná komunikace s manželkou po návratu domů?

Dobrá. Prostě paráda. Úplně v pohodě jsme si rozuměli. Furt spolu komunikujem.

Jaká byla reakce dětí na Váš návrat?

Manželka jim všechno povolí, já jsem ten, co musí mít respekt. Jsou vyjukaní, že je doma zase ráznej režim. Ona toho měla hodně, někdy usnula dřív než oni. Měli volnost, ale já už jim takovou volnost nedávám. Měly radost, malá se po mě ptala, kluk taky. Mají mě jako tátu, ale věděli, že už to nebude tak volný. Jsou to malý děti a musí mít režim. A to nám říkají, že máme vychovaný děti. To musí bejt. I na zadek se musí dát, i když to dneska lidi odsuzujou.

Co pro Vás bylo po návratu nejtěžší?

No,... Já ani nevím, abych pravdu řek.

Jakákoliv situace. V práci, doma, kdekoliv.

Jo, tady to bylo to nejtěžší, že jsem věděl, že jdu zase do práce (smích). Zase ten stereotyp. Když jste tu chvíli, tak jste akční, nabuzený a když jste tu osm let... Vůbec jsem se netěšil do práce. Tam jste úplně bez starostí. Toho jsem se nejvíc obával, ty starosti tady.

Můžete mi říct, jaké tady máte starosti? Co Vás trápí?

Mě nic netrápí, ale prostě zase starosti. S děckama, v práci, s bejvalým manželem mojí manželky. On neplatí. Chtěli jsme si koupit byt, to nejde. Brácha ručí bytem... Takový ty běžný starosti. Ale doma problémy nemám. Je to hrůza. Ty starosti okolo. Tam byl klid. Bez starostí. Pak přijedete sem a pořád něco řešíte. Tam si jedete odpočinout. Peníze jsou potřeba, ponorka nebyla, vycházíme, což je paráda. Něco akčnějšího...

Co myslíte akčnější?

No, něco akčnějšího. Prostě něco, abychom měly ty zkušenosti. My je nezískáme, když je klid, ale aby se všichni vrátili. Američani ty zkušenosti maj.

A myslíte, že o tom Vašem nasezení rozhodují Vaši velitelé nebo...

My jsme tam nasazený. Takže naše velení. Jsme mírová mise. Ty Američani jezdí do horkých zón. Vy máte čas si jít zacvičit. My se tam cítíme blbě. Oni jezdí do horkých zón, my tak maximálně třicet metrů od základny... Mohlo by to bejt... Pro tu zemi něco udělat. Postavíme školy a Talibán. Ale vždycky to záleží na lidech, ale to všude. Náma se nic

nezmění, podle mýho. Kdyby vymítali Taliban, ale chce to začít od dětí. Dokud tam budou ty stařešinové, co mají Korán tak se tam nic nezmění. My nejsme všichni věřící. Oni to mají spojený s výchovou.

Co by Vám nejvíce pomohlo při návratu zpět do rodinného prostředí?

Kdybych už neměl žádný starosti. Abych nemusel řešit problémy bokem, abych měl čistou hlavu i doma.

Můžete doma vyprávět o svých zážitcích z mise?

Jo, můžu.

A s kým si o nich povídáte?

S manželkou, ale to probíráme už o internetu. Ukážu fotky a tak. Ale ono těch zážitků nebylo. Před tím v tom Faizu tam to bylo úplně o něčem jiným. Tady jsem seděl v autě, nic jsem nedělal. Jo, tady jsme víc lítali... Jinak fotečky a co jsem zapomněl. A manželka je na mě pyšná a já jsem rád.

Řekl byste, že Vaše manželka rozumí tomu, jak se po návratu cítíte?

Jo, řekl bych, že jo. Že tomu rozumí. Ona je chytrá.

Existují témata, o kterých nemluvíte?

To ani nevím, abych pravdu řekl. Nebavím se o předešlých manželstvích. Co bylo, to bylo. Díváme se malinko do budoucnosti, ale do minulosti ne.

Povídáte si s ostatními kolegy o svém návratu domů? A konfrontujete třeba nějak svoje pocity...

Jako jo, co doma. Samozřejmě, že si o tom popovídáme. Kdo to má špatný a tak. Nevím, co bych řekl.

Jak trávíte svůj volný čas a s kým?

S rodinou, když to jde. Se psem, s rodinou. Sportujeme hodně, děti taky. Někdy jedeme k rodičům do Kadaně. Ale sportujem hodně, výlety, když je čas. To teď moc není. Furt něco předěláváme doma. Moc kamarádů nenavštěvujem. Oni jsou pryč. Co jsem měl kamaráda, tak jeho manželka mě moc nemusela. Nemáme moc kamarádů, který bychom mohli navštěvovat. To mě mrzí. Manželka by si popovídala. Chtěl bych jí udělat radost. Kamarádi se rozutečou. Známi máme, ale je to hrozně málo. Nejsou to takový kamarádi. Je to takový špatný.

Co pro Vás znamená rodina dnes?

Všechno. Pro mě znamená úplně všechno. Pořád to samý.

Kdybyste měl dát kolegovi, který odjíždí poprvé od rodiny na misi, nějakou radu.

Jak by zněla?

O tom jsem nikdy neuvažoval.

Tak to zkuste.

Aby když si bude volat s manželkou, aby jí to nestěžoval. Kdyby měl špatnou náladu, aby byl v pohodě. Aby jí nenadával do telefonu. A aby si promluvili o problémech. Hádat se přes telefon to není dobrý. Jste daleko od sebe. Aby se nehádali a aby těch šest měsíců bylo v pohodě. Aby spolu o všem mluvili. A hlavně, aby manželce věřil.

Jak si představujete svojí budoucnost? Máte plány?

Válet se v prachách. Dneska jsou prachy všechno. Za ně si koupíte prachy. Koupíte si i ledvinu. Všechno se zaplatí.

To nevím, jestli to takhle funguje.

Já myslím, že jo. Tak samozřejmě... Abych byl bez dluhů. Abychom si s manželkou taky trochu užívali a ne pořád jen spláceli. Abychom si mohli zajet na dovolenou, aby ty děti mohly jet s náma. A abychom byli zdravý. A ty peníze, protože když máte peníze tak jste v pohodě. Já si to myslím. Když máte peníze, tak máte moc. Abych měl peníze, byli jsme zdravý a aby vydrželo to manželství. Ale já jsem spokojenej, myslím si, že jsem našel tu pravou. Ale to si jen myslím, ale realita může být jiná. Uvidíme no. Ještě hodně misí... Dvě tři mise. Nechci jí trápit, ale já to nedělám pro sebe, ale pro nás. Chceme třetí děcko, tak je potřeba větší auto. To je taky pozitivum, že chce se mnou miminko. Když bude mít miminko, nebude řešit mise. Nebude mít starosti o mě. Dan se o to postará. Zase jsem odběhl od tématu...

FRANTIŠEK

Vy jste se vrátil z kolikáté mise?

Ze druhé.

První dlouhá?

První byla o dva měsíce kratší.

Popište mi, prosím svojí rodinu, než jste odjel na misi. Kdo ji tvoří, věk...

Tak vlastně manželka, teď máme dceru Anežku, té bylo rok a půl, když jsem odjížděl a kluk se mi narodil. Tomu bylo měsíc a půl než jsem odjel.

Jak byste popsal svoji roli v rodině?

Tak to nevím.

Kam se řadíte? Někdo řekne já si připadám jak páté kolo u vozu,...

To by musela říct rodina.

Jak vy se cítíte?

Tak asi jako dobrý otec.

Co pro Vás rodina znamená?

Je to pro mě asi to nejdůležitější. Dělán pro ně všechno. Jsou pro mě to nejdůležitější.

Jakým způsobem obvykle řešíte problémy doma?

No, tak většinou si o tom promluvíme. Dohodnem se, vyřešíme.

Jak byla vaše rodina připravována na Váš odjezd na misi?

Tak na ty přípravy moc času nebylo. Stavěli jsme barák, prcek se narodil. Domluvili jsme se, protože peníze jsou třeba. Věděl jsem to už půl roku, takže jsem všechno směřoval k tomu.

Jaký byl důvod Vašeho odjezdu na misi?

Hlavně peníze. Na bydlení a na všechno. Peníze asi byly ten největší důvod.

Jak dalece byla Vaše rodina seznámena s tím, co na misi budete dělat?

Tak manželka věděla dobře, co budu dělat. Byli jsme denně ve spojení.

A než jste odjel?

Co jsem věděl, to jsem jí řekl. Co tam budeme dělat. Pak se to stejně změnilo, takže i tak to věděla.

Co všechno jste musel zařídit, než jste odjel na misi, abyste odjížděl klidně? V souvislosti s rodinou?

No,... Nejvíc starostí bylo s domkem a pak s prckem.

A nic zvláštního navíc?

Ne, to ne. Jen ten prcek. To mimčo. Poslední měsíc jsme věnovali mu.

Co bylo při odjezdu nejdůležitější v souvislosti s rodinou?

Nejdůležitější... Nějak jí zabezpečit, aby bylo co nejmíň starostí a abychom byli ve spojení. Aby tu měli pohodu, když jim nemůžu pomoci.

Měl jste nějakou představu ideálního odjezdu?

Ideální by bylo, aby tam nikdo nebyl. Nebylo by loučení. Ale nějak jsem nad tím nepřemýšlel. Mělo to přijít, tak to přišlo. S tím se nedá nic dělat. A nebylo moc času něco plánovat. Starosti s barákem a s prckem.

Jak často a jakým způsobem jste byl ve spojení se svojí rodinou?

Denně jsem volal manželce a večer na internetu přes Skype. Ale denně jsem volal.

Pokud byly nějaké problémy v rámci rodiny. Podílel jste se na jejich řešení nějakým způsobem?

Žádný větší problémy nebyly. Nic, co by se nezvládlo. Jen s tím domkem. Ale zedníci se dali sehnat přes telefon. Bylo dobrý to spojení a dalo se to řešit. Řešili jsme všechno společně. Denně jsem volal a večer jsme si dvě, tři hodiny psali. Dala spát děti a v osm hodin večer jsme si psali.

Když jste nebyl doma a Vaše paní by potřebovala pomoci. Měla někoho, na koho se mohla obrátit?

Podpora byla u mých rodičů, ty bydlí u nás v podkroví. A její rodiče taky bydlí blízko. Takže tohleto bylo v pohodě.

Takže jste věděl, že tam není sama.

Jo, přesně tak.

Využívala jejich pomoc?

Já myslím, že jo. Oni jí sami nabízeli pomoc. S děckama, se stavbou, se vším.

Když jste byl na misi, věděl jste, že nemůžete být doma a pomoci své ženě, tak... Co by Vám ulehčilo situaci na té misi, abyste věděl, že je to v klidu? V souvislosti s rodinou.

Tam asi nic. Jediný co nešlo, byl dům, ale bylo tam dobrý spojení, takže se to všechno dalo vyřešit. Další ulehčení. Nevím, co by pomohlo. Psycholožka tam byla, kaplan taky...

Spíš jsem myslela něco tady doma.

Když bylo něco důležitějšího, takže jsem volal svému taťkovi. Ten to zařídil.

Takže rodina pomohla?

Jo, to hodně. Manželka byla s rodičema, a když jí to nebavilo tak jela ven. A oni babičky rády hlídají.

Co Vám nejvíce chybělo ze strany rodiny? Mimo tedy ten osobní kontakt.

To nevím. Nejvíc mi chyběl ten kontakt s nima. Nevím co jinýho. Nevím... to že jsem nebyl s nima, nic jinýho mi nechybělo.

Povídal jste si o své rodině, o svých pocitech, které s ní máte, s někým na té misi?

Občas. Ten vojenský kaplan. Ten se mnou byl na té první misi. On mě i pak pokřtil, když jsme se vrátili. Známe se, povídáme si. On je kousek od nás.

Takže máte trochu jiný vztah k němu než třeba ostatní vojáci?

Bližší. On zná i mojí rodinu. Známe se. S klukama se známe, ale rodiny ne. Tady se znaly i rodiny.

A kdyby kaplan nebyl od Vás? Kdyby byl cizí, šel byste za ním?

Tak kdybych měl nějaký problém.

Takže jenom s problémem?

Jojo.

Potěšila Vás v průběhu mise nějaká zpráva nebo událost od rodiny?

To nevím. Nějaký drobnosti určitě, ale nic zásadního. S dětma je jich hodně. První zuby, ale na nic většího si nevzpomínám. Nejvíc mě potěšilo, že se mnou malá mluvila po telefonu. Jenom samý drobnosti. Byl jsem s nima denně v kontaktu, takže nic velkýho. Asi fakt jen ty drobnosti.

Byl jste nějak připravován na návrat domů?

Tak měl jsem pohovor s tou psycholožkou. Ale jinak žádná příprava. Já v tom nic nevidím. Byl to návrat domů. Jen jsme se domluvili s manželkou, že se nebude nic měnit.

Jak měnit?

No, ona měla nějaký režim s těma děckama. Najednou přijede tatínek a všechno se jim povolí.

Jak jste si představoval návrat domů? A lišila se nějak skutečnost od představ?

No, lišilo se, že jsem byl nervózní z dětí. Kluk byl maličkej, když jsem odjížděl a když jsem se vrátil, tak už to byl velkej chlap. Takže se to změnilo, že jsem byl nervózní z těch dětí, ale všechno to dobře dopadlo.

Změnilo se Vaše postavení v rodině po vašem návratu?

Asi ne. Jen jsme se přestěhovali do nového domečku.

Takže než jste se vrátil, domeček se dostavěl?

Jo, manželka ho dostavěla.

Jaká byla Vaše vzájemná komunikace s manželkou po Vašem návratu domů?

No, já myslím, že dobrá. Žádný problém nebyl, všechno zůstalo při starém.

Když jste se vrátil, tak jste šli rovnou do toho nového domečku?

Ne, ještě čtrnáct dní, tři týdny to trvalo, než se dodělaly nějaké drobnosti a pak jsme se plynule stěhovali.

Jaká byla reakce dětí na Váš návrat?

Vzali mě celkem dobře. Anežce to trvalo pár minut a malej si mě nepamatoval. Pak už to bylo jen tatínek, tatínek. Z toho jsem měl radost.

Co pro Vás bylo po návratu nejtěžší?

Asi ty děcka. To shledání s nima. Nevěděl jsem, jak mě přijmou. Že na mě zapomenou.

To jste si myslel nebo to bylo od chlapů? Kde se ve Vás vzala ta obava?

Tak ten malý ten to nevnímá. Ale s tou Anežkou. To jsem řešil s manželkou. Kluci tady moc děti nemají.

Co by Vám nejvíce pomohlo při návratu domů?

Nejvíc... To nevím. Volna bylo dost po návratu. Jen možná kdyby se věděl přesný termín toho návratu. Ke konci to pořád mění. Nevíte to, dokud neodletíte.

Můžete doma vyprávět o svých zážitcích z mise?

Tak můžu určitě. Manželka si ráda poslechne, co jsem tam dělal půl roku.

Děláte to?

Jo, když je čas. Ona se mě i ptá, co jsem tam dělal a tak.

A mimo manželky?

Jo, ale tam toho času moc nebylo. Až se sejdeme, tak si popovídáme, ale čas nebylo. To stěhování a tak...

Řekl byste, že Vaše manželka rozumí tomu, jak se po návratu z mise cítíte?

Tak asi říkala, že to pro mě musí být těžký. Asi tomu trochu rozumí. Ale když to nezná.

Myslíte si, že to ví nebo to víte?

Já si myslím, že ví. Říkala, že ona by to půl roku asi nevydržela.

Existují témata, o kterých doma nemluvíte?

Tak asi ne. My mluvíme o všem. Všechno si to vyřikáme.

Povídáte si s ostatními kolegy o svých návratech domů?

Tak určite jsme to probrali. Co děcka, co manželka.

Jak trávíte svůj volný čas a s kým?

Tak snažím se s dětmi. Ale kolem baráku je práce. To děláme všichni společně. Takže s rodinou.

A když jste ještě neměl ten dům. Co jste rád dělal?

Nevím, co jsme dělali. Jezdili jsme pomáhat k jejím rodičům. A taky nějaký koníčky.

Co máte za koníčky?

Tak trochu fotbal, hokej. Chodili jsme na procházky. To je asi tak všechno. Na vesnici bylo vždycky práce dost. Ono času moc není. Mám do čtyř, doma jsem v půl šestý.

To dojíždíte každý den? Kam dojíždíte?

Do Velkého Meziříčí. To není daleko. Navíc tady je člověk furt s chlapama, když jdem na pivo, tak je to taky pořád jen o práci. Tak to radši jedu domů.

Není to náročné?

Byl jsem tu rok na ubytovně a ono to vyjde nastejno. Jsem radši doma.

Co pro Vás znamená rodina dnes, když jste se vrátil?

Asi to, že mám zázemí. Že se mám kam vrátit. Že nejsem sám. Jsou pro mě důležití a jsou mou oporou.

Kdybyste měl dát kolegovi, který odjíždí poprvé na misi od rodiny, nějakou radu.

Jak by zněla?

Ať si před misí užívá co nejvíc volna. A ať na misi neřeší problémy. Nehádat se po telefonu. Radši zavěsti a vyřešit to druhý den.

Jak si představujete svojí budoucnost a jaké máte plány?

Plány,... Dodělat barák a pak se uvidí. Časem třetího prcka a pak se uvidí,

Nějaký osobní cíl?

Pro mě je nejdůležitější ta rodina, tak aby to klapalo.

A v práci?

No, když to nepůjde tak, to půjde jinde. To s rodinou nejde. Možná si udělat školu, ale to se všechno uvidí.

GUSTAV

Mise, ze které jste se teď vrátil, byla vaše první? Druhá? Třetí?

Teď jsem byl na první.

Můžete mi popsat svojí rodinu před odjezdem? Kdo jí tvoří, věk? Co o ní chcete říct.

No tak, my jsme hodně malá rodina. Dítě nemáme. S manželkou jsme stejně staří. Vlastně jsme jen měsíc od sebe. Mně bude za týden 27, manželce za měsíc. Jinak nevím, co k tomu popisu chcete. Oba pracujeme ve státní sféře, moje manželka pracuje na soudě, já pracuju tady. Celou dobu jsme oba v tom státě. Vztahy v rodině před odjezdem... My jsme s manželkou měli dobrý vztah, někteří lidé řeší krize, mají různé problémy. To jsme my vůbec neřešili. To samý byla celá rodina. Rodiče, příbuzní. Nikde žádné problémy. Teď je to prostě půl roku. Život té rodiny jakoby skončil.

Jaká je Vaše úloha v tom partnerském vztahu?

Úloha. My máme takovou demokracii. Já nemám rozdělené činnosti tak, že tohle dělám já a tohle manželka. Spoustu věcí děláme spolu. Řešíme spolu všechno. Víceméně ta úloha bude toho živitele. Platový rozdíl tu jsou. Úloha asi bude obživa tý rodiny. Že bychom měli nějak vymezený, co kdo z nás dělá to ne.

Když něco řešíte společně. Nějaký problém řešíte společně?

Tak když to vezmu takhle. Víceméně ty věci ohledně stavebnictví a ta údržba okolo chodu domácnosti to samozřejmě dělám já. I když je pravda zase, že s mojí profesí je to těžký. Tady jsem na čtyři roky, předtím jsem byl v Havlíčkově Brodu, předtím v Žatci, teď jsem tady. To, že jsem doma i přes týden je záležitost posledních čtyř let. Ale jsou telefony, takže spoustu věcí řeším přes telefon a samozřejmě manželka taky musí řešit věci přes telefon.

Vy jste z Chrudimi?

Ne, já jsem z Trutnova. Ale víceméně jak je čas. Když nejsem na cvičení nebo tak, tak tyhle věci zařizuju já.

Vy jezdíte domů na víkendy?

I ve všední dny. Než abych tu byl někde na ubytovně. To si raději zajedu domů.

Co pro Vás znamená rodina?

Pro mě? Řekl bych, že všechno. Rodina je na prvním místě. Abych to řekl nějak normálně.

Já jsem rodinný typ. Pro mě je rodina všechno. To jsem řešil i před odjezdem. Kdyby měl být nějaký problém tak bych asi neodjel. Pro mě je rodina opravdu všechno. Jo, teď dělám práci, která mě baví, ale ta rodina je prostě na prvním místě.

Jakým způsobem, než jste tedy odjel na misi, byly řešeny problémy? Vztahové, ohledně chodu domácnosti atd... Jak se tyto problémy obvykle řešily v rámci širší rodiny?

Vztahové problémy nebo osobní věci to si řešíme s manželkou sami. To jako neřeším s tím širším okolím. Ale pak jsou věci, který jsou pro ženskou když je sama, problém. Což se nestalo. Ale kdyby tak byly snahy se tam domluvit s širším okruhem tý rodiny že, když bude manželka něco potřebovat nebo tak.

Řešili jste problémy společně? Nebo byl aktivní přístup jednoho z Vás?

My děláme všechno spolu. Že by jeden něco vymyslel a oznámil to tomu druhému, to ne. Vždycky spolu. Co budeme jak řešit atd. Problémy jsme řešili vždycky spolu. Dával jsem jen pokyny kam jít nebo kam zavolat. Když jsem byl doma, dělal jsem to sám. Když má řešit elektriku... V tomhle hodně pomohla hodně ta širší rodina. Že bychom něco zvlášť řešili to ne... I po odjezdu jsem pořád věděl co se děje. Spojení bylo dobrý. Když byl problém, dalo se to vyřešit.

Jakým způsobem byla Vaše rodina připravována na Váš odjezd na misi?

No,... Tam asi největší příprava je, když člověk začne dělat tohleto povolání. To už pak všichni musejí počítat s tím, že to k tý práci patří. Manželka to už asi věděla, že budu muset jednou někam odjet. My jsme se asi nějak ani nepřipravovali. Kromě těch technických věcí. Třeba, že bude jezdit s autem, tak aby věděla, kam se lije benzín. Psychická příprava nebyla. Neprobíhalo to.

Jaký byl Váš důvod k odjezdu na misi?

Důvod... Hlavně finanční důvodu. Zadarmo tam nejezdí nikdo. Druhej důvod... Když už tuhle práci děláte tak máte šanci podívat se někam, kam byste se jinak nedostali jinak než pracovně. To je takový lákadlo. To byl třeba ten Afghánistán. Já bych tam na dovolenou nejel. Ale zas proč prostě tu zemi nepoznat. A její kulturu. Ale hlavní důvod si myslím, jsou ty peníze. To je prostě hlavní lákadlo. Třeba pro mě osobně.

Jak dalece byla Vaše rodina připravena nebo seznámena s vaší osobní činností, která bude na misi?

Samozřejmě věděli, co tam budu dělat. Ale jinak jsem to moc neřešil. Vlastně jsem nechtěl, aby to moc věděli. My jsme tam jeli jako průzkumný útvar. Když si představí

nějaký prozkoumávání, že běhám po horách a tak... Mě to přišlo jako zbytečný nahánění strachu.

Takže pro její klid jste radši nic neříkal.

Manželka samozřejmě věděla, že tam jedu jako střelec na nějakým průzkumným autě a tyhle obecné informace. Ale jako dopodrobna jsem to doma určitě neřešil. To je můj názor. Nechat je v té tiché nevědomosti. Pro klid těch lidí. Nic se nestalo, a kdyby se stalo, asi bych to ani neventiloval.

Co všechno jste musel zařídit, než jste odjel na misi? Abyste klidně odjížděl. Abyste věděl, že je vše v pořádku.

To byly ty technické věci, opravit auto. Vysvětlování, co je kde doma a co se dělá, když se něco stane. Že bych vysloveně něco cíleně chystal, abych měl klid to ne. Rozebrat něco s manželkou to jo. Nepočítal jsem s tím, že by se stal nějaký problém. Jo, nechal jsem jí přístup na účty a tak. Když se stane cokoliv, budou potřeba peníze. Hypotéky, půjčky. Snažil jsem se ohlídat všechny tyhle věci. Že se třeba rozbije pračka, aby bylo na novou a tak.

Když se vrátíte zpátky, než jste odjel. Jaká byla taková vaše představa ideálního odjezdu?

No, tak třeba. Pro mě by byl ideální odjez vyjet tak ve tři ráno. V klidu se sbalit a odjet. Což se mi samozřejmě nepovedlo. Protože jsme jeli večer z Pardubic. Takže takový to loučení, ty slzy, to proběhlo. Pro mě by bylo snazší odjet v klidu. Já jsem nechtěl zažívat ty předodjezdové stresy. Odjížděl jsem poprvé. Manželka řešila, jaký to bude. Je to těžký. Vráťím se a bude to takový a takový... To nejde plánovat dopředu. Je to těžký. Co bude, když se vrátíte, to nikdo neví. Podle mě ideální odjezd je někdy v noci. Je zbytečný to protahovat.

To zbytečné neprotahování to bylo, že to trápilo Vás nebo, že vidíte, že to trápí Vaší paní?

No, spíš manželku to trápilo. Já to bral tak, že je to práce. Já byl v kolektivu lidí, kteří tomu rozumí. Manželka řešila to, že jedu pryč. My ten odchod máme nejjednodušší. Nám to přijde tak normální. Pro tu rodinu doma je to horší. Manželka je zvyklá na nějaký život, teď já odjedu, ona tam bude sama. Tak jsem jí říkal, že má kamarádky. Jenže stejně říkala, že to beze mě bude divný.

Jak často a jakým způsobem jste byl ve spojení se svojí rodinou v průběhu mise?

No, tak pro mě hlavní spojení... Nejčastější bylo přes internet. Takový ty facebooky nebo tak něco. A další nejčastější byl telefon. Tím, že jsem byl pryč i přes Vánoce tak jsem posílal i nějaký pohledy. Hlavně asi ten internet. To udělalo strašně moc. Telefon je hezká věc, ale stojí se na to fronty, někdo Vám dýchá na záda. Díky tomu internetu je spojení každý den. Máte informace z té rodiny, co se tam děje a tak. Zase na druhou stranu oni vědí, že člověku nic není. Takže ten internet to bylo asi to největší pojítka na tu rodinu.

Ty telefony. To byly vojenské telefony, nebo... ?

No, my jsme je měli k dispozici normálně.

Vy jste je měli od vojáků a nemuseli jste volat ze svých mobilů.

Já jsem tam třeba mobil měl, ale spíš jen kvůli číslům. Spojení do republiky... Když tam nikdo nebyl, tak jste mohli volat. Maximální spojení. Je pravda, že těch telefonů tam bylo asi pět nebo šest. Dalo se volat každý den.

Podílel jste se na řešení problémů ve vaší rodině? Pokud se nějaké vyskytly. A jak?

Mně se doma nevyskytlo vůbec nic. Takže jsme nic neřešili.

Nemyslím nic zásadního, ale takové ty běžné věci ohledně chodu domácnosti a tak.

To právě nic takovýho nebylo. Jen teda přezutí auta na podzim. Manželka nevěděla, kde jsou ve sklepě uložený gummy. Vůbec nevěděla, kde jsou ve sklepě věci. Tady hodně pomůžou ty známý, že někam jezdíte a tak... Ale že by se stalo něco, co by manželka nevěděla jak to řešit, to se nestalo. Asi jsem měl štěstí.

Po dobu Vaší absence doma. Mohla Vaše rodina někoho požádat o pomoc?

No, takhle. Víím, že přišly kontakty na psychology a kaplany z armády. Něco dostali. Než jsme odjížděli, tak přišel dopis, kde se psalo těm rodinám. Kdyby chtěla informace, tak věděla kam zavolat. Kdyby měla pochybnosti, jestli se mi něco nestalo. Manželka to nevyužívala. Takže nemůžu říct, jaký služby to byly. Ale ta nabídka tu byla.

Když jste byl na misi a Vaše rodina bez Vaší osobní podpory. Co by Vám nejvíce ulehčilo situaci na té misi? V souvislosti s rodinou.

No, toť otázka, co by mi to ulehčilo. Asi by mi to ulehčila dovolená. Přeci jen půl roku je dost. Kdyby se člověk aspoň na týden dostal pryč tak, by to ulehčilo situaci.

Já měla na mysli Vaší rodinu. Jestli je vše v pořádku a vy mohl dělat Vaší práci na misi, abyste se nemusela zatěžovat tím co je doma.

No, tak v tom mi pomohl ten internet. Když každý večer víte, že je všechno v pořádku. A kdyby to šlo nahlídnout aspoň jednou domů. Informace jsem měl i manželka. Komunikace byla dobrá. Můžete volat a psát. Nic víc už není.

Co Vám nejvíce chybělo ze strany rodiny? Mimo tedy osobní kontakt.

No, hodně chybí taková ta pohoda a ten domácí režim. Jste u sebe doma, jste s manželkou. Nemusíte brát ohledy. A najednou jste v budově s hromadou chlapů. Musíte brát ohledy na to, že jeden spí, takže si nemůžete pouštět nahlas hudbu. A ta svoboda. Třeba doma, když je víkend, jdete ven, na nákupy. Tohle tam není. Je to taková částečná izolace. Nemůžete ven ze základny. Ztratíte soukromí, Soužití ve dvou lidech je jednodušší než ve dvaceti.

Povídal jste si o rodině a pocitech, které máte v souvislosti s ní s někým na té misi?

Tak to víte, že se tam mluvilo o rodinách.

S kolegy?

Jojo.

S kaplanem? S psychologem?

Ne, tak s těmahle dvěma vůbec. Já moc církev neuznávám, takže si tyhle lidi držím od těla. A psycholog. Já jsem neměl takový problémy, abych ho musel vyhledat, to ne. Oni se furt nabízeli, ale já to nevyhledával. Radši s chlapa u kafe na obecný úrovni. Já jsem tam psychickým problémama neprošel.

Když se Vám některý den víc stýská. Nebo jste měl potřebu obejmout svoji ženu. Měl jste šanci tam někomu sdělit tyhle niterné pocity?

Na tyhle osobní úrovni ne. Já nejsem moc otevřenej.

Ani s klukama?

Ne, my měli takovou tichou domácnost. Kdybych měl nějaký problém, tak bych to s nikým neřešil. Já jsem to ani nevyhledával. Napíšete, zavoláte domů a je to dobrý. Tím mi odpadly tyhle stresy. Kdyby nebylo spojení, asi by to bylo jiný, ale takhle... Až tak mi to nepřišlo

Potěšila Vás v průběhu mise nějaká událost nebo zpráva od rodiny? Ať už čekaná nebo nečekaná.

No, že bych vyloženě zažil nějakou neočekávanou událost to asi ne. Co by mě mohlo potěšit... Nic, co bych asi nečekal. Nejvíc mě potěšilo, když přišel balík. Fotky a tak. Ale

nic nečekaného. Ono je to hezký, když vám najednou přijdou fotky z domova. Myslím, že to pomůže, že na vás ti lidi myslí. Tak asi to. Ten počítač je neosobní, ale tak aspoň, že je.

Byl jste nějak připravován na návrat zpět domů do rodiny?

No, připravován. Chodilo se na sezení. Snažili se nás připravovat. Spíš se ale připravoval každý sám. Za půl roku si zvyknete na nějaký režim. Doma je zase něco jinýho, takže se probíralo, co se bude doma dělat a tak. A jinak ty sezení. Nebo kdybychom potřebovali po návratu si s někým promluvit nebo tak. Ale jinak nic zásadního.

Jak jste si představoval svůj návrat domů? A lišila se nějak vaše představa od té skutečnosti?

No, moje představa se lišila v tom, že jsem se měl vracet v březnu a vracel jsem se v únoru. Měl jsem někde být půl roku a já tyhle změny moc rád nemám. Ale na druhou stranu to bylo příjemný být dřív doma. A druhá věc co mě vykojela při tom návratu. Člověk si namaluje nějaký scénář.

Povídejte.

Přiletím do té republiky, pojedeme támhle, tam nám udělají nějaký zdravotní prohlídky, pojedu domů, přijedou pro mě. Na tom to zkrachovalo. Neměl pro mě kdo přijet, protože jsem přijel brzo. Takže jsem jel s kolegou. Tím se to změnilo. Nechtěl jsem nikde chodit po návštěvách. Chtěl jsem mít tři čtyři dny klid, ale to skončilo. Ale nadiktoval jsem si jídlo, to jo. Změna od těch hamburgerů. Ale jinak to celkem vyšlo. S manželkou jsme si nebyli cizí, zvykli jsme si rychle. Jen ty zmatky okolo té cesty. V noci mě vyhodili tady, neměl jsem ani české peníze. Představoval jsem si, že doma bude klid. Nebudu muset nic řešit. Ten návrat proběhl dost klidně. Ty detaily, ale jinak dobrý. Jen pak vyvstane otázka co dělat. Tam byl nějaký program a tady nic. To bylo horší. Návrat byl fajn. Přivezl jsem fotky, měli jsme si co říct. Návrat byl dobrej. Problém nebyl. Jen ten strach, jaký to bude. Jestli jsem se nezměnil. Vztah je stejný. Změna k horšímu to určitě ne.

Změnilo se Vaše postavení v rodině od Vašeho odjezdu na misi?

No, změnilo. Já myslím, že ne. Nějak výrazně asi ne. Ten první týden si připadáte jako štěně, který pořád někde tahají, ale to časem vprchá. Takže žádná změna.

Sám osobně tedy nic nepocítujete?

Ne, to ne.

Jaká byla Vaše vzájemná komunikace s manželkou po návratu domů?

Já si myslím, že dobrá. Hned jsme se začali bavit. Komunikovali jsme hodně dobře. Je to taky o tom, že si člověk zvykne být sám, takže si občas přijdete, že se tam pletete. Že jste navíc. Nemusel jsem pomáhat. S komunikací problém nebyl.

Děti nemáte ještě.

Nene.

Takže tahle otázka mi odpadá. Co bylo pro Vás po návratu nejtěžší?

Asi si přestavit zase ten režim. Nikdo Vás nenutí něco dělat. Zvyknout si na normální život. Ty věci jako nákupy a tak. Návrat do života. Musíte být samostatný. To mi přišlo nejtěžší.

Jak jste se s tím vypořádal?

Myslím, že docela rychle. Ono Vám nic jinýho nezbyde. Zase se vrátíte do toho režimu. Domluvit se s tím druhým člověkem doma, kdo bude co dělat. Než najdete zase tu souhru.

V té komunikaci. Kdo byl hlavním aktérem?

No, já si myslím, že ze začátku jsem byl já. Až mě manželka musel brzdit, abych se trochu zklidnil. To, co Vám normálně přijde běžný, tak vám to chybí a chcete to zkusit. Manželka si ale chtěla dělat věci v domácnosti sama.

Co by Vám nejvíce pomohlo při návratu zpět do rodiny?

No, toť otázka. Mě by asi nejvíc pomohlo se vyhnout těm stresům. Ten návrat byl dost chaotickej. Přiletíte o 14 dní dřív. To asi bylo nejtěžší. Fakt vyvarovat se všem těm problémům. Bylo dobrý, že jsme s manželkou k sobě hned našli cestu. Pomohl by snad jen klidnější průběh., čtyřikrát za dvě hodiny se něco změní. Jinak jsem nějaký problém při tom návratu nezažil.

Můžete doma vyprávět o svých zážitcích z mise?

Jo, to určitě.

A s kým si o nich povídáte?

On se každý ptá, co si tam dělal a tak. Takže asi s každým. Jen to pak nebavilo manželku. Ukazovat pořád ty samý fotky. Že bych se neměl s kým bavit to ne. První asi s tou manželkou.

Jsou to spíš povrchní informace nebo něco, co Vás tam třeba hodně zasáhlo?

Něco i do detailů, ale taky ne všechno. Je tam hodně věcí, který se nemusí rozebírat. Spíš jaký to bylo pro mě a jaký to bylo pro manželku. Že bych nemohl mluvit to ne. Tohle jsme

řešili opravdu do detailů, co mi chybělo a tak. Pracovní věci spíš obecně. Co jí mám vyprávět? O montování? To by jí ani nezajímalo. Spíš to, jak probíhal život.

Co Vám chybělo?

Jídlo, sex, svoboda, alkohol. Pivo si občas dám, a říkal jsem si, že to vydržím. Nejsem alkoholik. Ale přijdou situace, kdyby si člověk třeba jen připil. Sex... Rodinný život. A pak to soukromí. Ze začátku jsme kamarádi, ale po třech měsících by se Vám chtělo zmizet. Aspoň na dvě hodiny být sám.

Řekl byste, že Vaše manželka rozumí tomu, jak se po návratu cítíte?

Já myslím, že jo.

I s tím začleněním?

Já myslím, že jo.

Řekl jste jí, že se cítíte navíc nebo tak?

Jo, to pochopila. Taky mi říkala, jak to vidí ona ze svého pohledu.

Existují doma témata, o kterých nemluvíte?

Vyloženě jako nějaký tabu to nemáme.

Povídáte si s ostatními kolegy o tom návratu domů? Jak oni zvládali tu situaci?

S kolegama... Ptáte se co doma, ale spíš v té veselé okrajové formě. Do života si nešťouráme. Spíš tak jako z vesela. Vážně bych tu asi s nikým nic neřešil.

Jak trávíte svůj volný čas a s kým?

No, tak volný čas. To je přesně to. Já volný čas trávím venku. Nesnáším tu nečinnost. Proto mě štvál ten únor. Nedalo se nic dělat. Jo, chvíli na počítači, nějaký film. Ale potřeboval bych to zabít jinak. Tu dovolenou jsem vysloveně proflákal, a to nemám rád. Vyhovovalo by mi se vrátit do práce a to volno mít až bude hezky, Nemusím tu zimní nečinnost.

Co pro Vás znamená rodina dnes?

No, přehodnotíte tu situaci, ty názory. Najednou si začnete uvědomovat, co by člověk dělal, kdyby se vrátil a nedopadlo to. Určitě je pro mě ta rodina teď ještě víc. Za ten půl rok se může stát cokoliv.

Kdybyste měl dát kolegovi, který poprvé odjíždí od rodiny na misi, nějakou radu ohledně rodiny. Jaká by byla?

Těžko poradit. Co chcete říct. Každý žije jinak. Nejlepší rada před odjezdem je, si to co nejvíc užít. Ta rodina Vám začne chybět. Hodně taky dělá to, že jste někde s dobrým kolektivem a že ta rodina doma někoho má.

Jak si představujete svoji budoucnost? Jaké máte plány?

No, plány. Mě se povedlo si ty plány zbourat. Chtěl jsem si dodělat školu a tak. Taky dítě. Ale koupil jsem dům. Takže to jde stranou. Nějaký opravy. To dítě bude muset počkat. A chci si doplnit vzdělání, než z té armády odejdu. Někam odjet, to asi zatím ne, ale nevím. Priority jsou klasický rodinný život. To jsou moje plány do budoucna.

HYNEK

Hned na začátek. Vy jste se teď vrátil z kolikáté mise?

Z první dlouhý. Předtím jsem byl měsíc a půl v Kosovu, ale to se nedá počítat.

Ted' jste se vrátil z Afghánistánu?

Ano.

Popište mi prosím, svoji rodinu než jste odjel na misi. Kdo ji tvoří, věk,...

Žena, dítě a pes. Ženě bude dvacetosm, klukovi budou čtyři, psa si nepamatuju.

Jak byste popsal svojí roli ve Vaší rodině?

Živitel. To je asi tak všechno.

Jenom?

No, manželka je na mateřský a někdo to musí podržet, takže co. Všechno to směřovalo k zajištění rodiny. Měli jsme hodně dluhů, pak přišlo stěhování a takovýhle... takže všechno bylo podmíněno těm penězům. V podstatě... A jinak samozřejmě milující otec.

Co pro Vás znamená rodina?

V podstatě všechno.

Můžete to trošku upřesnit?

Tak rodina. Mám syna. Tomu je vlastně podřízený všechno. Aby byl spokojený. Pak manželka, aby byla v klidu a pak to ostatní. Práce a to.

A kde jste vy?

Já?

Ano.

V práci.

A v rodině?

To nevím. To nějak nedokážu popsat. Ono je to těžký. Přes týden jsem v práci a na rodinu mám dva dny. Sobota, neděle.

Jakým způsobem byly řešeny obvyklé problémy v rámci rodiny, než jste odjel na misi?

Problémy? Většinou uraženým mlčením... My se s manželkou nehádáme. Takže to většinou nějak vyšumělo.

A když bylo třeba něco vyřešit? Nemyslím vztahové problémy, ale nějaké organizační.

No,... My jsme se většinou nějak dohodli na nějakým rozumným kompromisu. Manželka řeší něco jinak, já to řeším jinak, takže jsme to udělali zlatou střední cestou. Každý si k tomu něco řek a nějak rozumně jsme se dohodli.

A běžný chod domácnosti? Když se něco dělo, tak to zařizovala manželka?

Manželka většinou zařizuje takové ty běžné věci jako placení účtů a když je potřeba zařizovat něco na úřadech, protože já jsem pryč. Já se starám třeba o uklízení, když uděláme s malým nepořádek. Domácnost je vlastně na manželce, protože já jsem pryč.

To je vlastně součástí Vaší práce.

No, to jo.

Jakým způsobem byla Vaše rodina připravována na to, že odjedete na misi?

Z mé strany?

Z jakékoliv?

Z mé strany to vlastně bylo, že jedu do Afghánistánu.

To jste jim řekl?

No, jo.

Jen tak jste přišel domů...

No, malej z toho nemá rozum a manželce jsem řekl „holt, jedu do Afghánistánu“. Nebyla nadšená, to nikdo. Ale vytrhlo nám to trn z paty. Někdo tam jede kvůli zkušenostem nebo tak, ale já jel kvůli penězům.

A že byste si o tom povídali nějak víc...

Ona o tom ani nechtěla mluvit. Brala to, jakože je to moje práce.

Vaše manželka o tom nechtěla mluvit nebo vy jste o tom nechtěl mluvit?

Tak mě se o tom taky nechtělo moc mluvit. Shodli jsme se na tom, abychom smázli dluhy. Aby byl větší klid...

Takže když položím otázku : jaký byl důvod Všeho odjezdu na misi...

Samozřejmě peníze. Já se za to nestydím. Já bych jinak nejel.

Jak dalece byla Vaše rodina seznámena s tím, co Vás na misi čeká?

Tak v podstatě tam hraje roli televize. Pak to, co bylo v novinách. My jsme vlastně taky pořádně nevěděli, co tam budem dělat. I když tady se bavili o tom, jaká to bude válka...

Takže, než jste odjel, tak v podstatě nikdo neřekl Vaší rodině, co Vás tam čeká? Nebavili jste se o tom?

Ne. Jako takhle. Z mojí strany. Já jsem jim samozřejmě řekl, co tam asi budu dělat, ale je to nesmysl to nějak tajit. 99% věcí se dozvěděli z novin a z televize. Jo, bavili jsme se o tom, moc se jim to nelíbilo ale co se dá dělat.

Při vašem odjezdu. Co bylo pro Vás nejdůležitější v souvislosti s rodinou?

Zajistit všechno tak, aby tam měli co nejmíň starostí. To bylo nejdůležitější. Manželka sama doma s šestiletým klukem toho měla dost. Takže zařídit, aby mi neposílali nějaký kraviny z banky a rodiče, aby nechtěli něco řešit. Takže se to ubíralo v tomhle směru.

Tím jste mi vlastně odpověděl na mojí další otázku. Co všechno jste musel před svým odjezdem zařídit?

Dát auto do kupy. Obejít příbuzný, aby moc neotravovali. Měli ty tendence tam pořád jezdit a pomáhat, takže jsem jim říkal, že ne, že kdyby něco, tak žena zavolá. Pro mě vlastně běžný věci.

Vy jste odpíral pomoc? Rodina Vám chtěla pomoci a vy jste nechtěl.

No, oni pomáhají až moc.

Máte pocit?

Jo, až moc. Takže tohle jsem zařídil a jinak asi nic.

Jaká byla vaše představa ideálního odjezdu?

Ideální odjezd? Bez loučení. To by byl ideální odjezd.

V čem bylo loučení tak těžké?

Já ho nemám rád.

Z Vás se taky těžko páčí slova, chlape.

Já jsem takovej tichej kluk. Manželka to říká.

Jste introvert?

Jak kdy.

Jak často a jakým způsobem jste byl ve spojení s Vaší rodinou? V průběhu mise.

Telefon. Ze začátku jsem volal jednou denně. Pak míň. Přes ten telefon se toho stejně moc nepořeší. Navíc hovor byl omezený na deset minut. Takže pak do fronty a zas deset minut. Někdy, když to šlo, jsem volal i dvakrát denně.

Takže telefon byl jediné spojení s Vaší rodinou, které jste měl?

Jojo, jinak ještě mail. Sem tam poslat nějaké fotky a tím to končí.

Podílel jste se na řešení problémů s chodem rodiny? Pokud se nějaké vyskytly.

Když jsem byl venku? To jsem toho moc nepořešil, přes telefon a přes počítač. Manželka se většinou ptala, jestli může něco koupit, nebo kolik má ušetřeno. Takže tak. Ještě jsem musel na operaci s očima, ale to se vyřešilo doma a starala se o mě manželka. Ale jinak se nic zásadního nedělo.

Po dobu Vaší absence doma, když jste byl na misi, mohla vaše rodina požádat někoho o pomoc, pokud by to potřebovala?

No, určitě. I kdyby to nepotřebovali. Máme spoustu příbuzných. Babičky, prababičky, tetičky a každý chtěl hrozně pomáhat. Takže určitě.

Když jste byl na misi a rodina doma bez Vaší osobní podpory. Co by Vám nejvíce ulehčilo situaci na té misi v souvislosti s tou rodinou.

Dovolená. To by byla paráda. Dovolená by mi stejně ale vyšla 14 dní před odjezdem, ale to už by mě tam zpátky někdo nedostal. Takže fakt asi ta dovolená.

Co Vám nejvíce chybělo ze strany rodiny? Mimo teda osobní kontakt.

Osobní kontakt.

To jsem tušila. Ještě něco?

Taková ta pohoda, když člověk přijede domů. Nevím jak to popsat. Tady je člověk do čtyř, přijede domů a může se věnovat rodině, a čemu chce. Tady jste 24 hodin pořád v tom samým. To se pak projevilo, když mluvíte se synem nebo s manželkou.

Můžu se zeptat, jak se to promítalo do těch rozhovorů?

No, že třeba jsme si po pěti minutách neměli co říct. Probrali jsme to, co doma, tady o tom jsem nesměl mluvit, takže po pěti minutách bylo hotovo a neměli jsme co říct.

Chyběly tam ty společné prožitky.

No. Mě by to napadlo až za dlouho.

Povídal jste si s někým o své rodině, o svých pocitech, které máte na té misi, s někým?

Tak tam byly takový chvíle, kdy jsme se bavili o rodině. Ale jinak se řešili kraviny. Nikdo si to nechtěl připouštět. Ale jo, bavili jsme se. Sice ne tak často, jak by si někteří lidé mysleli, ale jo.

Vy jste se bavil s někým? Přímou vy a o svých pocitech.

Ne.

Ani s kaplanem ani s psycholožkou?

Vůbec.

Ani Vás to nenapadlo?

Tak kaplan pro mě není důležitější. A paní psycholožka měla s veškerými starostmi dost se štábem, takže kdo by ji otravoval.

Vždyť je tam pro Vás.

No jo, ale byla daleko.

A kdyby byla blízko, tak byste si s ní povídal?

Asi ne.

A nějaký blízký kamarád? Spolupracovník, kterému jste mohl všechno říct, tam byl?

Já se moc nebavil s lidmi od nás. Lidé z práce, který znám, nejeli. Takže jsem se bavil s ostřelovačema, ale než je člověk pozná. A když to řeknu jednomu, tak to jede dál.

Potěšila Vás v průběhu mise nějaká zpráva, událost od rodiny?

Jakože by mě něco překvapilo? Hodně mě potěšilo, že mladší začal jezdit na kole, který dostal k Vánocům. Jinak mě nic moc nepotěšilo.

A drobně radosti?

Že našli psa, kterej utekl. A pak ho našli podruhé. Ale jinak asi fakt nic. Každý telefon domů udělá radost.

Byl jste připravován na návrat do rodiny?

Jako armádou?

Nebo někým jiným na misi.

Řekli nám, že to nebude jednoduchý, což bylo asi tak všechno. A tak nějak jsme to věděli sami. Možnost byla si s někým promluvit, ale že by někdo chtěl na tohle téma se bavit...

Nechtěl se bavit kdo? Vojáci?

No, my vojáci jsme měli jiné starosti. Už jsme chtěli jet. Byly asi dvě sezení s psycholožkou, ale my už jsme to nevnímali. Řešili jsme jiné věci. Snažili se nám to vysvětlit, ale nikdo to nevnímal. Počítali s tím, že už tam většina lidí byla.

Jak jste si představoval návrat domů a lišila se nějak skutečnost od Vašich představ?

No, určitě.

Povídejte. Aspoň trochu.

Já si to představoval úplně jinak.

Jak?

Prostě jinak. Nikdo nečekal, že budou vítat hrdinu. Chtěl jsem klid, že budu nějakou chvíli s manželkou, pak si vezmem kluka domů a dopadlo to jinak. Byla to asi moje chyba. Já jsem přijel domů zarostlej, mladej mě hned nepoznal. Manželka to špatně nesla. Pomalu si zvyká, že jsem doma. Že nemusí řešit tolik věcí. Já jsem si nepředstavoval, že ten návrat bude ideální.

Bylo to úplně jiné, než když jste se vrátil z toho Kosova?

Určitě. Protože když jsem se vrátil z Kosova, tak jsme ještě neměli kluka. Vlastně už byl, ale ještě z toho neměl rozum. Teď už je větší, pořád se ptá, kde jsem byl, co jsem dělal.

A sblížování s manželkou bylo taky těžší?

Ne to ne. Teď je to opravdu takový divný. Musíme si zase zvyknout. Se v tom nevyznám.

Změnilo se Vaše postavení v rodině po vašem návratu?

Ne, to ne. Myslím, že ne. Vklouznul jsem do toho civilního života, pořešilo se, co bylo třeba a už je to ten stereotyp, co před tím. Manželce to nevyhovuje, mě taky ne a musíme z toho najít nějak cestu ven.

A v čem Vám to nevyhovuje?

Je to pořád to samý a člověk se začíná nudit. Dělali jsme spolu pořád nějaký věci, protože jsme neměli tolik starostí. Pro ni je třeba strašně těžký jít se mnou někam ven.

Kam?

Nevím, za lidma. Přišel jsem o spoustu známých, takže chodíme za lidma, který znala ona, jenže ty mi nějak neseďí.

Jaká byla Vaše vzájemná komunikace s manželkou po návratu domů?

No, nic moc jako. Přišlo mi, že chce být sama, aby si na to zvykla. Pořád někam jezdila, za mámou a tak. To jsem nesledoval. Dlouho jsme si říkali ty obyčejný věci. Že bychom si říkali, co se dělo to ne. Co se dělo v Afghánistánu to mi přišlo, že se o tom ani nechce bavit. Nějak nám vázla komunikace.

A ona Vám? Co dělala celou dobu, jak se jim dařilo.

Jo, to jo. O tom jsme se bavili. Mě to zajímalo, takže jsem se pořád ptal, ptal a ptal. Ale pak mi přišlo, že jí tím otravuju, takže jsem se přestal ptát. Teď zase se spolu bavíme, ale někdy to drhne.

Vy už jste mi trochu odpověděl, nicméně se zeptám znova. Jaká byla reakce Vašeho syna, když jste přijel domů? Jak je to dnes?

Otevřel jsem dveře, když přišel. Byl u prababičky a přišel s manželkou. Tak přišel, já jsem řekl „čau“ a on říká „kde je táta“. (Pláč).

U těch dětí je to těžké, protože není ten kontakt. Pro Vás to muselo být o to těžší. Dnes je to lepší? Oživil jste vzpomínky, hraje si?

Ted' už je to lepší v tom, že jsem s ním doma. I manželce je to líto, že s ním není tak často.

Vy jste říkal, že jste si s ním i povídal, když jste byl na misi?

Jo, to on je komunikativní. Dokonce mi řekl, že má i kočku.

Cože má?

Kočku.

No, vidíte. Čtyřnohou nebo dvounohou?

Dvounohou. Přijde mi, že manželce vadí, že na ní není tak závislej jako, když jsem byl pryč.

Asi je to bolestný pro oba.

Ono se to srovná.

Povídáte si o tom společně?

Musíme být naladěný na stejnou vlnu. Někdy nemá náladu ona, někdy já. Ale vůle tam je.

Vy jste doma krátce, takže je to pochopitelný. Byl jste dlouho pryč.

No, až moc dlouho.

Jste schopní komunikovat?

To jo.

Co pro Vás bylo po návratu nejtěžší?

To odcizení s manželkou. To se dost těžko popisuje. Ona odjela na víkend s tím, že chce být sama. Jsem byl půl roku pryč, jsem čtrnáct dní doma a ona chce být sama. Tak jsem myslel, že je to mnou. Pak Vás přepadnou ty myšlenky „ty vole ona někoho má“ a tím se člověk zaobírá místo, aby spal. Ona pak přijede, tak kde byla a člověk nechce vyzvídat, protože pak vypadá jako paranoidní blázen. Je lepší se normálně zeptat. Ale je výhoda, že pak máme víkend s mladým pro sebe. Je zvyklý na mámu.

Co by Vám nejvíce pomohlo při tom návratu do rodinného prostředí?

Dlouhá dovolená úplně někde pryč?

S celou rodinou? To nemůžete navrhnout?

To můžu, ale nemám nárok. Až v lednu, nemám čas.

A teď, když jste se vrátil?

To by asi nebylo dobrý. Manželce pomohla ta rodina, máma a kamarádky. Odvézt mladýho, to by taky nebylo dobrý.

A co by Vám tedy pomohlo, abyste se vy cítil lépe?

Já? Tak já bych potřeboval do lesa, tam si ožrat hubu a být tam tak dva dny. A jako rodina? Asi jet někam na víkend. Ono to moc nešlo. Plácáme se v bytě a zase to nabírá ten stereotyp.

Vy nemáte koníčky, které by Vás spojovali?

Máme. Manželka ty motorky. Teď máme nový. Děláme si společně zbroják, to je paráda.

Můžete doma s někým hovořit o Vašich zážitcích z mise?

O jakých zážitcích? Jak jsem to viděl nebo jak jsem to cítil?

O všem.

Já jsem se o tom po návratu nechtěl bavit. Ono ani nebylo o čem. Hodně lidí se ptalo „kolik lidí si zabil?“ tak to neřeším. Jestli jsou tak vychovaní. To ty zprávy. Pár známých zajímá armáda, tak těm jsem něco řekl, ale to se taky vyčerpá. Co jim mám říkat?

Takže se s nikým nebavíte na toto téma?

Ne.

Řekl byste, že vaše manželka rozumí tomu, jak se po návratu z mise cítíte?

Ani ne. Na jednu stranu to asi chápe, že to není jednoduchý. Na druhou stranu asi neví jak moc složitý to je.

Existují témata, o kterých nemluvíte?

Doma?

Ano.

Teď nebo předtím?

Teď.

O sexu, páč ho neprovozujeme.

To je docela důležitá součást manželství. Nebavíte se o tom.

Bavíme se o tom, ale... Manželka řekla, že si potřebuje zvyknout na to, že jsem doma. Jo, po návratu jsme spolu spali, ale nebylo to o ničem. Přišlo mi to jako z povinnosti. Nedalo to nic ani jednomu ani druhému.

Povídáte si s ostatními kolegy o svých návratech domů? Konfrontujete svoje poznatky z rodin?

Ne. My jsme se sešli až tenhle týden. Je slezina příští týden, ale na to já nemám náladu.

S kým řešíte tyhle svoje starosti?

Já? S nikým.

To je těžký.

Nevím... Neznám lidi se kterýma se o tom bavit. Jeden je zavřenej a druhej se odstěhoval a hledat nový lidi mě nabaví.

A v rámci tady vojáků nemáte nikoho?

Ale to jo. Jsou tu kamarádi.

Ale toho důvěrného kamaráda, kterému se můžete svěřit?

Jsou tu lidi, kterým svěřím hodně, ale stejně si vždycky něco nechám pro sebe.

Jak trávíte svůj volný čas? A s kým?

V 99% s rodinou, teda se synem.

Co spolu děláte?

Jdem na fotbal a tak. Ale teď jsme nemohli nic.

A co děláte, když nemůžete nic?

Dost často musím číst, dost často musím ošetřovat zvířátka. Takový ty běžný dětský hry. Nebo se učí. Čísla, písmena.

Co pro Vás znamená rodina dneska?

Všechno. Všechno.

Kdybyste měl dát kolegovi, který jede poprvé na misi od rodiny nějakou radu. Jak by zněla?

Pokud nemusíš, tak to nedělej.

Jak si představujete svoji budoucnost? A jaké máte plány?

Tak já to dělím na krátkodobý, střednědobý a dlouhodobý. Krátkodobý je ten zbroják, pak jsem slíbil manželce, že si skočí padákem, začal jsem řídit auto. Střednědobý plán dodělat školu, protože v armádě nebudu věčně. A ten dlouhodobý vychovat syna. A to je asi všechno. Třeba to vyjde.

Mockrát Vám děkuji a držím palce.

IVAN

Můžete mi říct, kolikátá je to mise, ze které jste se teď vrátil?

Osmá.

Vy jste cestovatel. Vy už to máte všechno zažité. Možná Vám ty dotazy budou připadat zcestné.

Nevadí, já se vžiju do role začátečníka.

Popište mi, prosím svoji rodinu před odjezdem na misi. Kdo ji tvoří, věk...

Tak určitě rodiče, padesátšedm let otec a padesátjedna matka. V současné době jsou nějakých deset let rozvedení. Pak dvě setry, jedna třicet dva a druhá dvacet sedm. A přítelkyně. Dvacet dva. Tak to je moje rodina.

Žijete všichni pohromadě?

Ne, to ne. Jedna sestra bydlí a pracuje v Praze, druhá pracuje a bydlí tady v Chrudimi.

Otec je na Moravě, matka na Vysočině. Moje přítelkyně taky na Moravě a vidíme se o víkendech. Studuje vysokou školu, takže když má nějaký čas, tak je tady se mnou přes týden.

A vy bydlíte sám?

Tady bydlím sám.

Tak to máte těžší než kolegové, kteří mají kompaktní rodinu v jednom místě.

Já jsem cestovatel se vším všudy.

Jak byste popsal svoji roli v rodině?

Svoji roli. No,... Asi takový, jak bych to řekl. Vrba. Každý mi něco řekne, něco jo. Taková vrba, vyslechnu si od každého, co ho trápí, v rodině a to je asi všechno. Kdysi jsem se to snažil řešit, když ten rozvod byl čerstvý. Teď to nechávám být, vyslechnu to a neřeším.

Vy máte svojí vrbu?

Já? Ani ne. Nemám, nemám.

Co pro Vás rodina znamená?

Co pro mě znamená. Mám to vzít jako základ spolčenosti?

Jak chcete. Když se řekne rodina, co se Vám vybaví? Co je pro Vás?

Nejbližší. Mí nejbližší. Otázka je, koho do té rodiny považuju. To je moje biologická rodina a pak ty kluci tady. S nima jsem dejme tomu deset let, máme za sebou několik misí, dvacet čtyři hodin denně spolu trávíme na cvičeních, nějakou dobu v kasárnách, pak na misích, projdeme spolu krizový situace, stresový situace. Já si myslím, že po tak dlouhý době tam ani není čas na nějakou přetvářku, kdo je kamarád a kdo není. V podstatě se z nás stala rodina. Jo, to by mohli být moje vrby. Když se něco stane, tak to tady řešíme s klukama. To bych považoval za svoji rodinu.

Jakým způsobem řešíte obvyklé problémy?

Co myslíte obvyklý problémy?

Může to být cokoliv. Vztahy, organizační problémy. Jakýkoliv problém, který se naskytne v životě. S kým a jak to řešíte?

Takže problém. Existenční problémy, co se týče auta, tak se snažím řešit věci nějak konstruktivně, udělám si plán a řeším to, co k tomu potřebuju. Dám si to dokupy, vím, koho budu potřebovat tak ho oslovím. A vztahový problémy tam je to trošku složitý. To nezáleží čistě jen na jednom člověku. Je třeba to řešit, ale jen ty, kterých se to týká. My jsme s přítelkyní čtyři roky a zatím žádný velký problémy nebyly. Myslím si, že máme... Nemáme problémy, skoro žádný. No, nemáme. Neřešíme nic. Teď řešíme... Ona bude dělat bakalářku, tak jí nechávám, ať se učí. S tím problém nemám.

Jakým způsobem byla Vaše rodina připravena na Váš odjezd na misi?

Tak mamka ta to obrečí vždycky, tři dny je ve stresu. Když se zmíním, že pojedu tak, týden nespí. Když odjíždím, tak je v klidu. A během mise, když jí dávám nějaký zprávy, tak je v klidu. A taťka, to je pohodář od přírody, tak to nějak to. Vnitřně to možná prožívá, ale vždycky mi řekne, ať se vrátím v pořádku. Ségry to je to stejný. A přítelkyně si taky pobere. Ten cyklus, co se týče sester a rodičů, to je zajetý. To se prostě nemění. Takže takový normální průběh.

Jaký byl důvod vašeho odjezdu na misi?

Důvody? To bylo trošku složitější. Já už jsem nechtěl, ale vztahy na rotě mě donutily k tomu, abych jel. Asi tady vyhrála tahle rodina než přítelkyně. Jo, prostě jsem se domluvil s klukama, že pojedu. A taky tady nastoupil nový velitel roty, takže jsem cítil takovou menší povinnost mu s tím pomoci, protože jsem odjížděl jako zástupce velitele.

A předtím?

Tak dobrodružství, peníze a nic jinýho tam člověk hledat nemůže.

Osmá mise to je hodně. Tam musí být nějaká sakra motivace, něco co Vás tam žene.

Ted' jsem se vrátil a už nikdy.

Ale za půl roku?

Zrovna jsem nad tím včera na záchodě přemýšlel, že bych ještě jel. Ale ne. Potřebuju dokončit školu. Ale je tam něco co tam člověka táhne. Je to jiný styl života, takový... Jsem na něj zvyklý, přirozenější, lepší. Ale to je jen můj pocit.

Jak dalece byla vaše rodina seznámena s tím, co na těch misích budete dělat?

Moje rodina? Tak asi nijak. Já jim to neříkal.

Vůbec jim neříkáte, co Vás čeká? Oni se neptají?

Ale to jo. Ať jsem byl na kterékoliv misi nebo cvičení. Ale já si myslím, že člověk, který tady nepracuje nebo tomu nerozumí, tak... Nemá ani smysl ho do toho nějak zainteresoávat. On to stejně nepochopí. Můžu mu říct, že jsme jezdili ven, dělali jsme patrolu, ale konkrétní situace ne. To ani nemá cenu.

Zkoušel jste to nebo jste se setkal s nepochopením?

Já to vnímám tak, že by to nepochopili, je to hrozně složitý. To bych začal, po dvou dnech bych skončil a koukali by na mě s otevřenou hubou s prominutím. Když tady nepracují, neznají to. Musí v té komunitě žít, aby pochopil, o co tam jde. Nepřipravoval jsem je. Řekl jsem jen, že jedu do mise tam a tam, na té a té pozici a to je všechno.

Ani Vaše přítelkyně netuší, co tam děláte?

Ne, ani ta ne. Je to vlastně lepší, když netuší.

Co všechno jste musel zařídit v souvislosti s rodinou, než jste odjel na misi?

Rozloučit se. Objet celou tu rodinu, jak je rozvětvená. Ideálně u nich přespat, popovídat si a rozloučit se. To bylo asi nejdůležitější. To jsem se snažil dělat před každou misí. A to samý bylo vlastně i po návratu.

Co bylo při odjezdu pro Vás nejdůležitější v souvislosti s rodinou?

To rozloučení a jinak asi nic. Oni i já to bereme... Ono, když to spočítám tak jsem každý dva roky pryč. Zajímalo mě jen to rozloučení, abych je viděl osobně. Aby to rozloučení proběhlo v klidu, posedět, žádný stres.

Jaká byla Vaše představa ideálního odjezdu?

Asi ten ideální odjezd si udělám podle sebe. Žádný stresy. Dobře, osmá mise to byl klídek. Když to vrátím zpátky těch dvanáct let. To jsem byl zase mladej a nažhavenej. To jsem nic neřekl. Chtěl jsem jet jedu, sedl jsem na letadlo, takže tak. Ted' už je to takový normální.

Možná tím, že jste svobodný, tak to máte jednodušší v tomto směru.

No, to asi jo.

Ale zase rodiče.

Když jsem odjížděl na předposlední misi, tak jsem měl přítelkyni. Předtím jsem měl jinou. Tohle byla její druhá mise se mnou. Byla tady, já jsem ve čtyři nebo v pět odcházel do kasína a to mě dostala. Spustila takový brek. To jsem v životě neviděl. To bylo fakt od srdce. Tenkrát mě to dostalo, tak jsem jí to zakázal. Tenhle odjezd byl takový rychlý, že na to ani nebyl čas. Ale ten brek. To mě dostalo.

Jak často a jakým způsobem jste byl ve spojení s rodinou?

S přítelkyní, téměř, když jsem byl na základně, tak jsem jí deset až patnáct minut denně volal. Nebo potom vlastně prostřednictvím internetu každý den. S rodičema jednou týdně. Smskou, telefon jsem si šetřil na přítelkyni, ale taky jsem jim občas zavolaal. A sestry, Hanka, ta co bydlí tady, mi vybírala poštu, tak jsme byli v kontaktu, jako co je potřeba zaplatit a tak. A s druhou sestrou, ta mi pomáhá při studiu, takže s tou jsem byl v kontaktu přes net ohledně studijních věcí. Byli jsme v kontaktu docela často. Zprávy ode mě měli, snažil jsem se být v kontaktu.

Podílel jste se nějak na řešení problémů s chodem rodiny? Pokud se nějaké vyskytly.

A jak?

Během mise?

Ano.

Vůbec. Vůbec nic se nestalo. Nic jsme neřešili, žádný rodinný problém. Jo,... Mamce umřel pejsek, tak to jsme řešili.

Tak to je smutný. Tragédie, to je jako člen rodiny.

No, tragédie to byla velká. Tak jsem si to vyslechl a dobrý (smích).

Vy jste říkal, že jste vrba. Takže jako oporu Vás postrádali. Mohli se obrátit na někoho, když vy nejste v republice, jste na misi, když potřebují pomoc?

No, vzhledem k tomu, jak jsou takhle rozsázení po republice tak asi se mohli obracet na lidi v jejich okolí. Oni jsou na dva tábory. Jedna ségra mamka, druhá ségra taťka. A já jsem tak napohodu.

Ta další otázka s tím souvisí. Když jste na misi a Vaše rodina bez Vaší podpory osobní. Co by Vám nejvíce ulehčilo situaci na té misi? V souvislosti s rodinou. Abyste věděl, že je o ně postaráno.

Já nevím. Já to nemusím takhle řešit. Asi jediný co mě zajímá, jestli jsou v pořádku. Jasně, kdyby se něco stalo tak by mě to rozhodilo. Zdravotně jsou všichni v pořádku a ještě dlouho budou. Taťka je sportovec, mamka taky. Takže to zdraví mě tak nejvíc zajímá, i ve vztahu ke mně. Bez toho to nejde.

Co Vám nejvíce chybělo ze strany rodiny? Mimo teda osobní kontakt samozřejmě.

Ze strany rodiny celkem nic. Kromě přítelkyně, že jsem jí nemohl pořádně obejmout. Víím, že jsou v pořádku, že mě mají rádi a to mi vlastně stačí. A je to vzájemný. Když se vidíme, je to super.

Povídal jste si o své rodině o svých pocitech, které v souvislosti s ní máte, s někým na té misi?

Tak mi to řešíme tak jako globálně. Kdo má problém tak to řekne a my to pak vyřešíme.

Jako, že si tam všichni hromadně sednete...?

Ne, to ne. Tak ne. Skupinka jde na jídlo, tam se to nadhodí, proberem to. Nemocný děti, nevěrná přítelkyně, manželka zlobila, ... Tak jsme se o tom bavili takovým spíš oznamovacím způsobem.

A co vy? Já se neptám na Vaše kolegy.

Já jsem bez problému. I ta rodina ví, že mě nemá otravovat s prkotinama a nechává mě v klidu.

A když jste měl nějaký osobní pocity. Máte je tam komu svěřit? V souvislosti s přítelkyní třeba.

To určitě mám. Řešil bych to a víím, že s těma klukama můžu.

I s kaplanem a s psychologem? Nebo jenom s klukama?

No, to je otázka. S kaplanem možná jo. Už s náma byl podruhý a znám ho. S ním jsem řešil existenční problémy, to co mě v misi trápilo nebo tak. Takže s ním jsem řešil věci, ve vztahu co šlo od kluků přeze mě. Sedli jsme si, popovídali. On je taky moravák, takže jsme si popovídali v klidu.

Za psychologem byste nešel?

Nevím. Záleží, jaký by to byl psycholog, ta naše psycholožka... Za první je to ženská, nic proti. A byla poprvé v misi, neznal jsem jí. Možná, kdybych měl ohromný problém. Ale mně stačil kaplan.

Potěšila Vás v průběhu mise nějaká událost nebo zpráva ze strany rodiny?

Potěšila. Každý telefon s mladou byl příjemný. Jinak spíš... Já emocionálně nějak nejsem. Spíš by mě dostalo, kdyby byl problém. To by mě dostalo víc než, třeba kdyby sestra měla nějaký úspěch v práci. Mám radost, dobrý pocit, ale nedávám to najevo.

Byl jste připravován na návrat do rodiny někým?

Sám sebou za tu dobu.

Když si třeba vzpomenete poprvé. Jaký to bylo?

První odlet si pamatuju, ale zpátky si to nepamatuju.

Dobře. Připravoval Vás na těch misích někdo, že jedete domů?

Nene, vůbec. Radost, těšil jsem se, ale nikdo mě nepřipravoval. Jo, kaplan tam byl, možná i psycholog. Ale byli jsme bokem na malé základně. Nevnímám to tak. A nevybavuju si, že by nás někdo připravoval.

A teď'?

Ted' už to nepotřebuju.

Ani jste to nezaregistroval.

Ne ne.

Jak jste si představoval návrat domů? A lišila se Vaše představa od skutečnosti?

No,... Asi Vám zase nabourám systém. Potřeboval jsem se vrátit na zkouškový. Datumy odletu se dost měnily a já měl termín. Takže jak jsem si to naplánoval a tak to vyšlo. Co jsem chtěl, to vyšlo.

Vy jste přiletěl se skupinou nebo jste měl nějaký zvláštní odlet?

Odletěli jsme jako skupina, nic zvláštního. Už když jsem tam letěl, tak jsem věděl, kdy se potřebuju vrátit. Takže já věděl, že se vrátím za půl roku. Všechno jsem si předpřipravil a snažil jsem se, aby to klaplo. Naučil jsem se hodně plánovat.

Změnilo se vaše postavení v rodině po Vašem návratu?

Ne.

Nastoupíte na své místo a je to.

No, tak nějak.

Jaká byla Vaše vzájemná komunikace s přítelkyní, když jste se vrátil domů?

No, tak. Tady to bylo trochu... Asi jsem byl trochu vykořeněný. První den super, ale pořád jsem to nebyl já. Za pár dní jsem jí začal registrovat. Uvědomil jsem si, že jí miluju a tak. Nějak jsem se nemohl nahodit. Vadily mi davy, tak jsem byl zalezlej doma. Ona poznala,

že to není ono. Ptala se mě, jestli jí ještě chci. Tři dny to trvalo, než jsem se hodil do starých kolejí.

Co pro Vás bylo při návratu nejtěžší?

Zvykat si tady na ten svět. To je asi nejtěžší po půl roce, když žijete v úplně jiném světě. To se těžko vysvětluje. Půlroku jste odkázán jeden na druhýho. Tady se řeší třeba bulvár, to tam odpadá. Člověk je přirozenější. Pak se vrátíte... A člověk trochu nechytá ten stres. Že třeba potřebujete peníze, abyste se najedl. Prostě ten návrat mezi lidi. Přechod do normálního život byl složitější.

Co by Vám nejvíce pomohlo při tom návratu zpět domů?

Tak to sám nevím co by mi pomohlo. Nevím, fakt. Asi volno. Dostatek volna a s tím vším se nějak plynule sám zvyknout. Nenásilnou formou si zvyknout.

A to volno je z Vašeho pohledu krátké?

Pět dnů je ze zákona a já měl nějakou starou dovolenou. Nemůžu si stěžovat. Jednou se nám stalo, že jsem šel po třech dnech do práce. Velitel, ale tyhle věci chápe. Bylo to takový volnější. Chce to volno, mít klid, sám se připravit. I v práci by to chtělo pozvolnější režim.

Můžete doma vyprávět o svých zážitcích z mise?

Já o tom nemluví. Jo, zážitky... Není to tak, že bych přišel a všem to povídal. Takový řečník nejsem, když je nějaká situace tak se vracím k nějakým zábavným situacím. To velice rád.

A ty těžší?

Ty těžší. No, to jsem nikdy... Nemluvil jsem o tom.

Řekl byste, že Vaše přítelkyně rozumí tomu, jak se po návratu cítíte?

Ona je vnímavá holka. Já si myslím, že jo. Proto jsem si jí vybral. Myslím si, že mi rozumí. Komunikace na tohle téma. Řekl jsem jí jaký to je, co čekat a co ne. A že je to někdy těžký. Bere to, takže v poho.

Existují témata, o kterých nemluvíte?

Určitě. Právě nějaký krizovější a stresovější situace v misích.

V civilním životě?

To vůbec. S klukama jsme si šli po návratu sednout. Ale řešili jsme zábavný věci, ale nic krizového.

Pokud nejde o věci z mise, ale něco osobního. O tom se bavíte doma? S přítelkyní.

Jo, když nás něco trápí. Ale nás skoro nic netrápí.

Povídáte si s ostatními kolegy tady v kasárnách o návratech domů?

Jo, to jsme probrali, jak se kluci vraceli. Druhý den jsme se viděli a sdělovali jsme si pocity.

Vzájemná podpora?

Jojo.

Jak trávíte svůj volný čas?

Sportem a vzděláváním. Sport s klukama z práce. Moje přítelkyně je taky do sportu, ale já sportuju na jiné úrovni.

Co děláte za sport?

Kolo, plavu, brusle, všechno. Jelikož jsem na fakultě spotovných studií tak všechno. V zimě hokej, lyže, běžky a v létě jsou to seskoky z letadla, kolo, plavání. Zaběhat si jdu, do posilovny si zajdu. Nebráním se ničemu. Já musím mít pohyb.

Co pro Vás znamená rodina dnes, když se vrátíte domů?

Dnes? Pořád to stejný. Moji nejbližší. Můžu se na ně obrátit, když mám problém, ale já to nedělám. S mladou to řešíme, ale to jsou takový nedůležitý prkotiny. Lidi asi řeší složitější situace. Pokud přežijete někde v misi, tak jsou ty problémy někde jinde. Já problém nemám, nejde mi o život. Já jsem spokojenej šťastnej člověk.

Kdybyste měl dát kolegovi, který poprvé odjíždí na misi od rodiny, nějakou radu.

Jak by zněla?

No,... Tss. Od rodiny? Já nevím, co bych jim říkal. Hlavně, aby se z toho nepo... Fakt nevím, co bych jim řekl. Vím, že to přijde. Asi se je budu snažit po odborné stránce co nejlépe. A osobní věci. Aby si to doma zařídili, aby to zvládli. Třeba na to jednou přijdu, ale teď fakt nevím.

Jak si představujete budoucnost? Jaké máte plány?

No, tak to mám zcela jasný plány. Takže dokončím školu v příštím roce. Pak bych měl ukončit závazek v armádě, a když to vyjde, tak bych chtěl být učitelem na základní škole.

Vy se svými zkušenostmi odejdete z armády?

Je potřeba vychovávat, podchytit to hned v začátcích ten vývoj.

Není to škoda, že armádu opouštějí lidi, kteří mají zkušenosti? Už toho máte dost a chcete žít normální život?

Mě spíš dráždí ta byrokracie. Na vedoucí místa se dostávají neschopní lidi a já s nima nedokážu pracovat. Někdy jsou lidi na vysokých místech fakt hloupí a já se s nima hádat nechci.

Takže nejste vyhořelý nebo tak?

Ne, to ne. Mě by bavilo cvičit ty kluky, ale já už na to nemám. Ten systém, zbytečné dostávání lidí do stresu. Nechci to. Na orientáku v lese jsem byl šťastný jak želva (smích).

Příloha č. 10

JAN

Na začátek. Z kolikáté mise jste se vrátil?

Delší to byla první.

Můžete mi popsat svoji rodinu, než jste odjel na misi? Kdo ji tvoří, věk...

Brácha o dva roky starší, takže třicet. Maminka s tátou, babičky dvě, děda, teta a manželka.

A vy bydlíte sám nebo s celou rodinou takhle pohromadě?

Nejdřív jsem bydlel u rodiny a potom vlastně s manželkou.

Děti máte?

Ne.

Jak byste popsal svoji roli v rodině?

V jakém slova smyslu?

Jak se v ní cítíte? Kde si myslíte, že jste?

Cítím se dobře. Jak mě vnímají? Jako syna, kterého mají rádi.

Co pro Vás rodina znamená?

Zázemí. Vlastně lidi, který mám rád. Že mě podrží, člověk se jim může svěřovat.

Když máte nějaké problémy v rodině nebo s manželkou, jakým způsobem je obvykle řešíte?

Debatou. Rozhovor.

A když je třeba něco zařídit? Kdo je iniciátorem?

Tak záleží v jakým směru?

Běžný provoz.

Tak společně. Napřed si člověk stačí sám, ale společné záležitosti společně.

Jakým způsobem byla Vaše rodina připravována na Váš odjezd na misi?

Připravována byla tak, že jsem jí to řekl dva měsíce dopředu.

Že pojedete.

No jo.

To bylo všechno? Víc jste se o tom nebavili?

Jo tojo. Řekl jsem jim kam jedu, co tam budu dělat., náplň práce. Řekl jsem jim to až později. Nechtěl jsem je zatěžovat. Ale něco o zázemí, o spojení a tak.

Mimo té informace, že odjízďte. Tak se s Vámi nikdo nebavil? Nikdo vás nepřipravoval?

Jako myslíte...

Ze strany armády? Že by pečovali o rodiny vojáků.

Ne, tak to určitě ne.

Jaký byl důvod Vašeho odjezdu na misi?

V první řadě je to moje práce a člověk tam získá nové zkušenosti. A zadarmo by tam člověk taky nejel.

Ještě něco?

Chtěl jsem jet s tou partou. Dobře spolu vycházíme, to hrálo roli.

Jak dalece byla vaše rodina seznámena s tím, co budete na misi dělat? Jaká bude náplň Vaší činnosti.

Byla seznámena s tím, co jsem věděl já. Co jsem věděl, to jsem jim řekl.

Ty informace jste měl od velení armády nebo od kolegů?

Většinou nám to předávali ti, co tam byli před náma. Bylo sezení a pak od našeho velitele, ten nám předával informace. Měli jsme přednášky, fotky. Spolupráce.

A doma jste řekl všechno?

No,... To co jsem uznal za vhodné.

Co všechno jste musel zařídit před Vaším odjezdem na misi v souvislosti s vaší rodinou, abyste odjízdel klidně?

Víceméně nic, kromě takových těch trvalých příkazů, složenky, aby se platily. Nahlásit bance, že tu nebudu, ale jinak nic. Jo a plnou moc měla manželka. Aby to mohla řešit.

Co bylo při odjezdu pro Vás nejdůležitější v souvislosti s rodinou?

Nejdůležitější. No, aby to brali tak, jak to bude. Aby nebyli ve stresu. Aby byli víc v realitě a brali to, že to bude v pohodě.

Jaká byla Vaše představa ideálního odjezdu? Jak jste si to představoval?

No, říkal jsem, že se ozvu, ale rodiče to brali v pohodě. Jen manželka. Ale jinak nastal nějaký problém. Víceméně se to podařilo.

Jak často jste byl ve spojení se svojí rodinou a jakým způsobem?

Buď přes internet, nebo přes telefon. Každý den, když jsem je chytil.

Manželce každý den?

Manželce, rodičům i bráchovi. Někdo to nešlo každý den, protože tam byla fronta na ten telefon. Ale zase to šlo přes e mail. Podle času. Kde kdo byl. Časové pásmo, my měli zaměstnání nebo tak. Ale každý dne se dalo zavolat nebo napsat mail.

Podílel jste se na řešení problémů s chodem rodiny, pokud se nějaké vyskytly?

Nevěděl jsem o ničem. Akorát, že mi umřel dědeček, ale to už bylo před koncem, a co na tom chcete řešit?

A nějaké organizační věci spojené s tím úmrtím nebo něco...

To všechno rodiče. Já bych stejně moc nemohl.

Po dobu Vaší absence doma, když by Vaše rodina potřebovala nějakou pomoc.

Mohla se na někoho obrátit?

Pomoc v jakém slova smyslu?

V jakémkoliv smyslu. Že se třeba něco stalo, že je potřeba pomoc, at' psychická nebo organizační. Kdyby manželka cokoliv potřebovala... ?

Na rodiče nebo na bratra. Vlastně na celou tu rodinu.

Když jste byl na misi a rodina bez Vás, tak co by Vám nejvíce ulehčilo situaci na té misi, v souvislosti s tou rodinou?

Tak tam pomohlo to, že jsem se dostali k telefonu nebo k internetu. Třeba, když jsme byli v tom Kosovu, tak tam nebyl internet vůbec. Takže to hondě pomůže, když je člověk v kontaktu s tou rodinou každý den, nebo když potřebuje. Dalo se tam komunikovat i přes webku, tohle byla určitě velká výhoda. Že se to rozšířilo.

Takže tím jste byl klidnější.

Jo, to jo.

Co Vám tam nejvíce chybělo ze strany rodiny? Mimo tedy ten osobní kontakt s manželkou.

Přes ten telefon, když jste v kontaktu. Nebo přes tu webku, takže si to člověk nepřipouští. Navíc tam s klukama byla zábava, takže nám to uteklo. Nevím jak jim tady doma, ale my jsme si zábavu vždycky našli. Mezi lidma, pořád je tam co dělat. Mně se tam docela líbilo.

Povídal jste si o své rodině, o svých pocitech v souvislosti se svou rodinou, které máte s někým na té misi?

No, s kámošema co znají bráchu. Když je znají tak jo.

A nějak do hloubky, že se Vám třeba stýská, jste jít mohl?

Jo, to jo.

A dělal jste to?

Ne.

A obrátil jste se třeba na kaplana nebo na psychologa?

Kdybych měl problémy tak určitě ano. Ale spojení bylo pořád, takže jsem neměl důvod.

Kdyby nastal nějaký problém, který bych nemohl řešit, tak asi jo.

Potěšila Vás v průběhu mise nějaká zpráva nebo událost do rodiny?

Už jen to, že vzali telefon a pokecali jsme si.

Takže kontakt s tou rodinou?

Jo, to určitě.

Mimo to tam nic nebylo?

Ono se nic nějak extra nedělo.

Byl jste připravován na návrat zpět do rodiny?

Ze strany velení?

Ano. Ze strany armády, velení. Jestli Vás nějak připravovali na návrat domů.

Jednou tam byla psycholožka. Ale do hloubky jsme to nějak nebrali. Jen, když lidi něco chtěli.

Máte pocit, že Vám to pomohlo?

Mě přišlo, že to bylo úplně zbytečný.

Jak jste si představoval návrat domů? A lišila se představa od skutečnosti nějak?

Představa se malinko lišila. Hodně se lišila. Ale hodně se člověk těší, hlavně, aby bylo všechno v pořádku.

V čem se ten návrat lišil?

S manželkou?

Jak?

No, člověk se dozví pár věcí.

Změnilo se vaše postavení v rodině od Vašeho odjezdu na misi?

Postavení ne

Cítil jste, že jste se dobře v rodině.

Pořád mě berou stejně, ne že bych se nějak povyšoval.

Jaká byla vaše vzájemná komunikace s manželkou po Vašem návratu?

Špatná. Jestli to jde takhle vystihnout.

Záleží na Vás, jestli o tom chcete mluvit.

Špatná. Protože se s ní chci rozvádět.

Poté co jste se vrátil z mise?

Protože na mě byl udělanej podraz a ten já neskousnu, takže ne.

To jste se dozvěděl na misi?

Ne, to ne.

Až jste se vrátil?

Až po návratu. Jsem se postupně začal dovídat různé věci. Na misi ne, tam bylo všechno v pohodě. Tam člověk nic nevěděl.

Co pro Vás bylo při návratu nejtěžší?

Už při příletu do republiky. Zjistit realitu, s tou manželkou třeba, že je to jinak, než mi to podala.

Co by Vám nejvíce pomohlo při návratu domů do rodinného prostředí?

Ta situace nebyla nějak těžká. Mě to problém nedělalo. I když jsme letěli tam. Jen změna času, to bylo všechno, co bylo jiný. Nic na mě nepůsobilo. Rychle jsem se začlenil.

Nemáte potřebu něco měnit nebo tak?

Ne.

Můžete doma vyprávět o svých zážitcích z mise? A s kým si o nich povídáte?

Když se zeptali tak jsem říkal, co jsme dělali. Ale ne moc do detailů. Informoval jsem co se dělo. Že v televizi přehání a nějaký fotky.

A o svých pocitech? Asi to bylo těžký? O tom můžete mluvit?

Mohl bych, ale já jsem fakt nepotřeboval. Zjistil jsem, jak to chodí.

Ani doma?

Jo, jestli byly nějaký problémy, ale já jsem fakt žádný neměl.

Nebudu se ptát na manželku. Myslíte si, že Vaše rodina vnímá a rozumí tomu, jak se po svém návratu cítíte?

Jak se cítím? Tu aklimatizaci? Ptali se, jestli mám problémy. Ale já fakt nic nemám. Jen si člověk musel vyřídit to, co zmeškal, ale to jsem oběhal za dva tři dny.

Exitují témata, o kterých nemluvíte?

Když na nějaký téma přijde řeč, tak se to rozebere.

Nic není tabu.

Ne.

Povídáte si s ostatními kolegy o svém návratu domů? O tom jak to mají oni, jak to máte vy?

Jo, bavili jsme se co doma, co nového..

Jak trávíte svůj volný čas? A s kým?

Volný čas. No, hodně s kamarádama. Zajedu za nima. Objezdil jsem známý po návratu, takže většinou s nima. Pokecat, zapaříme, zasportujem.

A jinak? Normálně...

Hodně sportuju. Kickbox, tai box a tak.

Co pro Vás znamená rodina dnes?

To samý co před odjezdem. Nic se nezměnilo. Pořád je mám rád.

Kdybyste měl dát kolegovi, který poprvé odjíždí od rodiny na misi, radu. Jak by zněla?

Pokud by byl svobodnej nebo ženatej?

Vaši radu.

Aby byl v kontaktu s rodinou. Aby ta rodina s ním komunikovala. Po mailu nebo po telefonu je ta komunikace důležitá. Aby se rozloučil s tou rodinou v pohodě, aby je připravil na to, že to není tak strašný. Aby je zbytečně nezatěžoval. Aby jim řekl tak jak to bude. Aby nevěřili tomu co ve zprávách a realita je jiná. A určitě, aby byl v kontaktu.

Jak si představujete svoji budoucnost a jaké máte plány?

Plány. Odejít z armády.

Už teď?

Až po jedné misi. To ježdění mě nebaví, takže něco v Olomouci, klidně i v armádě. Chci zkusit něco i mimo armádu. Pokud se dostanu tam, kam chci tak tu armádu opustím, ale jinak asi ne. Nechci se tu usídlit.

A v osobním životě? Plány?

Abych byl spokojenej. Teď vyřešit tu minulost. Asi tak.

KAREL

Vy jste se teď vrátil z kolikáté mise?

Z druhý.

Takže, zkusíme se vrátit do doby, než jste odjel na misi, jestli Vás mohu poprosit.

Popište mi svoji rodinu před odjezdem na misi, kdo ji tvořil.

Tak já jsem si bral svoji přítelkyni v létě, na jaře se mi narodilo dítě, vlastně předtím ještě, a takže jsem byl vlastně dva měsíce ženatej, když jsem odjížděl.

Takže jste jel na svatební cestu na misi, to musela mít paní radost.

Tak my jsme se brali nicméně i proto, že přecejenom máme dítě, když se to stalo, tak aby měla vlastně na něco nárok... ale jo, ona s tím počítala, už vlastně na té první misi s tím počítala, že to takhle je, takže,... nicméně v pohodě.

Jak byste popsal svoji roli v té Vaší rodině?

Tak, svoji roli... máte na mysli jako, teďka, jako, jestli jako, jestli rodině vládnu, nebo...

Tak nemusíte vládnout, můžete říct, jak že si tam někdy připadáte... jak se cítíte jako... člověk co nosí domu peníze, nebo jako člověk, který je milován, nebo jako...

Tak teď se to změnilo, protože se narodilo děcko první, žejo, a tohleto změnilo, ale jako, jsme spolu předtím 3 roky bydleli a v pohodě, takže jsem se na to těšil, nicméně se cítím dobře, no. A na tom se nic nezměnilo ani po té misi ani teď. Asi tak. A jako předtím ještě, mám ještě sestru vlastně, která bydlí, nevím, 60 km od nás, a tam jsem bydlel taky v tom baráku, takže taky tam jezdím, mám tam ještě psa, ale jinak bydlíme sami... takže žádnéj problém.

Co pro Vás rodina znamená?

Tak hodně, protože to samozřejmě až trochu v pozdějším věku, do té doby doby jsem žil trochu jinak, už jsem se potřeboval trochu usadit, to znamená takové to zázemí, tu pohodu, takové to že si navzájem pomůžem a tak.

Jakým způsobem byly obvykle řešeny problémy, když se vyskytly?

Tak samozřejmě jsme si to řešili samo, netahat do toho rodiče, nikoho do toho netahat....

Rozhovorem?

Rozhovorem, no, vyjasnit si věci, v klidu hlavně... když na sebe budem ječet, tím se nic nevyřeší. Většinou se to vyjasnilo brzo. O zásadních věcech samozřejmě mluvíme, každej

na to může mít jinej názor, ale vždy se pak nějak dohodnem. Ale že bysme to řešili přes tchána, tchýni nebo s rodičema... vůbec.

Jakým způsobem byla Vaše rodina připravená na Váš odjezd na misi?

Tak, oni to věděli dopředu celkem, as půl roku, bylo tam nové to, že se narodilo to dítě a to bylo pak těžší pro moji ženu, protože na to nebyla zvyklá, já jsem odjel, když bylo půl roku prckovi...

To dítě není ani kluk, ani holka...?

Kluk, samozřejmě!

No vidíte! Že pořád říkáte to dítě, tak syn, tak to chci slyšet.

No, takže potřebujeme pomoc dejme tomu rodičů, při hlídání a tokovýhle, žejo... jako, tak to taky zvládá, ale jako nebylo to jednoduchý. Ještě přitom má svoji práci, ne že by chodila od rána od 6 pracovat, ale určitě má na volný noze, takže potřebuje kluka pohlídat občas, takže děda s babičkou se na to cejtěj, takže...

Jaký byl důvod Vašeho odjezdu na misi?

No tak, těch důvodů je víc, tak, žejo jsem voják, když se něco takovýho naskytne, tak je to dobrý, prostě, taková třešnička na dortu tý kariéry, žejo, protože se přece jenom... nějaký zkušenosti, naučíte se tam spoustu věcí včetně jazyků, peníze... kvůli tomu vlastně cvičíte, abyste někdy něco takovýho... to nemá cenu být tady a cvičit... prostě si myslím, že pokud to manželství se má rozpadnout, tak se může rozpadnout klidně tady, to není žádný důvod proč by se mělo manželství rozpadnout.

Že Vás to zrovna napadlo, mluvit o rozpadu...

Protože spousta lidí tak skončí, důvod je mise, těch případů je spousta.

Jak dalece byla Vaše rodina seznámena s tím, co budete na misi dělat?

Tak asi napůl, to nemá cenu mluvit o všem, co jsem tam dělal, tak zhruba jo, ale žádný podrobnosti jsme nějak neřešili.

Protože jste nechtěl nebo...?

No, myslím, že to není vhodný, o té práci... ty lidi nemají tak povědomí, nemaj představu, nemá cenu je nějak... a vůbec, říkat, že tam bude nějaký nebezpečí, tím jim moc nepomůžete, takže jsem to nijak nedramatizoval.

Co všechno jste musel zařídit v souvislosti s Vaší rodinou, než jste odjel na misi?

Co se týká mých věcí, tak v podstatě jsem se pojistil, pak jsem řešil ty věci, aby mě nikdo za 2 měsíce co budu pryč něco nechtěl, tak jsem se snažil říct dopředu, že tady nebudu půl roku, jinak jsem nic moc zařizovat nemusel, spíš nakoupit věci, aby pak nemusela žena

sama pak někde jezdit s prckem, co se týká bydlení, tak to až asi příští rok, takže spíš takový ty přípravný práce jenom. Takže docela to teďka nic moc velkého nebylo.

Co bylo při odjezdu pro Vás nejdůležitější v souvislosti s rodinou?

Pořádně se rozloučit, no, to určitě, tak nějak je uklidnit, že se budu ozývat co nejčastěji, spíš uklidnit je, protože pro ně to bylo možná ještě těžší než pro mě, nedělat z toho nějakou kovbojku jsem se snažil, takže přece jenom žena, když je doma s tím prckem od rána do večera... ale jako kdyby nesouhlasila s tím odjezdem do mise nějak zásadně, tak bych nejel, žejo. Ale když to nebyl problém...

Jaká byla Vaše představa ideálního odjezdu?

Ideálního odjezdu? Tak aby mi nezavolali v 8 večer, že tam mám v 5 ráno být nebo tak, aby byl člověk před odjezdem alespoň 3 týdny doma, aby si tu rodinu pořádně užil, takže to se splnilo, jsem v podstatě měsíc byl doma před odjezdem... no nic, pak mě žena odvezla na letiště a jel jsem.

Jak často a jakým způsobem jste byl ve spojení s rodinou v průběhu mise?

Tak pokavaď jsme někde nebyli venku přes noc tak každý den v podstatě, tam nebyl problém ani s internetem ani telefonem, jo, bylo pár dní, kdy jsem byl venku, ale...

Podílel jste se nějakým způsobem na řešení problémů s chodem rodiny, pokud nějaké byly?

Teďka momentálně žádné problémy v rodině nebyly, takže spíš... jsme se snažili tohle zařídit předtím, když jsem byl doma, takže se spíš poptat jak roste kluk a co dělá...

A na té první misi to bylo jiné?

Tak na té první misi jsme spolu byli, když jsem odjížděl, rok, ani ne rok, takže to jsme neměli ani rodinu v podstatě, teď už to bylo takový... že jsem věděl, že to zvládne, ale snažil jsem se nějak ji podpořit, předtím jsem ani nevěděl, jestli vlastně spolu ještě budem chodit, až přijedu, ale takhle to dopadlo.

Po dobu Vaší absence doma, mohla Vše rodina požádat o pomoc někoho, kdyby to potřebovala?

Určitě, moje sestra se švárou, moji rodiče, její rodiče...

Když jste byl na misi, rodina doma, bez Vaší osobní podpory, co by Vám na misi ulehčilo situaci v souvislosti s tou rodinou?

Tak určitě není dobrý, když kolem Vás je plno kluků a teď na sebe křičíte do telefonu kvůli penězům, kvůli tomu... takže i když jsem neměl náladu, tak jsem se snažil nutit do nějakého veselého tónu, určitě nemá smysl si tam brečet do telefonu, jak to je hrozný,

kolikrát jsem taky viděl či slyšel, že na tom není dobře, ale tak říkali jsme si, že to uteče, o té práci jsme se nebavili vůbec, spíš mě zajmalo co doma. Takže ulehčilo mi, že když jsem věděl, že je všechno v pořádku, tak jsem byl taky v pohodě, když bych viděl, že se nějaký problémy kupěj tak bych se nějak chtěl dostat domu.

Co Vám nejvíce chybělo ze strany rodiny, mimo osobní kontakt?

Tak určitě mě chybělo to prostředí rodinný, že se spolu nemůžem bavit o všem, čistě ta rodina mi chyběla, ještě pes a to, ale že by mě něco vyloženě chybělo, to ne, nejvíc ten osobní kontakt prostě.

Povídali jste si o své rodině a o pocitech co máte s někým na misi?

Jo, tak jako řešili jsme to jen tak dá se říct povrchově, jestli je všechno v pořádku, a to, a bavil jsem se s těma klukama, co maj děti, co se změnilo, jestli mluvej, chodí... jinak ani ne. Tak normálně.

Kdybyste potřeboval nějak hloub... měl jste tam někoho k sobě, nebo?

Určitě, my jsme tam jeli s klukama, co se známe dlouho, takže to nebyl problém.

A co kaplan, nebo psycholog?

No, paní psycholožka nebyla špatná... na pingpong, nebo tak (smích), ale že bych za ní šel a řešil s ní svoje problémy, to opravdu asi ne, kaplan jo, ale to bych musel mít opravdu nějaký problémy. Ale kdybych něco měl a potřeboval, tak určitě měl člověk kam se obrátit.

Potěšila Vás v průběhu mise nějaká událost nebo zpráva od rodiny?

Tak určitě, trochu jsme předělali byt, nebo dodělali, takže do novýho, co malej, jak se zlepšuje, drobnosti víceméně, nic zásadního, jak jste každéj den v kontaktu tak... kdyby jsme se slyšeli jednou za měsíc, je to něco jinýho, ty telefony tam byly. Tam šlo spíš o to, kluk mě neviděl půl roku, určitě si na mě nemůže pamatovat, tak jsem byl docela zvědavěj, jak na mě bude reagovat a tak.

Byl jste připravován na návrat k rodině nějakým způsobem? Ze strany armády?

Tak tam byly nějaký fámy, že se pojedje až po 8 měsících, nebo už po 4, prostě... já jsem věděl, že tam můžu být 8 měsíců, takže jsem s tím počítal, ale byl jsem rád že jsme jeli už takhle, říkám... kdybyste tam jela s tím, že tam budete rok, tak se připravíte psychicky na rok, ale když Vám někdo řekne že tam jedete na půl roku a někdo vám po 5 a půl měsíci řekl, že tam budete další 3, tak to je těžký, jinak my tam jeli jako kompaktní jednotka, známe se už dlouho, takže žádná ponorka nebo něco, žádný problémy u naší jednotky, u nás nic nebylo, takže já si myslím, že připravovanej jako nějak... spíš jsme se připravovali

sami. Tam už měsíc předtím zařizujete spoustu věcí, protože to není jen tak, vše předat, takže... ta mise je o měsíc kratší že se připravujete měsíc předtím n odjezd.

Z toho pracovního hlediska?

Ano, z pracovního, z toho soukromého ani ne.

Jak jste si představoval návrat domů? A byla ta skutečnost jiná?

Tak, představujete si to, to určitě jo, já myslím že se to celkem splnilo, bylo to fajn, byl jsem 3 tejdny doma, kdybych musel za 3 dny do práce, to je asi zase to... takhle jsme se sžívali to těch kolejí, nebylo to zas tak úplně jednoduchý, než objedete všechny, kamarády, rodinu, ty 3 tejdny uběhly jak voda. Myslím si, že se to nějak splnilo, ty představy.

Po té první misi to bylo jiný trošku?

No, tak to bylo vlastně, první mise byl půlrok pryč, to jsme spolu byli 3 měsíce, pak jsem odjel, tak jsem fakt nevěděl, co od toho mám čekat, ale teď už... myslím si konec konců, že člověk se žení jen párkrát za život. Někdy jen jednou.

Změnilo se Vaše postavení v rodině po návratu?

Myslím si, že ani ne, je víc povinností, žena není jen doma, taky pracuje, je víc peněz taky, musím víc hlídat kluka, když přijedu z práce, starat se víc, aby to nebylo na ní jenom. Postavení se nezměnilo, jen mám víc povinností.

Jaká byla Vaše komunikace s manželkou po návratu domů?

Tak, dva dny jsem byl zblblej, 3., 4., 5. den si začínáte zvykat a komunikovat, ukazujete jí nějaký fotky a videa z mise, něco jí zajmá, nějaký věci jsme museli oběhat, zařídít... takže ta komunikace, víceméně se to pořád táhne, není čas, je to už zaběhlý, ale ještě si to musí sednout. Někjaký hádky nebyly, třecí plochy samozřejmě ano, ona měla nějakou představu, já taky.

Na co jste naráželi?

No, tak dřív jsem přijel z práce, dnes je toho času málo, třeba co dělat o víkendu, že jsme nemohli jet lyžovat, nezbyl čas, je to něco za něco, žádný velký problémy jsme neměli v tý komunikaci.

Máte malé dítě, když jste se vrátil, těžko si Vás může pamatovat, reakce byla jeho...?

No, nejdřív žádná, protože spal, a já potom, tak koukal, viděl plno cizích lidí, tak si myslel asi, že jsem návštěva, za 2, 3 dny mě začal brát a teď už to je vyloženě o pohodě. Po tom tejdnu si začíná zvykat, mohu s ním být celej den sám, nestejská se mu po mámě, teda stejská, ale...

Co pro Vás bylo při návratu nejtěžší?

Tak nevím, asi nic, to byl fakt pohodovej návrat fakt nic.

Co by Vám nejvíce pomohlo při návratu zpět do rodinného prostředí?

Tak mně by... aby všechno klapalo. Aby nebyl žádný velký problém, ta práce taky je náročná občas, člověk si taky potřebuje doma odpočinout, ne něco doma řešit, takže by pomohla ta harmonie, pohoda...

Můžete s někým mluvit o zážitcích z mise?

Jo, žena je zvědavá, všechno jí samozřejmě neříkám, ale jinak třeba u těch fotek si to jenom nesjedem, ale i se ptá..., pak samozřejmě se sestrou a švárou, to je policajt, toho to zajímá, ale jinak to necpu lidem, když je to nezajímá, jako mamka nebo tchýně, tam nemá cenu nic říkat, prostě, jo, dobře, jezdili jsme na nějaký patroly, nic, dobrý... ony to možná ani nechtějí vědět, neumí si to představit. Když o to někdo má zájem, tak se mu to opravdu snažím vysvětlit. Pokud by zájem žena neměla, tak jí to neříkám.

Řekl byste, že Vaše manželka rozumí tomu, jak se po návratu cítíte?

Já bych řekl že jo, ale ne úplně, ono to asi nejde, ona nějak asi tuší, ale určitě se... už to bylo dlouhý, v zimě, brzo se stmívá, aby tam nebyla sama, věděla, že jsem v pořádku přijel, asi to extra neřešila, jak se cítím.

Existují témata, o kterých nemluvíte?

Jo. Všechno říct nemůžete, to nejde.

Povídáte si s ostatními kolegy o svém návratu domů?

Jo, ale ne nějak do hloubky, řekneme si v pohodě... že bysme si šuškali tady... to ne.

Jak trávíte svůj volný čas?

Trávím buď s kamarádama, nebo sportem, když nepočítám rodinu, žejo, protože... snažím se dělat triatlony, chodím běhat, spíš se snažím to obejít v práci, ty tréninky, když to nejde, tak musím ještě odpoledne, ty víkendy taky jezdíme s kamarádama na nějaký akce, což už moc nejde, třeba jednou za dva měsíce, jinak jsem s rodinou. Pak mám psa ještě...

Co pro Vás znamená rodina dnes?

Tak hodně, protože už jsem si na to zvykl prostě, nevím, do 30, 32 jsem tak různě přelétával, takže jsem to neřešil, ty vztahy, teď už jsem si na to nějak zvyk a to zázemí si myslím, že už potřebuju a rozhodně už bych nechtěl tady trávit dny na ubytovně nebo na bytě sám, spíš teď řešíme to bydlení, by ty děti, nebo ten kluk zatím, měl kam chodit do školky, do školy a takový věci, myslím si, že jsem se už celkem vyřádl dost, takže že

bych si myslel, že bychom se měli nějak rozejít, to určitě ne, už si ani neumím představit, že bych neměl tu rodinu.

Kdybyste měl dát radu kolegovi, který poprvé odjíždí na misi, nějakou radu, jak by zněla?

Určitě nedávat ženě přístup ke kontu (smích)... ne, tak znám takový případy, kdy prostě se znali chvíli, chodili spolu chvíli, takový ty ženský někdy jsou, přijedete, peníze nikde, byt vybílenej... samozřejmě, když jí věříte, tak samozřejmě, já to tak taky měl, k tomu kontu měla přístup, ale když tam jsou pochybnosti, tak bych to nedělal, když je to rodina, která funguje, tak to řešit před misí, neřešit problémy pak přes telefon, ne pak na misi, tam máte jiný starosti pak.

Jak si představujete budoucnost a jaké máte plány?

Chtěl bych zahájit VŠ, studovat bakaláře, chci zůstat v armádě nějakéj pátek, ještě jednu misi, v rodině, postavit nějakéj barák a pak to nějak neřešit.

Já Vám mockrát děkuji.

Nemáte za co.

MILAN

Vy jste se teď vrátil z kolikáté mise?

Ze třetí.

Takže už to máte za sebou, některé rituály už máte zaběhlé, tak třeba se zkusíme potom vcítit k té první misi, abyste mi třeba řekl, jestli se něco liší, nebo jestli se něco změnilo od té doby, co jezdíte. Tak, popište mi prosím rodinu, než jste odjel na misi, kdo ji tvořil, věk...

Mám přítelkyni, té je 27, jinak mám pak ještě mamku, bráchu, babičku ještě.

Žijete s přítelkyní sám?

Žiju s přítelkyní sám.

Dobře, takže se budeme v podstatě obracet na ten vztah, který máte spolu. Zkusíme to zmapovat. Jak byste popsal tu svoji roli v tom Vašem vztahu?

Normální vztah... nejsme svoji, žijeme spolu jakoby na hromádce...

To je jedno, jak se v něm cítíte?

Já dobře.

Co pro Vás znamená rodina?

Rodina? Rodina, základ státu, jak se říká (smích).

To je sice pravda, ale co je to Vašeho?

Přijedu domů, mám uvařené jídlo, mohu si s přítelkyní popovídat, o problémech, starostech, co se kde děje... taková nějaká spokojenost, než bejt sám, asi je to lepší. Je to lepší... jak bych to popsal...

Tak jak to vnímáte... jakým způsobem jste řešili problémy, když se nějaké vyskytly... běžné, v tom soužití se vždy něco nachomítne.

Jako s tou partnerkou?

Pořád s tou partnerkou se teď budeme bavit.

Aha, no, většinou si to nějak vypovídáme, když je nějaký problém, tak si promluvíme, ne, že bysme si nějak sedli a přímo o tom problému, ale vždycky se to nějak vyřeší, vždycky je nejlepší co nejrychlejc, protože potom já si lámou hlavu a ona taky, mlčíme a...

Kdo ustoupí, když mlčíte?

Jak kdy, záleží na tom, jaký je to problém.

Jak jste připravoval partnerku na Váš odjezd na misi? Jakým způsobem?

No, na tuhle misi jsem ji už tak nějak nepřipravoval, protože už jednu misi prožila, sice byla kratší, čtyřměsíční, ne půl roku, ale tak nějak už věděla do čeho jde, takže...

Tak jste jenom zaškrtl datum v kalendáři.

No, řek jsem jí datum odjezdu, a tak nějak žádný připravování asi ne... předtím byla delší dovolená, tak jsme si snažili si ještě jakoby užít trošku a pak mě odvezla sem a jel jsem pryč.

Jaký byl důvod Vašeho dojezdu na misi?

Peníze. Peníze, zkušenosti a... hlavně asi ty peníze, to byla vlastně první líc placená mise , na který jsem byl, takže peníze.

Jak dalece jste řekl své přítelkyni, co budete na té misi dělat, jaká je Vaše náplň práce.

Aby neměla strach?

Přesně tak, víte, jak to je, ženská potom trne hrůzou... lepší jim to trošku ulehčit.

Co jste musel všechno zařídit, než jste odjel na misi v souvislosti s Vaší partnerkou, Vaším vztahem, Vaším bytím?

Fakt nevím... možná akorát trvalý příkaz jí, aby měla trošku víc peněz, když tady byla sama, ale jinak máme nějak vyřešený všechno, všechno funguje tak jak má. Vlastně když jsem byl pryč, tak to fungovalo, jako když jsem byl tady, ale nebyl jsem tady.

Jste říkal, že všechno v podstatě funguje tak, jak má, že jste v podstatě zařídil jen ten platební příkaz a to je tedy všechno?

Víceméně asi jo, zrovna mě nic nenapadá, co bych zařizoval.

Co bylo pro Vás při odjezdu nejdůležitější v souvislosti s Vaší rodinou?

Tak hlavně aby to tady vydržela sama, že jo, přece jen je zvyklá, že jí tu a tam člověk s něčím pomůže, tak aby to zvládala, hlavně psychicky, že je člověk pryč, asi jim to nedělá taky dobře, lidem, kteří tady zůstávají, to je asi tak jediný.

Měl jste nějakou představu ideálního odjezdu?

Snad ani ne. Ještě jsme si tady dali pár skleniček vína, než jsme odlítli, ideální odjezd snad ani neexistuje, prostě vždycky je nějaký odjezd.

Tak jo, tak se dostáváme na misi. Jak často a jakým způsobem jste byl ve spojení se svojí rodinou?

No, tak na týhle misi víceméně každý den, měli jsme tam internet, WiFinu, přes ten , prostě přes ICQ, víceméně každý den jsme si mohli psát.

Podílel jste se na řešení problémů s chodem Vaší rodiny, pokud se nějaký vyskytly?

Snažil jsem se v rámci možností.

Jak?

Jak... když byl nějaký problém, napsala mi ho, většinou se snaží to teda řešit se mnou, nechce otravovat lidi kolem sebe, no a když už nějaký problém byl, větší, tak mi dala vědět a já se nějak snažil to nějak zkusit vyřešit, poradit alespoň.

Po dobu Vaší absence doma, když by Vaše přítelkyně potřebovala pomoc nějakou, měla možnost se na někoho obrátit?

Určitě, na bratra, nebo na svoji rodinu, tam nebyl žádný problém.

Když jste byl na misi a Vaše přítelkyně se nemohla o Vás opřít, bylo něco, co by Vám v souvislosti s ní ulehčilo Vám ten pobyt na té misi, a byste věděl, že je v pohodě, v klidu, co byste potřeboval?

Jako, co by mě tak ulehčilo...

Ano, abyste se nemusel trápit, co je doma.

Já jsem se s tím snad nikdy nějak moc netrápil

Povídal jste si s někým o své rodině, o svých pocitech, které máte?

Ale jo, určitě.

S klukama?

S kolegama, jak už to bývá, člověk se někdy potřebuje vypovídat, někdy tu potřebu člověk má.

Mohl jste jim říct i něco hodně vnitřního?

Myslím, že jo, tam je dobrá parta, nebo byli jsme dobrá parta, slouží tady v průměru už osm let, ti, co tam byli, já si myslím, že se hodně dobře známe, takže tam bych neviděl žádný... problém, proč bych jim neměl říct něco osobního.

A co kaplan? Nebo psycholog?

S kaplanem zahrát si pingpong, to jo... a s psychologkou, ta byla případ spíš sám pro sebe. Nikdy jsem neměl potřebu bavit se o osobních věcech s takovýma lidma. Jsem nevěřící, dobře, známe se a tykáme si s kaplanem, to jo, ale asi bych s ním neřešil takovéhle věci.

Potěšila Vás v průběhu mise nějaká zpráva nebo událost ze strany rodiny?

Ze strany rodiny... jo, potěšila, přítelkyně dodělala bakaláře, to mě potěšilo, a určitě ještě něco, ale teď si fakt nevzpomenu, co by mě tam tak potěšilo. Že si vzpomněla na narozeniny, mi napsala.

I to je důležité, že na vás někdo myslí. Tak to, teď půjdem domů. Byl jste připravovaný na návrat zpět, domů?

(smích) Myslíte tam, jako nadřízenejma, jo? No, tak bylo tam nějaký školení ke konci mise, to jo.

Vidím, že to budí úsměv, až smích, tak asi k ničemu? Nebo to bylo tak veselé školení?

Bylo to takové... veselé (smích). No, veselé, tak prostě, snaží se říkat, já je chápu, že člověk se má vrátit v klídku, nevyvádět nebo to, mně to přišlo takový veselý.

Máte pocit, že to bylo stejně zbytečný?

Myslím, že jo. Stejně každý se vrátil a dělal to, co chce.

Určitě, jste dospělí lidé.

Přesně tak.

Měl jste nějakou představu o tomhle návratu svém domů? A lišilo se to od skutečnosti, to, jak jste si to vysnil?

Já si nic nevysníval.

Tak nějakou představu jste asi měl.

Měl jsem představu, že přijedu domů, nebude vyměněný zámek a tak a tak to proběhlo, no (smích). Tak asi tak nějak.

Změnilo se nějak postavení ve Vaší rodině, po Vašem návratu?

Vše je, jak bylo dřív, tak nějak... vše jak bylo dřív, kromě toho, že ještě přítelkyně má práci, že třeba nemá tolika času, být doma. Všechno je při starým.

Jaká byla Vaše vzájemná komunikace, když jste se vrátil domů?

No, nejdřív sem čuměl jako vejř, když se člověk chvíli rozkouká, den, dva, ale jinak komunikace normální. Asi Vám toho moc nenapovídám.

Nejsem lapačka problémů, ptám se jen, jak to máte.

Co bylo pro Vás při návratu nejtěžší?

Nevím, fakt nevím.

Vy jste se po půl roce vrátil sem, z jiné země, z jiného režimu a úplně v pohodě všechno? Jako kdybyste odjel na tábor na den?

(smích) V pohodě. Tak pravda, tam je člověk mezi lidma, stejně ustrojenejma, nemůže si jít, kam chce, pak sem přijde a zjistí, že má trošku volnost, větší volnost, tak zase takový to překvapení jako bylo, já půjdu támhle, tak tam jdu, ale jako že by nějaký překvapení zásadní... říkám, dva dny se člověk rozkukává, vrátí se, rozkuká se a zas všechno funguje.

No to ano, ale v rámci toho rozkukávání...

V rámci rozkukávání... co byste chtěla slyšet...

Já nic nechci slyšet, já se Vás jenom ptám...

Co si představujete...

Vy jste říkal, že se den, dva rozkukáváte, ano, tak z čeho, nebo jestli tam je jenom ta změna toho režimu nebo co to je, to rozkukávání se, abych tomu mohla porozumět.

Zvyknout si... jsem vám to povídal, prostě zvyknout si, že můžete jít, kam chcete, jo, tam jste zavřená, člověk je zavřenej, připadá si jak někde v kriminále, to, ale pak se vrátí sem a tak je překvapenej, že zase může jít, kam chce, může jít do hospody, já nevím, tak ze začátku, první den, druhej den, jsem se ožral jak hovado, ráno jsem se probudil a zas všechno bylo v normálu. Prostě...

No vidíte! Jste to vyřešil. Ne, já z Vás nic nepáčím, já jen chci vědět, co myslíte, protože pod jedním slovem si každý představí něco úplně jiného, takže se chci takhle doptat jenom. Co by Vám nejvíce pomohlo při návratu zpět domů?

Co by mi nejvíce pomohlo? Nevím.

Můžete si doma s přítelkyní povídat o svých zážitcích z mise?

Asi jo.

Říkáte jí všechno?

Všechno asi ne.

A důvod?

Co když zase někdy pojedu na misi.

Zase obava o ni?

Přesně tak. Aby se zase nemusela někde bát, že tam někdo bouchne, přijede jako mrzák, ono stačí, že to rozmazávají média.

Řekl byste, že Vaše partnerka rozumí tomu, jak se po návratu cítíte, co prožíváte?

Rozumí... z většiny asi jo, prostě chápe, ona tady byla taky sama, takže si to dokáže představit. Jo, myslím, že jo.

Existují témata, o kterých nemluvíte?

Ne.

Povídáte si s ostatními kolegy o svém návratu domů, o tom, jak to měli oni, konfrontujete...

Určitě, pak se sejdeme v práci, si popovídáme, co, kdo jak...

Jak trávíte svůj volný čas a s kým?

Svůj volný čas většinou s přítelkyní, někdy s kamarádama a s přítelkyní, bez přítelkyně..., podle toho, jak má čas.

A jak?

Jak ho trávím? Doma máme poměrně velkou zahradu, když tam není co dělat, tak rád chodím po horách, když je zima tak lyže, snowboard, v létě si člověk jde zaplavat.

Vy jako mladý běháte po zahradě a pracujete? Ve volném čase? Sám a dobrovolně?

Už od mala, když člověk má nějaký pozemek, tak se o něj musí starat. Jinak by to tam vypadalo jak... běhám po zahradě, no, od malička, měli jsme krávy, kozy...

Statek?

Statek, no...

To je hodně práce.

To je hodně práce. Ostatní haranti si mohli lítat, kde chtěli, my ne, ale to je jedno, je to pěkný, když to člověka baví.

Ještě pořád máte dnes statek?

Ne, už ne, děda už byl starej, tak to pustil, respektive babka ho donutila, děda na to umřel... a doma bych krávy vysloveně nechtěl, maximálně ovce, aby spásaly trávu, ale je to hrozná starost, od rána do večera lítat kolem krav...

Klobouk dolů před těma, co se o to staraj, to je myslím jedna z oblastí, která za chvíli vymizí a děti si budou ukazovat na krávu jenom v knížkách a nebo v mrazáku, což je strašný teda.

Dnes si lidi myslí, že maso není z krav nebo zvířat... si koupí balíček a asi si myslí, že to maso je vyrobený...

Co pro Vás znamená slovo rodina, ten stav dnes.

Rodina

Ten stav, rodina, soužití v rodině dnes, po Vašem návratu z mise...

To samé co před odjezdem, spokojenej život...

Kdybyste měl dát kolegovi, co poprvé odjíždí na misi od rodiny, radu, jaká by byla?

Když jede poprvý? Ať si tady vše urovná, všechny své hříchy, ať se snaží pobýt s přítelkyní, pokud ji nemá, ať chlastá dokdy může, protože tam se už nenapije...

To taky může být těžký někdy... ještě jedna otázka a pak už Vás propustím, abych Vás netrápila. Jak si představujete svoji budoucnost, jaké máte plány?

Plány? No, teď kupuju domek, dát ho do kupy... a pak snad i nějaký dít'átko, no, spíš.

Přece jen přítelkyni už nějakej ten rok je, už otravovala (smích). Koupím barák a zvětším rodinu. Bejt spokojenej, i v práci, to je všechno...

Máte budoucnost svázanou s armádou?

Asi ještě nějakej pátek jo... 6 let...

Do výsluhy?

Do výsluhy, stejně člověk odejde a pak už zdravotně na tom asi nebude moc nejlíp, kor na tomhle praporu, ale za těch 15 let je ještě celkem mladej, ale do té výsluhy bych chtěl vydržet, není to špatná práce, baví mě, přítelkyně s tím zatím nějak souhlasí (smích), i když jí teda nemohu říct všechno.

Tak já Vám děkuju.

Nemáte zač.

Posudek vedoucí práce

Název bakalářské práce: „**Percepce rodinného prostředí vojákem po návratu z mise**“

Autorka: **Miroslava Nestávalová**

Vedoucí práce: Mgr. Magdalena Koťová

Oponent: Mgr. Lucie Vacková

Bakalářská práce autorky Miroslavy Nestávalové pojednává fenomén v českém kontextu zřídka kdy zpracovávaný. Autorka se zaměřila na zpracování tématu týkajícího se rodin vojáků z povolání, odjíždějících na půlroční misi do Afghánistánu. Zaměřuje se na situaci těchto rodin s jejich specifickými problémy, na nástin průběhu mise a na stav po návratu. Teoretická část bakalářské práce je doplněna kvalitativní výzkumnou sondou tvořenou narativními rozhovory s vojáky navrátilivšími se z mise. Autorka doplňuje analýzu rozhovorů o na základě reálných údajů vytvořený „polofiktivní příběh“, pomocí něhož se snaží nastítnit, co vojáci prožívají a s jakými problémy se potýkají.

Práce je psána poměrně kultivovaným jazykem, pouze místy se vyskytují drobná opomenutí typu nadbytečných mezer či chybějících čárek. Práci s odbornými prameny autorka zvládá, použitá literatura je vzhledem k tématu práce dostačující (zde bych ráda poznamenala, že autorka se poměrně elegantně vyrovnala s nedostatkem odborné literatury týkající se tématu; zahraniční literatury přitom nebylo možno příliš využít, neb poznatky týkající se psychologie vojáků vycházejí z naprosto jiného kontextu, než jakým je kontext ozbrojených sil ČR). Jako drobnou výtku bych uvedla poukaz na zřejmě funkcí automatických oprav zkomolený název zahraniční publikace. Teoretická část práce je stručná, domnívám se však, že autorka poskytuje čtenáři základní informace potřebné k orientaci v tématu.

Oceňuji zpracování výzkumné sondy, zejména autorčinu pečlivost (vedení rozhovorů, jejich přepis atd.) a snahu o adekvátní metodologické zakotvení. Domnívám se, že empirická část práce je nejcennější pasáží textu. Autorce se podařilo (což není dle mého názoru zdaleka samozřejmé), respondenty z řad profesionálních vojáků rozmluvit na téma veskrze osobní. Čtenář má tak možnost nahlédnout do specifického světa, který mu povětšinou zůstává skryt. Oceňuji též pokoru, s níž autorka přistupuje k interpretacím rozhovorů - snahu o to, vycházet pouze z daného textu a potlačit vlastní předporozumění problematice. Z diskuse k výzkumné sondě je patrné, že si autorka uvědomuje meze a možnosti provedené kvalitativní výzkumné sondy. V neposlední řadě oceňuji průběh spolupráce s autorkou textu.

Otázky pro autorku: Co bylo pro autorku během rozhovorů s respondenty nejtěžší?

Je něco důležitého, na co se autorka respondentů neptala?

Závěrem: práci doporučuji k obhajobě

V Praze, dne 12.9. 2011

Mgr. Magdalena Koťová

Posudek oponenta bakalářské práce na Pražské vysoké škole psychosociálních studií

Jméno a příjmení studentky: Miroslava Nestávalová

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Percepce rodinného prostředí vojákem po návratu z mise

Oponent práce: Mgr. Lucie Vacková

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 52

Počet stránek příloh: 92

Počet titulů v seznamu literatury: 16

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		x		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		x		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

		x		
--	--	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

			x	
--	--	--	---	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		x		
--	--	---	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		x		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

		x		
--	--	---	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

x				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

		x		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

		x		
--	--	---	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

		x		
--	--	---	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		x		
--	--	---	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

- 1) S jakými vztahovými problémy se musí vyrovnávat partnerky a děti vojáků, kteří se navrátili ze zahraničních misí?
- 2) Definujte podrobněji náplň Vámi navrženého intervenčního programu.

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka bakalářské práce si vytkla za cíl zmapovat subjektivní prožívání vojáků, kteří se zúčastnili několikaměsíční bojové zahraniční mise. Zaměřila se především na jejich vnímání a hodnocení situace dlouhodobého odloučení od rodin, včetně uvědomění si pozitivních i negativních změn v rodinném prostředí po návratu do vlasti. V teoretické části práce se velmi krátce věnuje obecnému tématu rodiny, dále pak nastiňuje pohled na specifický životní styl rodin vojáků a zabývá se problémy, s nimiž se musí potýkat, ať už na misích či po návratu z nich. V praktické části bakalářské práce představuje fenomenologickou metodu, kterou pro kvalitativní výzkumné šetření zvolila, seznamuje čtenáře s postupem při výběru respondentů, se způsobem sběru dat a přibližuje osobní předporozumění dané problematice, která interpretaci dat vždy významně ovlivňuje. Poté následuje analýza odpovědí, získaných v rámci polostrukturovaných rozhovorů s 12 respondenty, z níž vyplývá potvrzení původního stanoviska autorky BP, předpokládající negativní dopad vojenských misí na partnerské a rodinné vztahy vojáků. Na základě provedené analýzy autorka předkládá vykonstruovaný příběh inspirovaný prožitky a autentickými odpověďmi vojáků, aby čtenáři umožnila lepší porozumění a vhled do celé situace. Poté pokračuje krátkou diskusí a návrhem intervenčního programu pro vojáky a jejich rodiny. V příloze BP uvádí zaznamenané rozhovory s 12 respondenty.

Bakalářskou práci považuji po obsahové stránce za zajímavou sondu do uzavřeného vojenského prostředí. Teoretická část však působí oproti praktické části nevyváženě, zejména kapitola č. 1 je velmi krátká. Vzhledem k tomu, že rozhovory s respondenty jsou uvedeny až v příloze BP, uvítala bych, aby kapitola 4.2 obsahovala i seznam vytvořených klíčových otázek, který by umožnil čtenáři lepší orientaci v následujícím textu, především v kapitole č. 5.

Autorkou navržený intervenční program by mohl podpořit a přiblížit dva sobě značně vzdálené světy, svět vojáků a svět civilistů. Domnívám se však, že by bylo vhodné důkladněji jej propracovat a rozšířit, zejména detailnější formulací obsahu jednotlivých fází práce s rodinou.

Patetický úvod autorčina sestaveného příběhu, podle mého názoru příliš nekoresponduje s nastíněnou realitou. Příběh, který pak následně čtenáře do dění skutečně velmi zdařile vtahuje, působí v praktické části poněkud rušivě, neboť byl v textu upřednostněn před vlastními rozhovory s respondenty, jež jsou uvedeny až v příloze BP.

Připomínky k formální a gramatické úpravě práce mohu shrnout takto: text není členěn na klasické odstavce, občas se v něm nelogicky opakují věty např.: s.13, ř. 22 a s.14, ř. 2. Stránky by se měly číslovat až od obsahu. Při číslování podkapitol se za poslední číslici nepíše tečka např.: nesprávné je „2.1.“ ; „2.1“ správně. V některých souvětích chybějí čárky např.: s. 16, ř. 8; s. 19, ř. 4. Při uvádění jména autora nepřímé citace se tečka píše až za závorkou např.: s. 9 – ... celý systém (GJURIČOVÁ, KUBIČKA, 2009). Seznam použité literatury, který autorka sestavila zcela nahodile, neodpovídá požadované normě (viz. Informativní text PVŠPS k psaní bakalářských a magisterských prací), konkrétněji: autoři nejsou uvedeni dle abecedního pořádku, odborné tituly nejsou psány kurzívou, chybí tečky za ISBN atd. Zcela chybí závěrečný list o bibliografických údajích.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

Datum, podpis: 7/9 2011 Mgr. Lucie Vacková

